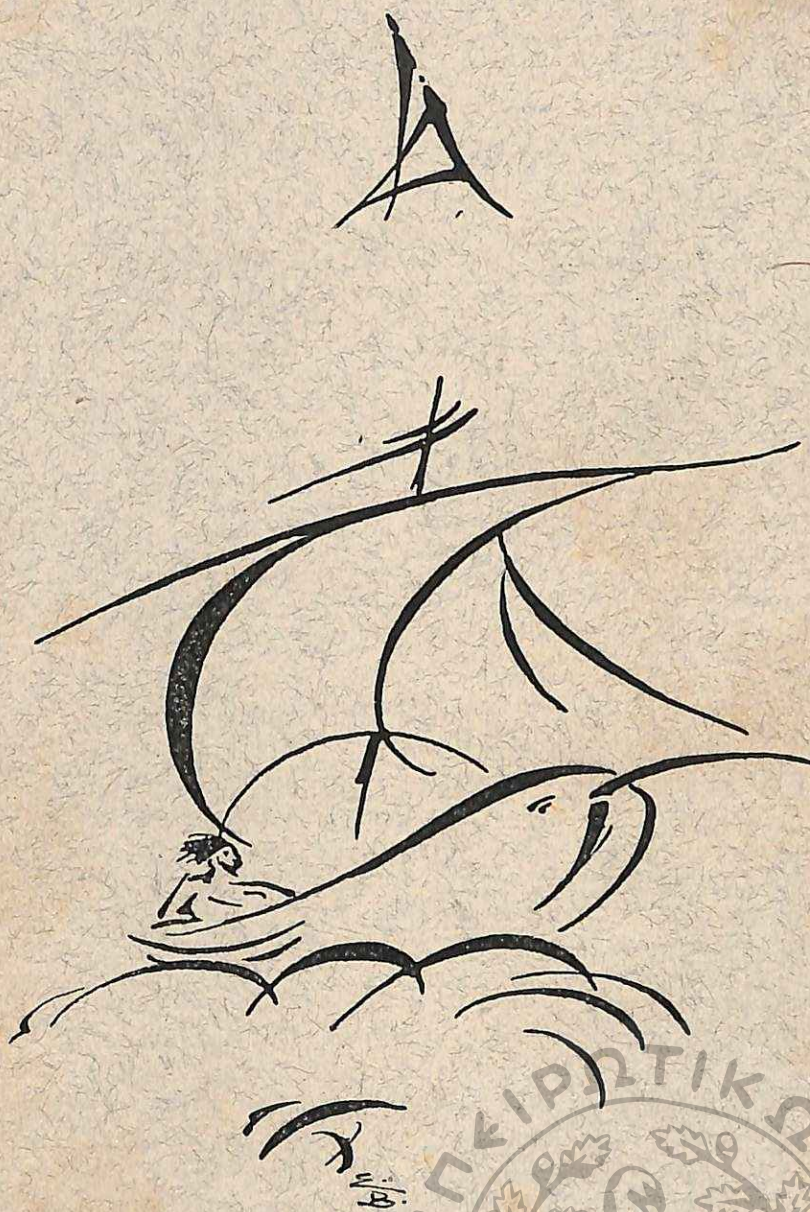

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ : ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΑΡ. 90-91-92

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

ΕΤΟΣ 80^Ο 1934

ΑΘΗΝΑΙ

ΔΡΑΧ. 10

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ

Ετησία Δραχ. 50
Εξάμηνος 25
Ετησία εξωτερικοῦ δολλάρια 2

Διαφημίσεις : Ὀλόκληρος σελὶς ἐξωφύλλου Δραχ 500
Ἡμίσεια » » » 350

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ : ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ : ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ
Ἑμβάσματα, συνεργασία καὶ ὅ,τι
ἄλλο σχετικὸν μετὰ τὸ περιοδικόν,
στέλλονται ἐπὶ διεύθυνσιν :

Καν. Μαρτίαν Μινώτου
Δερigny 49 - Ἀθήναι

DIRECTRICE : MARIETTA MINOTTO—Derigny 49. Athenes.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Ποιήματα

Ρεμβασμός Μ. Μαλακάση
Στὸ κοιμητήρι τοῦ Κάστρου Μαρίνου Σιγούρου
Oblío (Mavilis) Μετάφρ. V. Biagi

Λογογραφικὰ

Ὀμιλίαι.—Ἡ Χρυσανθή Μαρτίαν Μινώτου

Μελέτες

Ἡ παραχώρησις τῆς Πάργας (Τέλος) Σπύρου Μινώτου
Τιμάρια ἐν Ζακύνθῳ Δ. Χ. Ζώη

Κερκυραϊκὰ Σημειώματα

Ἐν πολύκροτον σύγγραμμα Κερκυραίου Μητρο-
πολίτου τῆς IB' Ἑκατονταετηρίδος.—Κερκυραϊκὴ
εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ ἐν Μονεμβασίᾳ.—Ρουμανικὴ
μετάφρασις ἔργου τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρωφ.—
Μία προκήρυξις τοῦ Νέλσονος.—Ἡ παραχώρη-
σις τῆς Πάργας καὶ ἡ σύγχρονος ποίησις.—Ἀπὸ
τὴν ἀλληλογραφίαν Μουστοξόδου καὶ Πιέρρη.—
Ἰσαβέλλα Θεοτόκη Ἀλμπρίτση καὶ ὁ Σισμόνδης.
Δύο ἐπιστολαὶ Γεωργ. Μαρκοῦ πρὸς τὸν Σολωμόν Κ. Παλατιανοῦ
Σολωμικὰ σημειώματα Γ. Ζώρα

Μ. Θ. Λάσκαρι

Πνευματικὴ ζωὴ

Τὰ ὁσὰ καὶ ἡ προτομὴ τοῦ Σολωμοῦ —Οἱ ἑλληνικαὶ ἐκπομπὲς τοῦ ρα-
διοσταθμοῦ τοῦ Μπαρί.—Ἡ μετάφρασις τῆς Παλ. Διαθήκης.—Ἡ Θεία
Κωμωδία στὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν.—Πένθη.—Φωσκολιανὰ κειμήλια.
—Ἀτίστευτη ἀνακάλυψις φωσκολιανοῦ θησαυροῦ. Σπ. Μινώτου

Βιβλιοκρισίαι.— Μ. Λάσκαρι : «Νικ. Θωμαζαῖος καὶ Ἀ. Μουστοξό-
δης» ἀπ' τὸ Σ. Μινώτο.—Ζ. Παπαντωνίου : «Ὅθων».— Ἀγαθ. Ξηρου-
χάκη «Ἡ Βενετοκρατομένη Ἀνατολή» ἀπ' τὸν Ω.

Νέα βιβλία.—Ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ.

Παρακαλοῦμεν θερμῶς, ἐμβάσατε τὰς συνδρομάς σας
τὸ ταχύτερον.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1934

ΤΕΥΧΟΣ 90-91-92

ΕΤΟΣ 8ον

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΡΕΜΒΑΣΜΟΙ

Νὰ σπάζουν ὅπως πέφτουν τὰ νερά
Στὴ θάλασσα ἀπ' τὸν γκρεμὸ μακράθε,
Νὰ φεύγει κάθε ἐλπίδα, ἀλλὰ καὶ κάθε
Παρηγοριὰ νὰ σβύνει τόρα βοερά.

Σ' ἐκεῖνο μέσα ἐκεῖ τὸ ἀλαλητό,
Σ' ἐκείνη τὴν ἀχλαλὸν τὴν τόση,
Σ' ἔχει κ' ἐσὲ ψυχὴ περιδιπλώσει,
Τὸ κῆμα καθὼς σπᾶ τρικυμιστό.

Στὶς σπίνθες τῶν ἀφρῶν ποιοὶ θὰ σὲ δοῦν,
Παρασκυμένοι ποιοὶ, μέσα στὰ χᾶη;
— Μοσκοβολοῦν τὰ λούλουδα τοῦ Μάη,
Καὶ τὰ πουλιὰ μέσα στὰ δάση κελαδοῦν...

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΟΡΕΑ καλ. Χατζή
ΗΜΕΡΟΜ. 20.8.85
ΑΡΙΘ. 36816

ΜΑΡΙΕΤΤΑΣ ΜΙΝΩΤΟΥ

Γ. ΤΟΜΟΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ - ΟΜΙΛΙΕΣ

Η ΧΡΥΣΑΥΓΗ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΞΑΝΘΙΠΠΟΣ, ἐργατικός ἄνθρωπος καὶ ἡ γυναῖκα του.

ΧΡΥΣΑΥΓΗ, κόρη του.

ΑΛΕΞΗΣ, ἀγαπητικός τῆς Χρυσαυγῆς.

ΦΙΣΚΟΣ, δικηγόρος τοῦ Ξανθίππου.

ΦΕΞΗΣ, δικηγόρος τοῦ Ἀλέξη.

ΔΙΚΑΣΤΕΣ, ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ κ.τ.λ.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Κάτω ἀπ' τὸ παράθυρο τῆς Χρυσαυγῆς)

ΑΛΕΞΗΣ

Ὁϊμέ, καὶ νᾶταν βολετὸ νὰ πρόβαινε ἡ κυρά μου,
καὶ νᾶφηνε τὸν κύρη τῆς νᾶρθει στὴν ἀγκαλιά μου!
Ὁϊμένα, κι ἂς ἐρχότουνα, τώρα ποὺ ὁ ἥλιος βγαίνει,
νὰ μοῦ ἐνθαρρύνει τὴν καρδιά ὁποῦναι λυπημένη!
Ὁϊμένα, κι ἂς ἐρχότουνα ἡ ὠραία κυρὰ τοῦ κόσμου!
πρόβαλε ἀγαπημένη μου, νὰ μὲ δροσίσεις φῶς μου!
Καὶ νᾶτηνε, ποὺ ἐπρόβαλε, ἡ ἄξια Χρυσαυγούλα,
ποὺ κατεβαίνει στὴν αὐλή, σὰν τὴν ἀρχοντοπούλα!

ΧΡΥΣΑΥΓΗ

Ἀλέξη, πές μου, τί ἔπαθες καὶ στέκεις πικραμένος;

ΑΛΕΞΗΣ

Ἐχω φωτιά στὰ σωθικά καὶ καίουμαι ὁ καημένος!

ΧΡΥΣΑΥΓΗ

Καὶ ποῖος σοῦ τὴν ἄναιρε;

ΑΛΕΞΗΣ

Ὁ ἔρως, Χρυσαυγή μου.

Αὐτὸς μοῦ καίει τὴν καρδιά — βοήθα με, ψυχὴ μου!

ΧΡΥΣΑΥΓΗ

Ἀλέξη, ἂν ἔρθω μὲ τὰ σέ, ὁ κύρης μου φωνάζει,
καὶ εἰς τὸ κριτήριο παρευθὺς ἐσὲ καὶ μένα κρᾶζει.

Κι ἂ μᾶς ἐκράξει, Ἀλέξη μου, τί ἔχουμε νὰ ποῦμε;
Καὶ μέσα στὸ κριτήριο, τί θ' ἀπολογηθοῦμε;

ΑΛΕΞΗΣ

Μὴ τὰ λογιάζεις, μάτια μου, κι ὁ κύρης σου ἡμερώνει,
γιατὶ σ' ἔχει μονάκριβη, πολλὰ σὲ καμαρώνει.
Κάμε, καὶ μὲ καλὴ καρδιά, πὼς θᾶρθεις μὲ τὰ ἐμένα
ἐγὼ θὰ εἶμαι γιὰ σένανε κ' ἐσὺ θᾶσαι γιὰ μένα,

ΧΡΥΣΑΥΓΗ

Ἄς εἶναι, ἔρχομαι, λοιπόν, μὰ πρίχου ἄλλα ποῦμε,
ἔτσι στὸ σπίτι φτάσουμε, θὲ νὰ στεφανωθοῦμε.
Καὶ νὰ τὸ πεῖς τῇ μάνας σου, νὰ δοῦμε ἐὰν θέλει,
μὴ κάμουμε μπερδεμάτα...

ΑΛΕΞΗΣ

Γι ἀφτοῦνο μὴ σὲ μέλει!

ΧΡΥΣΑΥΓΗ

Ἄ, κατεργάρη, μ' ἔμπασες! Πρέπει νὰ σ' ἀκλουθήσω.

ΑΛΕΞΗΣ

Ἀκλούθησέ με, τὸ λοιπόν· θέλει σ' εὐχαριστήσω
(Ἀκολουθεῖ τὸν ἀγαπητικό της καὶ φεύγουν ἀπὸ τὸ σπίτι)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Πάντα στὸ σπίτι τῆς Χρυσαυγῆς. Πρωτ. Ὁ πατέρας της ἔχει ξυπνήσει.
Μὴ ἀκούοντάς τὴ νὰ περπατεῖ, νομίζει πὼς κοιμάται ἀκόμη)

ΞΑΝΘΙΠΠΟΣ

ὦ, Χρυσαυγή, ἐχάραξε! κι ἀκόμα εἶσαι στὸ στρώμα;
Δὲ γνωιάζεσαι νὰ σηκωθείς, ὁποῦ κοντεύει γιόμα!
Καὶ πάλι ἀποκοιμήθηκες; Μπρὲ μπράβο σου, κυρά μου!
Ἀσήκω, λέω, Χρυσαυγή, φέρε μου τὰ σκουτιά μου.

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΞΑΝΘΙΠΠΟΥ

Βρέ, ἡ Χρυσαυγὴ δὲν εἶναι δῶ! Μὴν πάει μὲ τὸν Ἀλέξη;
Δὲν τόχω γιὰ παράξενο καὶ τοῦτο ν' ἀληθέψει!
Ὁ Ἀλέξης θὰ τὴν πλάνεψε, ποῦχε μὲ δαυτὴ θάρρος.

ΞΑΝΘΙΠΠΟΣ

Μὰ ἐγὼ εἶμαι γιὰ κριτήριο, νὰ τονε πρετσεσιάω!
Εὐθύς, εὐθύς θὰ σηκωθῶ, κ' εὐθύς θὲ νὰ κινήσω,
κι ἂ μοῦ περάσει, βλέπετε ἂ δέ τονε φουρκίσω!
Μπρὲ, γειά σου ἐσέν, Ἀλέξιε, γειά σου ἐσὲ ἰνφάμε!
Βρέ, τ' εἶν' τοῦτο, ποὺ μοῦκαμες; Γειά σου, καλὰ τὰ πᾶμε!
(Φεύγει θυμωμένος)

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

(σὺν Δικαστήριον)

ΞΑΝΘΙΠΠΟΣ

Κριτάδες μου, σᾶς προσκυνῶ, θὰ κάμω ἓνα ρικόρσο,
καὶ μιὰ περίστασι δεινὴ θὲ νὰ σᾶς φανερώσω.
Θὰ φανερώσω μιὰ δουλειὰ σὲ μέγα πού ἐγίνη,
παρακαλῶ τὸ κράτος σας, γίνε δικαιοσύνη.
Γιατὶ ἐτούτῃ τῇ δουλειᾷ, ἂν τὴν ἀφήσω πίσω,
στὸν κόσμον πλέον μιὰ στιγμὴ δὲν ἡμπορῶ νὰ ζήσω.
Γιατ' ἤμουν πάντα μου εὐγενὴς καὶ μὲ τιμὴ καὶ τάξη,
καὶ δὲν ἐβρέθηκε ἄνθρωπος, ποτὲ νὰ μὲ πειράξει.
Γιατ' ἤμουν πάντα μου εὐγενὴς σ' οὐλές μου τοὶ μερίδες...

ΠΡΩΤΟΣ ΚΡΙΤΗΣ

Ἔλα, λοιπόν, φανέρωνε, καὶ φτάνει παινεσίς!
Πούρθε ἐδῶ νὰ μᾶς εἰπῇς πὼς ἔχεις γιαναμένες,
παληκαριές θαυμαστές...

ΞΑΝΘΙΠΠΟΣ

Εἶναι φανερωμένες.

ΠΡΩΤΟΣ ΚΡΙΤΗΣ

Τὸ ξέρεις, ὅπου ἔχασες, Ξάνθιππε, τὰ μυαλά σου;
Κάμε μας τὸ ρεκόρσο σου καὶ τράβα στὴ δουλειά σου!

ΞΑΝΘΙΠΠΟΣ

Κριτάδες μου, σᾶς προσκυνῶ, εἶχα μιὰ κοπελούλα,
καὶ τ' ὄνομά της τὸ γλυκὸ τὸ λένε Χρυσανγούλα.
Κ' ἓνας αὐθάδης πάντιμος, πού τονε λένε Ἀλέξη,
ἐφτοῦνος ἀποκότησε κ' ἦρθε νὰ μοῦ τὴν κλέψει!
Ἦρθε καὶ μοῦ τὴν ἔκλεψε ἐμὲ τοῦ κακομοίρη,
καὶ μ' ἀφῆσε ἀνήμερο καὶ πικραμένο κύρη.
Παιδέψτε τὸν Ἀλέξιο μὲ παιδείαν μεγάλη,
ἐτούτῃ τὴν ἀδυναστεία νὰ μὴν τὴν κάμουν ἄλλοι.
Παιδέψτε τὸν Ἀλέξιο μὲ τύραγμα μεγάλη,
ἃ θέλτε νᾶναι ὁ λαὸς ἡσυχος μέλι-γάλα!
Παιδέψτε τὸν Ἀλέξιο καὶ γάμετέ του κρίση,
καὶ βάλτε τον στὴ φυλακὴ, μέχρι νὰ ξεψυχήσει!
Λοιπόν, κριτάδες, προσκυνῶ...

ΠΡΩΤΟΣ ΚΡΙΤΗΣ

Εἰς τὸ καλὸ, ἀντίο!

ΞΑΝΘΙΠΠΟΣ

Ἄ δὲ σὲ κάμω, Ἀλέξιο, πού νὰ σὲ πιάσει ρίο!

Ἦρθε καὶ μ' ἐμασκάρωσες, μὰ θὰ σὲ φυλακίσω!
Αὔριο ἐλπίζω νὰ πιαστεῖς· σοῦκαμα τὸ ρεκόρσο.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΡΙΤΗΣ

Τρέξετε, χωροφύλακες, νὰ πιάστε τὸν Ἀλέξη,
γιατὶ μὲ τὸ κριτήριο στοχάστηκε νὰ παίξει!
Εἶναι πολλὲς οἱ τσερβελιές, πού ἔχει γιαναμένες·
πάντα τοὶ βάνει στὰ δεξιά, τοὶ βγάνει κερδεμένες!
Μὰ τώρα τί ἐστοχάστηκε; Ἐδῶ πὼς εἶναι μποῦρλες;
Σὲ τούτῃ τὴν περίστασι θὰ παιδεύεῖ γιὰ οὐλές!
Ὡστόσο ὅθε τὸν ἔβρετε εὐθύς νὰ τονε πιάστε,
ἐδῶ νὰ τονε φέρετε, ὦρα καιρὸ μὴ χάστε!

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

(Στὸ σπῆτι τοῦ Ἀλέξη)

ΑΛΕΞΗΣ

Τὰ μέλη μου τρομάζουνε, ὠϊμένα, Χρυσανγὴ μου,
τὸ πὼς θὰ πάω στὴ φυλακὴ καὶ μὲ πονεῖ ἡ ψυχὴ μου!
Γιατὶ ρεκόρσο ἐγίνηκε πὼς σ' ἔχω ἐγὼ κλεμένη...

ΧΡΥΣΑΥΓΗ

Αὐτὰ μὴ τὰ στοχάζεσαι, ψυχὴ μου ἀγαπημένη!
Κι ἂν πᾶμε σὸ κριτήριο, ἐγὼ τὴν κουντουκάρω,
τὸ πὼς ἐσένα ἤθελα καὶ σένα ἤθε νὰ πάρω!
Τὸ πὼς ἐσένα ἤθελα κ' ἦρθα στὴ συντροφιά σου...
(Βλέποντας τοὺς στρατιῶτες νᾶρχονται)
Μὰ νὰ κ' οἱ χωροφύλακες, πούρθε νὰ μᾶς πιάσου.

Ο ΕΝΑΣ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΑΣ

Ἀλέξη, τὸ Κριτήριο σὲ κράζει μετὰς βίας,
καὶ ἦρθαμε κ' ἐμεῖς ἐδῶ, νὰ πᾶμε συντροφία.
Καὶ πάρε καὶ τὴ Χρυσανγὴ μαζί γιὰ νὰ κοιθεῖτε...

ΑΛΕΞΗΣ

Μετὰ χαρᾶς σας νᾶρθοῦμε...

ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΑΣ

Γρήγορα μὴν ἀργεῖτε!

ΑΛΕΞΗΣ

ὦϊμένα, Χρυσανγούλα μου, γιὰ φυλακὴ εἶμαι τώρα...

ΧΡΥΣΑΥΓΗ

Μωρέ, καρόνια, τᾶχασες; Δὲν κάνεις οὔτε ὦρα!
(Οἱ στρατιῶτες τοὺς ὀδηγοῦν σὸ Δικαστήριο)

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΠΡΩΤΟΣ ΚΡΙΤΗΣ

Ἐσὺ ἴσαι, ποὺ ἐσαλίρησες τὸν οἶκο τοῦ Ξανθίππου
καὶ τοῦ κλεψες τῇ Χρυσανγῇ, τὸ μοναχὸ παιδί του;
Μωρέ, καρόνια, δὲ μιλεῖς; Στέκε ἔμπρός μας; τήρα!

ΑΛΕΞΗΣ

Κριτάδες μου, μὲ ἀκλούθησε! Ἔτσι κ' ἐγὼ τὴν πῆρα.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΡΙΤΗΣ

Ἐφτούνη σὲ ἀκλούθησε; Νὰ ἰδοῦμε ἂν εἶν' ἀλήθεια,
στοχαζοῦμαι νὰ μᾶς ἔλῃς κουριόζα παραμύθια.

(Στὴ Χρυσανγή)

Λοιπόν, ἐσύ ἴσαι ἢ Χρυσανγή, ποὺ ἐπῆρες τὸν Ἀλέξη;

ΧΡΥΣΑΥΓΗ

Ἐγὼ ἤμουνα, κριτάδες μου, καὶ πῆγα πρὶν νὰ φέξει.
Τὸν ἤθελα γιὰ ἄντρα μου καὶ πῆγα πρὶν χαράξει·
τί ἐγνοιαζε τὸν πατέρα μου, νᾶρθε νὰ μᾶς ἐκράξει;

ΚΡΙΤΗΣ

(στὸν Ξανθίππο)

Ξανθίππε, ἀκοῦς τὴν κόρη σου;

ΞΑΝΘΙΠΠΟΣ

Τὴν ἔχει ὀρμηνημένη!
Μὰ ἐγὼ ἐτούτη τῇ δουλειᾷ τῇ θέλω κερδεμένη.
Τῇ θέλω γιὰ νὰ μιληθεῖ γιὰ ἐφτούνο τὸν μερμπάντη.

ΚΡΙΤΗΣ

Ἄς εἶναι, σιόρε Ξανθίππε, νᾶρθουνε οἱ ἀβοκάτοι.
Ποῦ εἶν' ὁ ἀβοκάτος σου;

ΞΑΝΘΙΠΠΟΣ

Ὅπου κι ἂν εἶν' προβαίνει.
Νᾶτονε ἐδῶ, ποὺ πρόβαλε, κι ἀπὸ τὴν πόρτα βγαίνει.

ΚΡΙΤΗΣ

(Στὸ Φίσκο, τὸ δικηγόρο τοῦ Ξανθίππου, ποὺ πλησιάζει)

Ἀρχισε, Φίσκο, νὰ μιλεῖς καὶ βάλε ἔμπρός τὴν κρίση.
νὰ ἰδοῦμε ἐτούτη τῇ δουλειᾷ τὸ πῶς θὰ νὰ ξεφλήσει!

ΦΙΣΚΟΣ

Κριτάδες μου, σᾶς προσκυνῶ στὴν ὑψηλότητά σας,
γονυκλιτῶς ἐβρίσκουμαι στὴν ἐκλαμπρότητά σας.

Ξανοίγω, βλέπω πράματα, ποὺ μοναχὸς θαυμάζω,
καὶ εἰς τὸ βαθμὸ ποὺ βρίσκουμαι, κλαίω κι ἀναστενάζω.
Γιατὶ προβλέπω οἱ δυνατοὶ ἐδῶ μποροῦν καὶ ζοῦνε,
κι ὅλοι οἱ μικροὶ στὸ πέλαγο νὰ πᾶνε νὰ πνιγοῦνε!
Μικρὸ τὸ ἔχετε ἐσεῖς νὰ πηαίνει μετὰς βίας,
ν' ἀρπάχνουνε τὰ κορασίδες μὲ τὴν ἀδυναστεία;
Ἕνας φτωχός, ὁ Ξανθίππος, εἶχε μιὰ κορασίδα,
σ' ἐκείνη εἶχε τὸ θάρρος του, κι ὅλη του τὴν ἐλπίδα.
Κ' Ἕνας αὐθάδης, πάντιμος, ποῦ τονε λένε Ἀλέξη,
ἐπῆγε καὶ τὴν ἔκλεψε, δυὸ ὥρες πρὶν νὰ ρέξει.
Τοῦτο δὲν εἶναι μοναχὰ νὰ πεῖς πὼς ἔχει ἓνα,
ιδέστε τὰ ρεκόρσα του, πόσά ᾽χει γιαναμένα!
Καὶ κλεψιμιές καὶ ταραχές καὶ σκοτωμοὺς καὶ ἄλλα,
θὰ κάμει πιότερα κακὰ καὶ πιότερα μεγάλα.
Παιδέφτε τὸν Ἀλέξιο μὲ παιδείη μεγάλη,
ἐτούτη τὴν ἀδυναστεία νὰ μὴ τὴν κάμουν ἄλλοι.
Παιδέφτε τὸν Ἀλέξιο καὶ κάμετέ του κρίση,
καὶ βάрте τον στὴ φυλακὴ μέχρη νὰ ξεψυχήσει!
Νὰ πέρνουνε παράδειγμα ἀφ' τὸν Ἀλέξιο οἱ ἄλλοι,
πὼς βρίσκειται στὴ φυλακὴ μὲ παιδείη μεγάλη.
Λοιπόν, Κριτάδες, κρίνετε τὸ ἄδικο ποὺ ἐγίνη.
παρακαλῶ τὸ κράτος σας, γίνε δικαιοσύνη!

ΦΕΞΗΣ

(Δικηγόρος τοῦ Ἀλέξη)

Κριτάδες μου, σᾶς προσκυνῶ στὴν ὑψηλότητά σας,
γονυκλιτῶς ἐβρίσκουμαι στὴν ἐκλαμπρότητά σας.
Ἦρθα κ' ἐγὼ, ὡς δούλος σας, δυὸ λόγια ν' ἀναφέρω,
τὸ δίκιο τοῦ Ἀλέξιου νὰ σᾶς ἐπροτενιέρω.
Γιατὶ γνωρίζω, βέβαια, πὼς δίκιο ἔχει μεγάλο,
καὶ δὲν ἤξερω νὰ μιλῶ τὸ ἓνα γιὰ τὸ ἄλλο.
Ἕνας γιατί ἀποφάσισε κοπέλα ν' ἀγαπήσει,
μὲ θέλημα τοῦ κοπελός, ὅπου τὸ δίνει ἡ φύση!
Ἐφτούνοι οἱ δυὸ, σεβαστικά, ἐκάτσα κ' ἐμιλήσαν,
νὰ ζήσουνε παντοτινά, ἔτσι ἀποφασίσαν!
Κι ὁ Φίσκος κι ἂν ἐμίλησε κόντρα γιὰ τὸν Ἀλέξη,
εἶναι μπρογιάδος φανερά γιὰ νὰ τονε παιδέψει.
Μὰ τὸ Κριτήριο παιδείη δὲν κάνει γιὰ τὰ μποῦρλες...

ΦΙΣΚΟΣ

Μίλιε, καημένε, παστρικά καὶ ἄς τὶ ἀναγοῦλες!

ΦΕΞΗΣ

Ἐγὼ μιλάω παστρικά, ποὺ τὸ γνωρίζει ὁ κόσμος.

νὰ παιδεφτεῖ ὁ Ἀλέξιος ποτὲ δὲν εἶναι νόμος.
Νόμος δὲν εἶν' νὰ παιδεφτεῖ, κοντιάννα γιὰ νὰ πάρει. . .

ΦΙΣΚΟΣ

Μὰ τώρα ποὺ τὸ λὲς ἐσύ, σοῦ κάνουμε τὴ χάρη !

ΦΕΞΗΣ

Ἐμὲ χάρη δὲν κάνετε, ὁ νόμος τὸ διορίζει,
καὶ τὸ εὐγενὲς Κριτήριο ἐτοῦτο τὸ γνωρίζει.

ΦΙΣΚΟΣ

Καημένε, νὰ ντρεπόσουν, μὰ ἐτοῦτο δὲν τὸ ξέρεις,
ποὺ πάντα στὸ Κριτήριο τ' ἴδικα πρετεντέρεις !
Γιὰ, πὲς μου, ἂν ἐμίλησες ποτὲ γιὰ δίκιο ἕνα;

ΦΕΞΗΣ

Μὰ σὺ πά, σόρε Φίσκο μου, τὰ ξέρουμε καὶ σένα.
Κάνεις τὸν τιμημένον !

ΦΙΣΚΟΣ

Τὸν κάνω καὶ μοῦ στέκει !

ΦΕΞΗΣ

Τὸν κάνεις μὰ σὲ νοιώσανε !

ΦΙΣΚΟΣ

(σπρώχνοντάς τον)

Μωρ' πήγαινε παρέκει !

ΦΕΞΗΣ

Ἄσε με, Φίσκο, ἄσε με, καημένε, νὰ μιλήσω,
γιατί, ἂν εἴμαστε ἄλλοῦ, ἤθελε σὲ χτυπήσω !

ΦΙΣΚΟΣ

ὦ, εὐγενὲς Κριτήριο, καὶ κάμε σὺ τὴν κρίση,
ποὺ ἐμπρὸς στὴν ἐκλαμπρότη σας εἶπε νὰ μὲ χτυπήσει !
Γιατὶ ἐσυνηγόρησα καὶ εἶπα νὰ μὴ χάσω,
εἶπε πὼς μὲ προοιόρανε γιὰ νὰ τονε χαλάσω.

ΦΕΞΗΣ

Βέβαια σὲ προοιόρανε, κ' εἶσαι καὶ πλερωμένος·
πάντα τὰ ψέμματα νὰ λὲς, ἔτο' εἶσαι μαθημένος !

ΦΙΣΚΟΣ

Μπρογιάδος δὲν εἶμαι ἐγώ, μήτε καὶ πλερωμένος,
ἔτσι εἶναι τὸ χρέος μοι, νὰ βγαίνω κερδεμένος.
Ἐσὲ τὰ μπρόγια σὲ μποροῦν κ' ἐκεῖ τὰ κανισκάκια,
αὐγά, κουλοῦρες καὶ ἀρνιά καὶ τὰ κοτοπ νυλάκια !

Καὶ κάνεις τὸ συνήγορο καὶ στὸ Κριτήριο μπαίνεις,
καὶ πολεμᾷς μὲ μαργιολιές, τοὶ κρίσεις νὰ κερδαίνεις !
Ἔτσι καὶ τώρα ἤρθες ἐδῶ, νὰ μᾶς περιορίσεις,
καὶ τὸν Ἀλέξιο αὐτὸν ἐσύ νὰ παραστήσεις.
Ὅπου' ναι βέβαια ληστής καὶ πάντα κάνει φόνους,
λοιπὸν νὰ πάει στὴ φυλακὴ γιὰ εἰκοσιπέ, τε χρόνους !
Perchè quello οὐλαντριὲ i piedi ἄλλιμάνι,
μπιζόνια βάλε ἵλ περκὲ πρέζιντο τσίγκουε ἄννι.

ΦΕΞΗΣ

Φράγκικα δὲν ἤξερούμε, σῶπαινε σιῶρ τενέντε,
κι ἂν ξέρεις τὰ λατίνικα, νὰ πᾶς εἰς τὸ πουνέντε !
Ἐσύ, ρωμαῖκα νὰ μιλεῖς, τὴν πατρικὴ μας γλῶσσα,
ποὺ ἀρχίνησες τὰ φράγκικα, — bravo, che bella cosa !
Giustizia ella sappia, giudico la mia scorta,
ντὲ καλαμάρ, ντὲ tutto ciò e alla mia τζόντα !
Μήπως καὶ λὲς, τὰ φράγκικα δὲν ξέρω ν' ἀρχινήσω ;
Νὰ τ' ἀρχίζα ντοτόρο μου, ἤθελε σὲ σαστίσω !
Εἶμαι καλύτερος ἐγὼ ἀπ' οὐλοὺς τσοὶ ἀβοκάτους,
καὶ ξέρω γλῶσσες ἔντεκα καὶ μὲ τὰ γράμματά τους !

ΦΙΣΚΟΣ

Τίποτα, βρέ, δὲν ἤξερες, ὅξω κατὰ τὴν πράξη,
καὶ ποῦ ἐντουκαρίστηκες γιὰ νὰ μιλεῖς μὲ τάξη ;

ΦΕΞΗΣ

Μίλιε μὲ γνώση, γαῖδαρε !

ΦΙΣΚΟΣ

Γαῖδούρια νὰ σὲ φᾶνε,
ποὺ δὲ μιλεῖς μὲ πόληψη, ἄζινο, πόγκο, ἱνφάμε !

ΦΕΞΗΣ

Ἰνφάμες δὲν εἶμαι ἐγώ, παρ' εἶμαι τιμημένος,
μέσα σὲ κῶρες, σὲ χωριά, ἐγὼ εἶμαι ἑακουσμένος !

ΦΙΣΚΟΣ

Τώρα μιλεῖς ἀληθινὰ πὼς εἶσαι τιμημένος,
Μὰ τσοὶ χωριάτες τσοὶ τρυγᾷς . . .

ΦΕΞΗΣ

Ἔτο' εἶμαι μαθημένος.

Σὲ ντισπετσάρει ἐσένανε πὼς ἔχω τέτοια χάρη ;

ΦΙΣΚΟΣ

Σὺ πά καὶ θὰ σὲ νοιώσουνε πὼς εἶσαι κατεργάσης !

Μετά θά δῶ, πῶς θὲ νὰ ζεῖς — ὅξω τὸ διακονιάρη!..

ΦΕΞΗΣ

Ναί, θ' ἄρχουμαι σὲ σένανε, πού, ξέρω, σ' ἄβαντσάρει!

ΤΡΙΤΟΣ ΚΡΙΤΗΣ

Σινιόροι καὶ ντοτόροι μου, τηράχτε τὸ ποῦ εἴστε,
σὲ τί τόπο βρισκόσαστε καὶ θέρτε νὰ κανχεῖστε;
Ξέρετε ἢ δὲν ξέρετε, τὸ πράμα καθὼς πάει,
ἔχετε ἢ δὲν ἔχετε — ποῖος σᾶς ἐρωτάει;
Ἐδῶ, εἰς τὸ Κριτήριο, ποὺ πρέπει ἡσυχία,
ἀρχίσατε τσακώματα χωρὶς καμμιά αἰτία.
Σιὸρ Φίσκο, σὲ παρακαλῶ, κάμε μας ἡσυχία,
κι ὁ ἄβοκάτος νὰ μιλεῖ μ' ὅλη τὴν ἀρχοντία.
Σὸρ ἄβοκάτο, ἄρχισε καὶ βάλε ἐμπρὸς τὴν κρίση,
νὰ ἰδοῦμε ἐτούτη τὴ δουλειά, τὸ πῶς θὲ νὰ ξοφλήσει!

ΦΕΞΗΣ

Κριτάδες μου, σᾶς προσκυνῶ, ἐδῶ εἶμαι νὰ μιλήσω,
τὸ δίκιο τοῦ Ἀλέξιου νὰ σᾶς ἐπαραστήσω.
Εἶναι μεγάλο ἄδικο, μεγάλη ἀδικία,
καὶ πρέπει ν' ἄβγει ἐλεύθερος γιὰ τούτη τὴν αἰτία.
Καὶ πρέπει ν' ἄβγει ἐλεύθερος, γιατίι στανιὸ δὲν ἦτο,
γιατίι ἡ κοπέλλα ἠθέλησε — δὲν ἦτανε ντελίττο!
Λοιπόν, κριτάδες, κρίνατε τὸ δίκιο τοῦ Ἀλέξη,
καὶ προσκυνῶ τὸ κράτος σας...

ΤΡΙΤΟΣ ΚΡΙΤΗΣ

Εἰς τὸ καλό, σιὸρ Φέξη.

(Παραμερίζουν οἱ δικηγόροι.)

ΠΡΩΤΟΣ ΚΡΙΤΗΣ

Ἀσήκω, Ἀλέξη, τὸ λοιπὸν καὶ τοῦτο μόνο φτάνει,
ν' ἀκούσεις τὸ Κριτήριον ἀπόφαση ποὺ βγάνει.
Τὸ εὐγενὲς Κριτήριον, ποὺ κάθεται καὶ κρίνει,
ἐπρόβλεψε τὸ δίκιο σου καὶ λευτεριά σου δίνει.
Τώρα σὲ βγάνει ἐλεύθερο, καθὼς ὁ νόμος θέλει,
καὶ πάρε καὶ τὴ Χρυσανγή, ἀφοῦ σὲ σένα μέλλει!
Καὶ πάρτηνε καὶ σύρτηνε γιὰ νὰ στεφανωθεῖτε,
νὰ πᾶτε στὸ σπιτάκι σας, μὲ ἡσυχία νὰ ζῆστε!

ΛΕΞΗΣ

Ἀς πᾶμε, Χρυσανγούλα μου, γιὰ νὰ στεφανωθοῦμε,
νὰ πᾶμε στὸ σπιτάκι μας, μὲ ἡσυχία νὰ ζοῦμε.

ΦΙΣΚΟΣ

(πλησιάζοντας)

Κριτάδες μου, σᾶς προσκυνῶ, δόστε μου τὸ ρεκόρσο,
γιὰ δὲ μ' ἀρέσει ἡ ἀπόφαση καὶ θά τηνε σηκώσω.
Πῶς κάνετε ἀπόφαση χωρὶς τὴ θέλησή μου;
Πρέπει νὰ μὲ ρωτήσετε, νὰ πάρετε τὴ βουλή μου.
Ἄκουε, λαέ, ἀπόφαση, ποὺ ἐκάμανε οἱ κριτάδες,
ποὺ μήτε δὲν τὴν κάνουνε τρεῖς πρῶτοι τσαγκαράδες!
Ἐκάμανε ἀπόφαση τὴ Χρυσανγή νὰ πάρει,
ποὺ μήτε δὲν τὴν κάνουνε τρεῖς ἐξστρωτοὶ γαιδάροι!
Πές του ἐφτουνοῦ τοῦ μεσινοῦ, ἴνγκλες νὰ πᾶ νὰ φτειάνει,
νὰ ζώνει τὸ γαῖδοῦρι μου, ποῦναι κ' οἱ δυὸ κομπάνιοι!
Ὅχι ποὺ γίνηκε κριτής, νὰ κρίνει καὶ νὰ ὀρίζει,
ἐτύχαινε σὰ γαῖδαρος στοὺς λόγγους νὰ γκαρίζει!
Πῶς θὲ νὰ κρίνετε ἄδικα, τῶρπιζα, μὰ πὲρ ντίο,
γιατίι ἐκεῖνο εἶναι παιδί καὶ σεῖς στραβοὶ κ' οἱ δύο!
Ἐνα βαπόρι βρίσκεται στὴ Ζάκυθο ἀραμένο,
ἀμέσως πέρνω τὰ χαρτιά καὶ στοὶ Κορφοὺς πηγαίνω.
Καὶ ἄμα φτάσω στοὶ Κορφοὺς, εὐθύς θά γράψω φόγια,
πῶς εἴστε ἄδικοι κριτὲς καὶ σᾶς μποροῦν τὰ μπρόγια!

(Στὸν Ξάνθιππο)

Ξάνθιππε, τὴν ἐλπίδα σου νάχεις στὴν Παναγία!
ἐγὼ πηγαίνω στοὺς Κορφοὺς μὲ οὐλα τὰ χαρτιά.
Μὴν λὲς πὼς τοὺς σκιάζουμαι τὸν μπέστιν, τὸν μπεστιάμε,
τὸν κρεντιτόρο ρήτορα, τὸ Φίσκο τὸν ἱνφάμε!

ΤΡΙΤΟΣ ΚΡΙΤΗΣ

Μήτε κ' ἐγὼ τὸν σκιάζουμαι, μὰ ἐτοῦτα εἶναι λόγια,
μὰ στὸ Σενάτο ν' ἀκουστῶ, πῶς μὲ μποροῦν τὰ μπρόγια;
Τίνος τὴν κόττα γύρεψα, τίνος προβυζαστάρι
ἢ ποῖος ποτὲ μοῦ ἔφερε καὶ μένανε ἕνα ψάρι;
Τὰ κομπλιμέντα σὲ μποροῦν, μὰ ἐμᾶς δὲ μᾶς ἐγνοιάζει,
ἐδῶ εἶναι ἀνώτερος Κριτὴς καὶ μᾶς δὲν μᾶς πειράζει.

ΦΙΣΚΟΣ

Ὅστοςο μὴν πολυλογῶ, δόστε μου τὰ χαρτιά,
καὶ ἄλλη ὥρα θά σᾶς πῶ, ποὺ νάχουμε ἡσυχία.
Δὲ θέρτε νὰ τὰ δώσετε, φτάνει νὰ ἔχω ἄδεια,
εἰς τοὶ Κορφοὺς, ποὺ θά διαβῶ, καὶ νάχω καὶ ὑγεία.

ΤΡΙΤΟΣ ΚΡΙΤΗΣ

Χαριὰ δὲ δίνουμε σ' ἐσὲ γιὰ νὰ τὴν ἀπελάρεις,
οὐ θὰ γίνουμε καὶ μεῖς, ὥσάν καὶ σὲ γαιῖδαροι.
Γιατ' εἶπαμε τὴν ἀραγκιόν, λέει μᾶς μποροῦν τὰ μπρόγια.

ΦΕΞΗΣ

Μορ' ἄστονε τὸ γαιῖδαρο κ' ἔχει καημὸ γιὰ λόγια!

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΡΙΤΗΣ

Σιὸρ Φίσκο, ἐγὼ δὲ σοῦ μιλῶ, μὰ ξεροκαταπίνω,
σοῦ ἀρέσουνε τὰ τίτουλα, μὰ ἐγὼ δὲ σοῦ τὰ δίνω.
Κι ἂν ἤθελες τὰ τίτουλα, δὲν ἔκανες παζάρι,
γιὰ νὰ τὴν ἔβρεις εὖλογο, γιὰ νὰ τὴν ἀπελάρεις.
Μὰ ἐγώ, ἀπελάρισέ τηνε καὶ βγάλε τὸ ταμπάρο,
κι ἂν ἀρριβάρεις στοὶ Κορφοὺς, στὴ Λόντρα θ' ἀρριβάρω!

ΦΙΣΚΟΣ

Ἐτοῦτο ποὺ θὲ νὰ σᾶς πῶ, ἐσεῖς τὸ λέτε φόρα,
ἀλλὰ σὰν πάω στοὶ Κορφοὺς, θὰ σᾶς πλακῶσει μπόρα.
Ὅστοςο μὴν πολυλογῶ, δόστε μου τὰ χαρτιά,
καὶ ἄλλη ὥρα θὰ σᾶς πῶ, ποὺ νάχουμε ἡσυχία!
Δὲ θέρτε νὰ τὰ δώσετε; φτάνει νὰ ἔχω γνώση,
καὶ φάσκελο στὸ μάτι του, ποὺ θὰν τὸ μετανιώσει!

(Φεύγει θυμωμένος. Ὁ κόσμος, ἰδίως ἡ μαρῖδα, ποὺ σ' ὅλη τὴ σκηνή, ἀποδοκιμάζει τὸ δικηγόρο τοῦ Ξανθίππου, ἀκολουθεῖ τώρα τὸ θίασο, σφυρίζοντας καὶ ἐξακολουθώντας νὰ πειράζει τὸ Φίσκο).

ΤΕΛΟΣ

ΣΗΜ.— Οἱ φίλοι κ. κ. Μ. Σιγοῦρος καὶ Τάσης Παπαγιαννόπουλος μᾶς πληροφοροῦν πὼς στὰ 93—94 ἔχει τυπωθεῖ στὴ Ζάκυνθο ἓνα φυλλαδιάκι (τύποις Κακοκεφάλου) μὲ τὴ «Χρυσανθή», ἀλλὰ πολὺ συντομώτερη. Δὲν κατορθώσαμε νὰ τὸ βροῦμε.

Τὸ λεξιλόγιό θὰ πάει στὸν τόμο τῶν ὁμιλιῶν (Γ' τῆς σειρᾶς) ποὺ θὰ τυπωθεῖ σὲ λιγοστὰ ἀντίτυπα καὶ θὰ πουλιέται δραχ. 100.

Στὸ ἄλλο τεῦχος ἡ ὁμιλία «Ἐρωτόκριτος», ὅπως τὴ λένε στὴ Ζάκυνθο.

ΣΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

Στοῦ Κάστρου τὸ ἀκρωτήρι,
στὴ μοναξιὰ ψηλά,
τὸ φτωχὸ κοιμητήρι
λάμπει κι' ἀνθοβολᾷ.

Σιγοθροοῦν στὴ χλόη
τῆς ἄβρας τὰ φιλιὰ,
σβημένο μυρολόϊ
στὴ νεκροσιγαλιά.

Φωτόχαρες ἀχτίδες
στοὺς πέτρινους σταβροὺς
πετοῦν σὰν χρυσαλλίδες
σὲ ἀνάλαφρους χορούς.

Χορταριασμένοι τάφοι,
σᾶς χαιρετᾷ ἡ ζωὴ
μὲ τοῦ Ἥλιου τὸ χρυσάφι,
τοῦ ἀνέμου τὴν πνοή.

Νεκροὶ λησμονημένοι,
τῆς Φύσης ἡ φωνὴ
νὰ σᾶς ξυπνήσει μπαίνει
στὴ γῇ τὴ σκοτεινὴ;

Ποιὸς ἐκεῖ κάτου νοιόθει
τοῦ Ὀνείρου τίς χαρές;
γυρίζουν μάταιοι πόθοι
κι' ἀγάπες πλανερές;

Ἡ μὲς στὸ αἰώνιο κύμα
τῆς ἀπειρης ζωῆς
ξεφέβγετε ἀπ' τὸ μνημα
στὰ φτερά τῆς ψυχῆς.

Ἀῦλες πνοὲς στὸ ἀγέρι,
θεῖες στίθες στὸ ἡλιοφῶς
καὶ πάλι θὰ σᾶς φέρει
ὁ μυστικὸς ρυθμός...

(1912)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΣΠΥΡΟΥ ΜΙΝΩΤΟΥ

Ὁ ἄνδρος αὐτὸς τρόπος, τῆς δολίας παραδόσεως τῶν Παργίων στὸν Ἀλῆ, ἦταν ἀνάξιος ἀληθινῶν Ἀγγλῶν, ποὺ καυχιόνταν ἀκριβῶς ὅτι εἶχαν καταργήσει τὴ δουλεία τῶν μαύρων. Ἀνῶρελα οἱ αὐτοὶ κάτοικοι παρακλοῦσαν νὰ μὴν ἐφαρμοσθεῖ ἡ συνθήκη. Ὁ Maitland ὅχι μονάχα συζήτηση δεχόταν, ἀλλὰ οὔτε κἂν ἀναφορὰ γιὰ ἓνα θέμα, ποὺ εἶχε πιά ἀποφασισθεῖ. Μάταια πρότειναν οἱ δυστυχισμένοι νὰ καταβάλουν αὐτοὶ τὰ ἔξοδα τῆς κατοχῆς γιὰ νὰ διατηρηθεῖ ἡ Ἀγγλικὴ Προστασία.

Ὁ Maitland ἠρνεῖτο ἀπειλώντας πὺς θὰ τοὺς ἄφηνε στὴν τύχη τους. Συνοδευόμενος ἀπὸ εὐγενεῖς ἀγγλίδες, ποὺ ἐπιθυμοῦσαν νὰ γνωρίσουν τὸν περιβόητο πασᾶ, συναντιόταν μὲ τὸν Ἀλῆ στὴν Πρέβεζα⁵ (1818) καὶ κανόνιζε τὶς λεπτομέρειες τῆς παραδόσεως, ἀνάμεσα σὲ διασκεδάσεις καὶ συμπόσια πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπερίγραπτη ἦταν ἡ ἀπογοήτευση τῶν Παργίων. Οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Ἀλῆ βρίσκονταν στὴν πόλη, οἱ μισθωτὲς ὀρδές του τριγύριζαν ἔξω, ἔτοιμοι νὰ μποῦν, καὶ οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι μὲ τρόμο ἔβλεπαν τὴν τύχη ποὺ τοὺς περιμένε.

1) Ὁ φιλέλληνας Duval, ποὺ ἐξέδωσε τὸ βιβλίο «Exposé des faits qui ont précédé la Cession de Parga», ἀπαντώντας στὸν De Bosset, ποὺ τοῦ γνώριζε τὴν προσηχὴ ἔκδοση τοῦ βιβλίου του, τοῦ ἔγραφε πολὺ σωστά:

«Εἶπα καὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἡ παραχώρηση τῆς Πάργας εἶναι μιὰ ἀπόδειξη ποὺ θᾶπρεπε νὰ προστεθεῖ στὶς τόσες ἄλλες τοῦ Μακκιαβελισμοῦ καὶ τῆς δολιότητος τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως. Ἀλλὰ οὔτε ποτὲ οὔτε καὶ τώρα ἐννοῶ νὰ θίξω τὸν ἀγγλικὸ λαό. Μήπως τὰ ἔθνη εἶναι ὑπεύθυνα γιὰ τὰ λάθη καὶ τὰ ἐγκλήματα τῶν κυβερνήσεών τους; Πολὺ συχνά, εἰν' ἀλήθεια, ὑφίστανται τὶς συνέπειες. *Ὅχι! Δὲν εἶχα ποτὲ τὴν πρόθεση νὰ ἐπιρρίψω τὴν παραμικρὴ μομφή σ' ἓνα ἔθνος ποὺ ἐκτιμῶ καὶ ποὺ τιμῶ τὸν χαρακτήρα.* Νομίζω πὺς τὸν γνωρίζω ἀρκετὰ γιὰ νὰ εἶμαι βέβαιος πὺς στὴν ὑπόθεσιν τῆς παραχώρησης τῆς Πάργας στοὺς Τούρκους, *ἀπεδοκίμασε ὁλόκληρα τὰ ἀνθρώπων τοῦ Ὑπουργείου.*»

2) Βλ. De Bosset, σ. 78 καὶ 240.

3) Στὶς 7 Μαΐου 1819 ὁ Μαίτλαντ συνηντήθη γιὰ τρίτη φορὰ μὲ τὸν Ἀλῆ στὴν Πρέβεζα, γιὰ νὰ λάβει τὴν ἀποζημίωση καὶ ὑπογράψει τὸ τυπικὸ τῆς παραδόσεως. Ὁ Ἀλῆς τοῦ ἔδειξε τότε τὰ χρήματα, ποὺ εἶχε ἔτοιμα μέσα σὲ σάκους, ἀλλ' ἀρνήθηκε νὰ τοῦ τὰ δώσει. Τοῦ εἶπε ξάστερα πὺς δὲν εἶχε ἐμπιστοσύνη ὅτι θὰ τηροῦσαν οἱ Ἰγγλέζοι τὸ λόγο τους καὶ ἀπήτησε νὰ τοῦ δοθεῖ ἐγγύηση πὺς θὰ τοῦ παραδιδόταν ἡ Πάργος. Καὶ τότες ὁ Maitland, ποὺ εἶχε

Συνέπεσαν τότες οἱ ἀποκρίες. Μελαγχολικὰ τὶς περιγράφει ὁ Duval στὸ ἔργο του ποὺ ἀναφέραμε. Γιὰ τελευταία φορὰ οἱ ἄλλοτε εὐτυχισμένοι Πάργιοι χόρευαν τοὺς ἀγαπημένους των χοροὺς καὶ τραγουδοῦσαν:

Τὸ τρομερὸ αὐτὸ ξίφος μας, τὸ τόσον ἐξικουσμένον
Ὡς περ σθεσμένος κεραυνὸς κεῖται ἐπὶ γῆς ῥιμμένον.
Δέχθητι ἡμᾶς, ὦ θάλασσα, στοὺς κόλπους σου ἐλευθέρους
Ἀφ' οὗ κ' ἡ γῆ μας ἐγενεν, ἀπ' ἀνδρας ἀνημέρους,
Σκληρᾶς δουλείας ὁ προικισμός! Ἀλλὰ, δεόμεθά σου
Μὴ ποτε, μὴ κυλίσῃσι τὰ μικροκύματά σου
Τὰ ἐλκεῖνά μας πτώματα πρὸς τὰ τῶν Ἀγγλῶν πλοῖα!
Οἱ σκληροτράχηλ' ἤθελον, ψυχῇ τε καὶ καρδίᾳ,
Στοὺς θρασυτάτους μας ἐχθροὺς καὶ ταῦτα παραδώσουν,
Δεῖγμα φιλίας στὸν δάρβαρον προθύμως δια νὰ δώσουν.

Καὶ οἱ γυναῖκες πρόσθεταν:

Πράσινο: δάφναι ἀειθαλεῖς, ἀνθη ποικίλα ὠραῖα
Ῥόδα ἐρυθρόχροα εὖωσκα ποὺ φύει ἡ πάτριος γαῖα,
Τὰς κεφαλὰς μας πλέον ἐσεῖς δὲν θέλετε στολιῖζει,
Μῆτε φωνῶν μας ἡ ἡχώ πλέον, θέλει ψιθυρίζει
Διὰ τ' ἀντηχῇ στῶν ἄλσεων ἐτούτων τὰ πτηνὰ
Στοὺς ζέφυρους στοὺς ῥύακας κ' εἰς τὰ τερπνὰ νερά!
Οἱ στολισμοὶ καὶ τ' ἄσματα καθόλου δὲν ἀρμόζουν
Σ' ἔσους πατρίδα χάνουσι, καὶ γοερῶς οἰμῶζουσι!

Τὰ στίφη τοῦ Ἀλῆ ἀνυπόμονα ἀπειλοῦσαν ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή τὴν πόλη. Καὶ τότες οἱ Πάργιοι, βλέποντας νὰ τοὺς ἀπαγορεύεται καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἀντίσταση, μὴ ἔχοντες πιά καμμιὰν ἐλπίδα, ξέθαψαν τὰ κόκκαλα τῶν προγόνων τους, τὰ ἔκαψαν, καὶ μὲ τὶς ἴδιες των τὶς βάρ-

νομίσει πὺς μὲ τὶς φιλοφρονήσεις καὶ τὴ συμπεριφορὰ του τὸν εἶχε δαμάσει, δέχτηκε νὰ ὑποβληθεῖ στὸν ἐξευτελισμὸ καὶ νὰ δώσει ὁμήρους ἀνώτερους Ἀγγλοὺς ἀξιωματικοὺς τὸν Hačeky, τὸν Robinson καὶ αὐτὸν τὸν ὑπασπιστή του, στὸν αἰμοβόρο Τύραννο. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ 666.000 τάλληρα τῆς ἀποζημιώσεως μονάχα 500.000, καὶ αὐτὰ ἐπεῖτα ἀπὸ μαζρὰ καθυστέρηση καὶ ἀναβολές, μοιράστηκαν στοὺς πρόσφυγες Παργίους. Τὰ ἄλλα κρατήθηκαν ἀπὸ τὸν Ἀρμοστή γιὰ ἔξοδα τάχα τῆς μεταφορᾶς τῶν προσφύγων καὶ τῶν χρημάτων! Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὰ ἓνα μέρος τοὺς πληρώθηκε σὲ τούρκικα ξεπεσμένα νομίσματα. Πραγματικὰ, δηλαδή, πῆραν ἓνα ἐλάχιστο μέρος. Καὶ ὅμως! Ἡ ἐσοδεία τοῦ ἐλαιόκαρπου, ἄφθονη κείνο τὸ χρόνον, μαζεύθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ὑπελογίσθη πὺς μονάχα ἡ ἐσοδεία αὐτὴ ἀντιπροσώπευε τὸ μεγαλύτερὸ μέρος τῆς ἀποζημιώσεως, ποὺ δόθηκε πραγματικὰ στοὺς κατοίκους.

1. Βλ. *Ἐκθεσεὶ γεγονότων ὅσα συνέβησαν πρὶν καὶ μετὰ τὴν παραχώρεσιν τῆς Πάργας*.—(Μετάφρ. Ἰωάν. Βερβιτσιώτου) Κέρκυρα, 1851. Ἐπίσης Duval, ἔργ. προαναφ. σ. 48.—Ὁ Χιῶτης, (τόμ. Α. σ. 190) ἀναφέρει καὶ τὸ ἀκό.

κες καὶ μερικὲς ἄλλες νησιώτικες, πὺν εἶχαν βρεθεῖ στὸ λιμάνι, πέρασαν στὴν Κέρκυρα καὶ στοὺς Παξοὺς, τὶς ἡμέρες ἀκριβῶς πὺν πλησίαζε τὸ Πάσχα, ἡμέρες χαρῶς καὶ ἀνάπαυσης γιὰ κάθε χριστιανό....

Ἦταν ἓνα θέαμα—γράφει ὁ Duval—ἄληθινὰ συγκινητικὸ καὶ ἄξιο οἴκτου, νὰ βλέπει κανεὶς τὸν ἀπελπισμένον ἐκεῖνο λαὸ νὰ δίνει τὸν τελευταῖο πένθιμο ἀποχαιρετισμὸ στὴν ἀγαπημένη του πατρίδα.

Στὶς 9 Μαΐου 1819 ἡ ἀγγλικὴ φρουρὰ ἀποσυρόταν καὶ στὴν πόλη ἔμπαιναν τὰ στίφη τοῦ Ἀλῆ.¹

1. Παραθέτουμε τὴ χαρακτηριστικὴ περιγραφὴ τῆς εἰσόδου τῶν στὴν Πάργα ἀπὸ τὸν Duval: «Τὰ οὐρλιάσματα τῶν Τούρκων ἀντήχησαν ἀπὸ παντοῦ. Τοὺς ἔβλεπε κανεὶς νὰ τρέχουν μὲ τὸ σπαθὶ στὸ στόμα καὶ νὰ πυροβολοῦν μὲ ντουφέκια καὶ πιστόλια στὸ μεθῶσι τῆς μανίας καὶ τῆς χαρᾶς τους. Οἱ ἄγγλοι στρατιῶτες εἶχαν ἀποσυρθεῖ στὴν παραλία. Μάρινες τῶν ταραχῶν οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ τους, τρομοκρατημένοι, ἔσπευδαν νὰ ἀφήσουν τοὺς βάρβαρους, πὺν εἶχαν τιμῆς μὲ τὴ φιλία τους. Φεύγοντας ἐγκατέλειπαν καὶ ἓνα μέρος τῶν ἀποσκευῶν τους».

Εἶχαν τόσο τρομοκρατηθεῖ, πὺν μιὰ ἀγγλὶδα πέθανε ἀπὸ τὸ φόβο της. Ἐπειτα ἀπὸ λίγο καιρὸ ἔφθασε καὶ ὁ Ἀλῆς ἀπὸ τὴν Πρέβεζα. Μαγεύτηκε παρעוּת ἀπὸ τὴν ὡραία θεὰ τῆς Πάργας, ἀπὸ τὸν πολιτισμὸ ποῦδειχναν τὰ χιτρία της, ἀπὸ τοὺς εὐφοροὺς ἀγρούς καὶ τὰ λιοστάσια της. Λέγεται πὺς ἔσταινε τὴ σκηνὴ τοῦ διαδοχικοῦ στὰ διάφορα ὑψώματα γιὰ ν' ἀπολάμει ὁλόκαιρα τὴ νέα του κατάκτηση. Στὸ καλύτερο μέρος διέταξε νὰ χτισθεῖ ἓνα σεράγι του.

λουθο λαογραφικὸ :

«Ἀστροπελέκια τ' οὐρανοῦ καὶ τῆς δικαιοσύνης,
κάψετε τὸν Ἀλῆ Πασᾶ καὶ τοὺς κακοὺς Ἰγγλέζους,
γιὰ νὰ ἴδουν οἱ τύραννοι πὺς ὁ θεὸς παιδεύει...
Καὶ σεῖς παῖδιὰ τοῦ οὐρανοῦ, σελήνη καὶ ἀστέρες,
πὺν φέγγετε ὁλόφυχα σ' ἀνατολὴ καὶ δύση,
κρύψετε στὰ σκεπάσματα τώρα τὰ πρόσωπά σας—
Σκεπάσματα κατὰμαυρα, τῆς λύπης τῆς μεγάλης—
καὶ κλάψετε τοὺς Παργινοὺς τοὺς κακομοιριασμένους
καὶ κλάψετε πολλὰς φορὲς καὶ σεῖς κι' ὁ κόσμος ὅλος».

Ἄραβαντινὸς στὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, (σ. 265) ἔχει καὶ τὸ ἑξῆς:

«Πάργα! Τουρκιὰ σ' ἐπλάκωσε, Τουρκιὰ σὲ τριγυρίζει,
δὲν ἔρχεται γιὰ πόλεμο, μὲ προδοσιὰ σὲ παίρνει,
Βεζύρης δὲ σὲ νίκησε μὲ τὰ πολλὰ τ' ἀσκήρια.
Ἐφευγαν Τούρκοι σάν λαγοὶ τὸ Παργιανὸ τουφέκι
κι' οἱ Λιάπιδες δὲν ἤθελαν ν' ἀρθοῦν νὰ πολεμήσουν.
Εἶχες λεβέντες σάν θεριὰ, γυναῖκες ἀντρεωμένες.—
Τ' ἄσπρα πουλῆσαν τὸ Χριστό, τ' ἄσπρα πουλοῦν κι' ἐσένα
Πάρτε μανάδες τὰ παιδιὰ, καπάδες τοὺς ἀγίους.
Ἄστε λεβέντες τάρματα κι' ἀφήστε τὸ ντουφέκι.
Σκάψτε βαθειὰ, σκάψτε πλατειὰ ὅλα σας τὰ καβούρια,
καὶ τ' ἀντρεωμένα κόκκαλα ξεθάψτε τῶν γονιῶν σας,
Τούρκους δὲν ἐπροσκύνησαν, Τούρκοι μὴν τὰ πατήσουν!»

Ἡ εἶδηση τῆς καταστροφῆς διεδόθηκε ταχύτατα σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη καὶ σήκωσε ζωηρὴν ἀγανάκτηση καὶ γιὰ πρώτη φορὰ θεομὲς συμπάθειες γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ στὸ Λονδῖνο δὲν ἔλειψαν οἱ εὐγενεῖς Ἀγγλοὶ. Ἀπὸ τὸν Ἀπρίλι τοῦ 1817 ὁ Sir Charles Monck εἶχε ἐπισύρει τὴν προσοχὴ τοῦ Ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου στὴν τερατώδη πράξη πὺν σχεδιαζόταν. Γιὰ πρώτη φορὰ γίνονται γνωστὰ στὴ Βουλὴ τὰ σχετικὰ μὲ τὴν παραχώρηση τῆς Πάργας. Ὁ ῥήτωρ ζήτησε νὰ κατατεθοῦν ὅλα τὰ σχετικὰ ἔγγραφα, τὸ Ὑπουργεῖον ὁμῶς ἀνέβαλε, ὡς πὺν στὶς 10 Μαΐου τοῦ 19 ἡ καταστροφὴ εἶχε συντελεσθεῖ. Κατοπινὰ, στὶς 17 Ἰουνίου, ζητοῦσε τὸ ἴδιο στὴ βουλὴ τῶν λόρδων ὁ λόρδος Landerdale. Αὐστηρὰ μίλησε, ὅπως θὰ δοῦμε πὺν κάτω, καὶ ὁ λόρδος Ροῦσσελ. Ἡ ἐξέγερση ἐναντίον τῆς ἀντιδραστικῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ὁλοένα μεγάλωνε. Καὶ ἡ κοινὴ ἀγγλικὴ γνώμη διετέθηκε, πρὸς τιμὴν της, εὐνοϊκὰ γιὰ τὴν Πάργα καὶ τὴν Ἑλλάδα.

Σὲ λίγὸ τὰ ἑλληνικὰ βουνὰ ἀντηχοῦσαν ἀπὸ τὸ ντουφέκι τῶν ἐπαναστατῶν. Πρῶτοι εἶχαν τρέξει ἐκεῖ οἱ Σουλιῶτες καὶ οἱ Πάργιοι, σὰ λιοντάρια!

Οἱ ἀντιδραστικὲς αὐλές, εἰν' ἀλήθεια, εἶχαν ὅλη τὴ διάθεση νὰ ἀντιδράσουν. Δὲν εἶναι λίγοι οἱ Ἑπτανήσιοι πὺν φουρκίσθηκαν ἀπὸ τοὺς Ἀγγλοὺς στὰ νησιά, γιὰ τὴν περνοῦσαν κρυφὰ στοὺς ἐπαναστάτες! Ἀλλὰ ἡ δημόσια γνώμη στὴν Εὐρώπη εἶχε πὰς προδιατεθεῖ γιὰ τὸ δίκαιον τῶν ἀγωνιζομένων Ἑλλήνων.

*
*
*

Ἦταν ἀπαραίτητη ἡ μεγάλη αὐτὴ παρένθεση γιὰ πολλοὺς λόγους. Λαβαίνει ἰδέαν ὁ ἀναγνώστης γιὰ τὸ θέμα πὺν πραγματεύθηκε ὁ Φώσκολος καὶ τοὺς κινδύνους πὺν μ' αὐτὸ θὰ ἀντιμετώπιζε, ἀλλὰ καὶ βλέπει πόσον ἡ κατηγορία ἐναντίον τοῦ φαινόταν ἀπὸ πρῶτην ὄψιν ἀληθοφανής.

Ἀπὸ τὸ 1810 ὁ ποιητὴς ἐσχόπετο νὰ γράψει ἓνα βιβλίο γιὰ τὸν Ἀλῆ καὶ τοὺς Σουλιῶτες. Σ' ἐπιστολὴν τοῦ πρὸ φίλου τοῦ Μιχαὴλ Τσιτσιλιᾶνο ζητοῦσε πληροφορίες γιὰ τὴν καταγωγὴν, τὴν ἐξέλεξιν, τὶς κατὰκτησεις καὶ τὸ χαραχτήρα τοῦ Ἀλῆ, τὰ ἔθιμα καὶ τὸ στρατὸ τῆς Τουρκίας καὶ Ἀλβανίας καὶ γιὰ τὴν διασπορὰ τῶν Σουλιωτῶν. Ἀπὸ τότε δὲν ἔπαυσε νὰ συγκεντρώνει πληροφορίες καὶ νέα στοιχεῖα. Ἐκεῖνος ὁμῶς πὺν τοῦ προμήθευσε τὰ σπουδαιότερα ντοκουμέντα, τὰ διπλωματικὰ ἔγγραφα καὶ πλῆθος ἐμπιστευτικῶν πληροφοριῶν, ἦταν ὁ Καποδίστριας. Εἶναι καταπληκτικὴ ἡ ἐχτίμηση καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη

¹ Βλ. Μ. Θ. Λάσκαρι: «Κερκυραϊκὰ σημειώματα. Ἡ παραχώρησις τῆς Πάργας καὶ ἡ σύγχρονος ποίησις», στὴν *Ἰόνιον Ἀνθολογίαν*, τεύχος 90 (1934).

πού εἶχεν ὁ μέγας Κερκυραῖος διπλωμάτης στὸν ξακουστὸ ζακύνθιο ποιητὴ. Στὸ συγγραφέα τοῦ Ὅρτις, στὸ φιλελεύθερο Οὐγο, στὸ ζακύνθινὸ ρήτορα τῆς Βενετίας, τοῦ Μιλάνου καὶ τῆς Λιῶνος, πού δὲν πτοήθηκε ποτὲ καυτηριάζοντας τὸ δεσποτισμὸ, διέβλεπε ἀρκετὸ θάρρος, πατριωτισμὸ, ἀλλὰ καὶ ἱκανότητα συγχρόνως, γιὰ ν' ἀναλάβει στὸ Λονδῖνο τὴν υπεράσπιση τῶν δικαίων τῶν Ἰονίων νήσων καὶ ἀργότερα τῆς Πάργας. Ἦταν ἡ ἐποχὴ πού ἡ Μετερνίχια πολιτικὴ τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας κατεδίωκε ἀμείλιχτα σ' ὅλες τὶς χώρες κάθε φιλελεύθερη ἐκδήλωση καὶ διαμαρτυρία. Ὁ Φώσκολος βρισκόταν τότε στὴν Ἑλβετία, ἐξόριστος, καταδιωκόμενος ἀπὸ πόλη σὲ πόλη ἀπὸ τὴν αὐστριακὴν ἀστυνομία, στερημένος τὰ πάντα, ὅταν, ξαφνικά, δέχτηκε στὸ φτωχικὸ του δωμάτιο τὴν ἐπίσκεψη τοῦ ἰσχυροῦ ὑπουργοῦ τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου. «Οἱ σύγκατοικοί μου—γράφει ὁ ποιητὴς—ἐξεπλόγησαν, βλέποντας μιὰ τόσο σπουδαία προσωπικότητα νὰ μὲ ζητεῖ στὸ σπίτι καὶ νὰ μοῦ δείχνει φιλία».

Τὶ εἰπώθηκε στὴ συνάντηση αὐτὴ δὲν ξέρουμε ἀκριβῶς. Πάντως ὁ Καποδίστριας ζήτησε τὴ συνεργασία τοῦ ποιητοῦ,¹ κανονίστηκαν οἱ βάσεις τῆς καὶ ἐξετάσθη ἡ κατάσταση στὰ Ἑπτάνησα. Γνωρίζουμε ἀκόμα πὺς ἀπὸ τὴ στιγμὴν ἐκείνη δὲν καταδιώχτηκε πιά ὁ ποιητὴς, οὔτε ἐνοχλήθηκε ἀπὸ τὴν Ἑλβετικὴν ἀστυνομία. Ἡ φιλία τοῦ δημοφιλὸς διπλωμάτου ἦταν ἡ καλύτερη γι' αὐτὸν σύσταση. Ὁ Καποδίστριας, διὰ μέσου τοῦ Ρώσου Πρέσβευς Βαρώνου de Krudener, ἐνήργησε καὶ δόθηκε στὸν ποιητὴ διαβατήριον Ἰονίου πολίτου γιὰ τὸ Λονδῖνο, τὸν ἐφωδίασε μὲ χρήματα καὶ ἀνέλαβε ἀκόμα νὰ φροντίζει γιὰ τὴ φτωχὴν μητέρα του στὴ Βενετία. Ἐγγώριζε καλὰ ὁ μέγας διπλωμάτης ὅτι ἡ κοινὴ γνώμη ἐπαίξε μεγάλο ρόλο ἐπὶ τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς. Ἐπρεπε νὰ ἔχει ἐκεῖ ἀνθρωπὸν τῆς ἐμπιστοσύνης του.

«Πηγαίνετε στὸ Λονδῖνο. Πηγαίνετε ὅσο μπορείτε γρηγορώτερα. Καὶ ἐκεῖ νὰ σκεφτόσχετε τὴν πατρίδα μας.... Μιλήστε καὶ κάμετε καὶ ἄλλους νὰ μιλήσουν. Ἡ πατρίδα μας θὰ σᾶς εὐγνωμονεῖ.» τοῦ ἔγραφε στίς 25 Μαρτίου 1815. Στηριζόμενος στὴ φήμη τοῦ ποιητοῦ καὶ στὸ χαρακτῆρα τῶν Ἀγγλων, προέβλεπε πὺς θὰ ἔβρισκε

¹ Ὁ Μαρῖνος Σιγούρος στὴ βιογραφικὴ μελέτη του γιὰ τὸν ποιητὴ (Ἐλευθεροδάκης 1927), ἀπὸ τίς ὁραιότερες πού ἔχουν γραφεῖ καὶ στὴν Ἱταλία ἀκόμη, μὲ πλῆθος πολυτίμων παραπομπῶν, γράφει πολὺ ὀρθά (σ. 76):

«Ὁ μὲν Καποδίστριας παρῆχε τὰ πειστήρια ἔγγραφα καὶ τὸν ἀκριβὴ ὑπολογισμό τῆς πολιτικῆς του διανοίας, ὁ δὲ Φώσκολος τὴν θερμὴν καὶ τὴν ὀρμὴν τῆς ζωῆς καὶ εὐγενοῦς ψυχῆς του, τὴν δύναμιν τῶν ἐπιχειρημάτων του καὶ τὴν ἀφάνταστην υπεράσπισίν του, συγκλονίζουσιν τὸν ψυχρὸν ὑπολογισμόν τῶν Ἀγγλων πολιτευομένων».

ἐκεῖ ἰσχυροὺς φίλους καὶ θαυμαστές.¹ Ἔτσι, μὲ τὴν τραγικὴν περιπέτεια τῆς Πάργας, ὁ ποιητὴς βρισκόταν στὸ Λονδῖνο.

*
*
*

Μετὰ τὴ συνθήκη τῶν Παρισίων, οἱ Πάργιοι, βλέποντας πὺς ἡ πατρίδα των δὲν εἶχε συμπεριληφθεῖ στὴ συνθήκη, τρέμοντας γιὰ τὴν τύχη τους, ἔστειλαν ὅλα τὰ ἔγγραφα τῆς Κοινότητος ἀπὸ τοῦ 1400—1814 στὸ Φώσκολο, γιὰ νὰ συντάξει ἀναφορὰ καὶ ὑποβάλει τὰ παράπονά των στὸ Ἀγγλικὸ Κοινοβούλιο καὶ τὸν βασιλέα. Καὶ εἶχαν κάποιο δικαίωμα, ἀφοῦ εἶχαν τεθεῖ μόνοι τους ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν Προστασία. Κατόπιν, ὅταν ἄρχισαν οἱ διαπραγματεύσεις γιὰ τὴν παραχώρηση, ἔστειλαν ἐκεῖ καὶ τρεῖς ἀντιπροσώπους, τὸ Μάστρακα, τὸ Δεσύλλα καὶ τὸν Μαυρογιάννη. Ὁ τελευταῖος, ἐκθέτοντας στὸν ποιητὴ (24 Ἰουνίου 1818) τὸν κίνδυνον, τὸν παρακαλοῦσε νὰ ἐνεργήσει γιὰ νὰ φθάσει ἡ φωνὴ τῆς ἀπελπισίας τῶν Παργίων μέχρι τοῦ Ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου. Ὁ ποιητὴς τοῦ συνέταξε τότε ἐπιστολὴν στὸν Ὑπουργὸ τῶν ἀποικιῶν Bathurst, ζητώντας ἀκρόαση γιὰ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Πάργας. Ἡ ἀκρόαση πραγματοποιήθηκε καὶ συνεφωνήθη νὰ τοῦ ὑποβάλουν λεπτομερεῖς ὑπόμνημα, περιέχον τὸς πόθους τῶν Παργίων. Ὁ Φώσκολος τὸ εἶχε κιόλας ἔτοιμο. Πῆρε νέες πληροφορίες ἀπὸ τὸ Μαυρογιάννη, πού ἦταν γραμματέας τῆς Κοινότητος, καὶ συνεπλήρωσε τὸ ὑπόμνημα, πού υπεβλήθη στὸν Bathurst στίς 8 Ἰουνίου 1820. Ἀλλ' αὐτὸς ἀπήντησε παρελκυστικῶς, λέγοντας πὺς θὰ μπορούσαν οἱ ἀντιπρόσωποι νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ Λονδῖνο, γιὰ τὴν ἀπάντησιν θὰ λάβαιναν οἱ Πάrgιοι μέσῳ τοῦ Maitland.

Ὁ Φώσκολος εἶδε ἀμέσως τὴν ὑπεκφυγὴ. Κατάλαβε ὅτι ἡ παραχώρηση εἶχε πιά ἀποφασισθεῖ. Ἀπὸ τὸν περασμένο Ὀκτώβριον (1819) εἶχε δημοσιεύσει στὴν περίφημη Edinburgh Review (No LXIX), ὄργανο τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἓνα πολὺχροτο ἄρθρον γιὰ τὴν Πάργα, πού προξένησε ζωηρὴν ἐντύπωση. Νωπότατες πληροφορίες εἶχε λάβει ἀπὸ τὸ φίλο του, τὸν πολὺν H. Hughes, πού ἦταν τελευταίως στρατιωτικὸς διοικητὴς τῆς Πάργας. Τὸ ἄρθρον ἦταν ἓνα ράπισμα γιὰ τὴν

¹ Πράγματι ὁ Φώσκολος, πού ἡ φήμη του καὶ ὡς ποιητῆς καὶ ὡς φιλελεύθερος εἶχε περάσει τὴν Ἱταλίαν, ἐγίνε δεχτὸς στὸ Λονδῖνο μὲ ἐξαιρετικὰς τιμὰς καὶ συνεδέθη στενότερα μὲ ἐπιφανεῖς Ἀγγλοὺς πολιτικούς καὶ διανοούμενους, ὅπως τὸν William Rose, τοὺς Λόρδους Holland, Rogers, Russel, Daere, Gurney, Guilford, Wilbraham, Hallam καὶ πολλοὺς ἄλλους. Τοῦ ἀνοίχθηκαν τὰ μεγαλύτερα σαλόνια καὶ βιβλιοθήκες. Μάοις ἔτσι ὁ ποιητὴς, πού ἡ συναναστροφὴ του ἦταν περιζήτητὴ καὶ εὐχάριστὴ, νὰ ἐπηρεάσει τοὺς ἐπιφανεῖς ἐκείνους πολιτικούς καὶ νὰ τοὺς χρησιμοποιοῦσι στὰ Κοινοβούλια ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν δικαίων.

ἀγγλικὴν Κυβέρνηση, ἀπὸ ἑνὸς ξένου μάλιστα, πρόσφυγα, ποὺ διωκόμενο, τοῦ εἶχε προσφέρει ἡ Ἀγγλία φιλοξενία. Ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρνηση δημοσίευσε βίαιη ἀπάντησις στὴ φιλική της Quaterly Review ποὺ ἦταν καθαρὴ διαστροφὴ τῆς ἀλήθειας. (1 Τόμ. XXIII Μάιος 1820).

Ὁ Φώσκολος εἶδε τότε πὼς δὲν ἔπρεπε πιά νὰ περιμένει. Τὸ ἔργο του γιὰ τὴν Πάργα τὸ εἶχε ἔτοιμο. Τὸ ἔδωσε λοιπὸν ἀμέσως γιὰ τύπωμα στὸ φίλο του καὶ μεγάλο Ἀγγλο ἐκδότῃ Murray. Ἦταν ἄκρως ἐνδιαφέρον καὶ ἐπικαιρὸ. Ἡ φήμη τοῦ ποιητοῦ μεγάλῃ. Ὁ Murray δέχτηκε ἀμέσως καὶ τὸν Ἰούνιο τοῦ 1820 ἀνῆγγειλε στὸ κοινὸν ὡς προσεχῇ τὴν ἐκδόσιν του μετὰ τὸν τίτλο: «Narrative of events illustrating the vicitudes of Parga, supported by a series of authentic documents, by Ugo Foscolo».

Τὰ ἔγγραφα, ὅπως εἶπαμε παραπάνω, τοῦ τὰ εἶχε προμηθεύσει ἡ κοινότης τῆς Πάργας, τὰ διπλωματικά ὅμως ὁ Καποδίστριας. Σὲ μιὰ ἐπιστολή του (7 Ἰαν. 1820) ἀπὸ τὴν Πετρούπολη, τοῦ γράφει:

«Τὸ ἔργο σας γιὰ τὸ ζήτημα τῆς Πάργας εἶναι ἔξοχο καὶ θὰ κάμει καλὴν ἐντύπωσιν... Φοβοῦμαι μὴπως καθυστερήσουν τὰ ἔγγραφα ποὺ θὰ χρειασθῇτε γιὰ τὰ νησιά. Σὰς τὰ ἀντιγράψω ἐγὼ ὁ ἴδιος. Μὲ πρῶτο ταχυδρομεῖο θὰ ἔχετε ὅ,τι σὰς χρειάζεται, δίχως νὰ λάβετε ἀνάγκη νὰ ἀποτανηθῇτε σὲ κανένα. Ὅσα ἔγγραφα βρίσκονται στὰ χέρια μου, θὰ τὰ λάβετε ταχτοποιημένα. Ὁ δὲ σὰς πῶ, ὡστόσο, μετὰ δύο λόγια, τὴ διπλωματικὴ πλευρὰ τοῦ ζητήματος. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἔγραψε προσωπικῶς στὸν Castlereagh καὶ στὸν Wellington ὅτι μετὰ ἐπιφορτίζει νὰ τοὺς γνωρίσω τὴν ἀξιοθρήνητον κατάστασιν τῶν νησιῶν καὶ πὼς παραβιάστηκε ἡ συνθήκη. Καὶ οἱ δύο ὑπουργοὶ ἀκροῶν τὰ παράπονά μου, μοῦ εἶπαν ὅμως πὼς τὰ θέλουν καὶ γραπτῶς. Τὸ ἴδιο μοῦ εἶπε καὶ ὁ Bathurst, μετὰ τὸν ὁποῖο εἶχα δύο μακρὰς ἀλλ' ἀνώφελες συνομιλίας, ἀφοῦ μοῦ ὁμολόγησε πὼς ἡ Συνθήκη τῶν Παρισίων τὸν ἐνοχλοῦσε. Ainsi donc — τοῦ ἀπῆντησα — ce n'est pas des engagements que vous avez voulu remplir, mais des inconvenients que vous avez voulu éviter». Καὶ τὸ παρεδέχθη...

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ θὰ δώσει θάρρος στὰ νησιῶμας, θὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν σας γιὰ τὴν Πάργα. Σὰς ἐξορκίζω νὰ ἐργασθῇτε γι' αὐτὸ μετὰ ἀδιάκοπο ζῆλο. Ὁ δὲ εἶναι ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος τοῦ οἰκοδομήματος... Διαφορετικὰ θὰ παραστῇ ἀνάγκη νὰ καταφύγουμε σὲ βίαια μέτρα, ποὺ εἶναι πάντα ἄσκημα. Πάντως εἶμαι ἀπορρατισμένος νὰ τὰ λάβω, σὰν πεισθῶ πὼς δὲν ὑπάρχει πιά ἐλπίδα, οὔτε ἀπὸ τὴν καλὴ θέλησιν τοῦ Ὑπουργείου, οὔτε ἀπὸ τὴν ἐπέμεσιν σας στοὺς φίλους τῆς Δικαιοσύνης, ποὺ εἶναι στὸ Κοινοβούλιο».

Ὁ Φώσκολος τοῦ ἀπαντοῦσε (11 Φεβρουαρίου 1820):

«...Ἐχω λόγους νὰ πιστεύω πὼς ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνηση, βλέποντας νὰ τὴν πιέζει ἡ Ρωσσία καὶ φοβούμενη μήπως καὶ ἐγὼ τῆς ἐπιτεθῶ δημοσία καὶ στὸ Κοινοβούλιο, θὰ ζητήσει νὰ ληφθῇ σὲ διαπραγματεύ-

σεις... Ὁ δὲ περιμένω τὴν ἀπάντησίν σας, ἂν εἴσθε σύμφωνος νὰ ληφθῇ σὲ συνεννοήσεις, ὅταν πρῶτα λάβω τὸ πληρεξούσιο ἀπὸ τὰ νησιά... Ἄν ὅμως δὲν ἐγκρίνετε τὸ διάδημα αὐτό, θὰ περιμένω ἕως τὸν Ἀπρίλη τὸ πληρεξούσιο ἢ τὸν ἀντιπρόσωπό τους καὶ μετὰ θὰ τυπώσω ὅπως ὅπως τὸ βιβλίον μου σὲς ἀρχὰς τοῦ Μαΐου. Ἡ ὠφέλεια δὲ θὰ εἶναι καὶ πολὺ μεγάλη. Ὁ δὲ δάξει ὅμως ὑπὸ ἀμφοδότησιν τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Maitland καὶ θὰ γλυτώσει τοὺς νησιώτας ἀπὸ τὴν ἀτιμία, προλαβαίνοντας δύο κακὰ... Ἄν πάλι δὲν τυπώσω τὸ βιβλίον μου, ὅχι μονάχα θὰ νικῶσιν οἱ φίλοι τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ θὰ κἀμουν τὰ ἐπιχειρήματά τους πιστευτὰ σὰν εὐαγγέλιο. Ἐνῶ τὸ βιβλίον μου, πρὶν ὅλο ποὺ θὰ τοῦ λείπουν οἱ ἀποδείξεις καὶ οἱ μαρτυρίες αὐτοπτῶν, θὰ μπορέσει ὡστόσο νὰ δείξει τὴν ἀτιμία καὶ τὴν τυραννίαν τους. Δὲ θὰ ἐλευθερωθῶμε, ἀλλὰ θὰ ἐκδικηθῶμε. Περιμένω λοιπὸν διαταγὰς σας».

Ἀργότερα, κατὰ τὸ Μάρτιο, ἔγραφε πάλι στὸν Καποδίστρια:

«Ἐλαβα ὅλα τὰ ἔγγραφα ποὺ μοῦ στείλατε καὶ ποὺ τόσο γιὰ τίς πληροφορίες ποὺ μοῦ δίδετε γιὰ τὰ γεγονότα, ὅσο καὶ γιὰ τίς οδηγίες ποὺ περιέχουν, μοῦ εἶναι χρησιμώτατα, γιατί σύμφωνα μ' αὐτὰ θὰ κανονίσω τὴν πορεία τῆς δράσεώς μου. Εἴμεθα λοιπὸν σύμφωνοι, πὼς προτοῦ δημοσιεύσω τὸ βιβλίον μου, θὰ περιμένω ἀπὸ σὰς διαταγὰς καὶ οδηγίες»².

¹ Ὁ Καποδίστριας βρισκόταν μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Κέρκυρας. Παρέστη ἔτσι μάρτυς τῆς τραγωδίας τῶν Παργίων, ποὺ πρόσφυγες εἰς τὴν πατρίδα του, ἀξιολύπητοι, τὸν περικύκλωναν καὶ τοῦ ζητοῦσαν προστασία. Εἶχε δεῖ ἀκόμη τὴν τυραννίαν τοῦ Maitland καὶ τὴν κατάφορη παραβίασιν τοῦ Ἰονίου Συντάγματος. Μετῆν λοιπὸν (1819) στὸ Λονδίνο γιὰ νὰ διαμαρτυρηθῇ καὶ ἐπιτύχει τὴν βελτίωσίν του. Φεύγοντας ἀπὸ τὴν Κέρκυρα σκέφτηκε νὰ ἀφήσῃ τὸ Φώσκολο γενικὸ ἀντιπρόσωπο τῆς Ἑπτανήσου στὸ Λονδίνο. Σύστησε λοιπὸν στοὺς συμπατριῶτες του νὰ μαζέψουν ὅσες περισσότερες ὑπογραφὰς μπορούσαν, διορίζοντας τὸν ποιητὴ πληρεξούσιο στὴν Ἀγγλικὴ Κυβέρνηση καὶ Βουλὴ καὶ στέλλοντάς του ἀναφορὰ μετὰ τὰ παράπονά τους. Τὸ πληρεξούσιο αὐτὸ ζητοῦσε ἐπίμονα καὶ ὁ ποιητής. Τὸ ἤθελε γιὰ νὰ λαβαίνονται περισσότερα ὑπ' ὄψιν τὰ διαβήματά του καὶ οἱ διαμαρτυρίες του. Ἀλλὰ ἴσως καὶ ἀπὸ κενοδοξία, νὰ ἐμφανίζεται, δηλαδὴ, ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑπτανήσου. Χαρακτηριστικὸ ἐπίσης εἶναι πὼς ποτὲ δὲν εἶχε καλὰς σχέσεις μετὰ τὸ Φιλελληνικὸ Κομιτάτο τοῦ Λονδίνου. Κάποτε μάλιστα ἦλθε καὶ σὲ ρίξιν μαζί του, ποὺ ἀποδίδουμε στὸ ὅτι ἀκριβῶς εἶχε δυσχεραστῇ, γιατί ἡ πατριωτικὴ του δράσις δὲν εἶχε ἐχτιμηθῇ καὶ δὲν ἐκλήθηκε νὰ λάβῃ μέρος στὸ Κομιτάτο. Τὸ ἐπεισόδιον τοῦ μετὰ τὸν Hume, ποὺ τὸν ἔφερε σὲ σημεῖο νὰ τὸν χαστουκῇ, περιγράφει στὴν ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρουσα ἐπιστολή του στὸ Λόρδο Dacre, 17 Ἀπριλίου 1824. (βλ. Ἐπιστ. III, σελ. 133 -138.) Ἐπίσης Σπ. Μινώτου, «Ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ τοῦ Φώσκολου» σελ. 236 (Ἐκδ. Ἐλευθερουδάκη, 1927).

² Τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Καποδίστρια μετὰ τὸν ποιητὴ βλ. στὴν παραπάνω μελέτη τοῦ Σπ. Μινώτου σ. 220-231.

Βρισκόταν λοιπὸν σὲ στενὴν ἐπαφὴ μὲ τὸν Καποδίστρια. Καὶ δὲν εἶναι ἀπίθανο, ὄντας ὁ τελευταῖος ἐν γνώσει τῆς καταστάσεως, νὰ συνεισέφερε ὁ ἴδιος τὸν ποιητὴ νὰ μὴν κυκλοφορήσῃ τὸ βιβλίο του. Καὶ αὐτὸ συμπεραίνουμε, ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦλάχιστο ποὺ ἔχουμε, γιατί βλέπουμε νὰ λείπουν ἀπὸ τὸ βιβλίο καὶ ἀπὸ τὰ χειρόγραφα τῆς *La-bronica* πολλὰ ἔγγραφα, ποὺ φαίνεται νὰ ἐπέστρεψε ὁ ποιητὴς στὸν Καποδίστρια. Ἀλλά, πάλι, βρίσκουμε στὸ βιβλίο τοῦ De Bosset, ποὺ εἶχε στενὲς σχέσεις μὲ τὸν ποιητὴ.

Ὅπως δὲ ποτε ὁ Φώσκολος μετὰ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Bathurst στοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Παργίων ἐνήργησε μὲ δραστηριότητα. Ἐπιτροπὴ ἐσηματίσθη ἀπὸ ἐπιφανεῖς Ἀγγλοὺς μὲ ἐπίτιμο Πρόεδρο τὸ στενὸ φίλο τοῦ ποιητοῦ, δοῦκα τοῦ Bedford, πρὸς συλλογὴν ἐράνων καὶ υποστήριξιν τοῦ δικαίου τῶν Παργίων. Ταμίας ἐξελέγη ὁ Φώσκολος. Ἀπὸ τοὺς πρῶτους ποὺ συνεισέφεραν ἦταν ὁ γιὸς τοῦ Bedford, ὁ Λόρδος John Russel, ὁ μέγας φιλέλληνας καὶ κατόπιν ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ποὺ ὁ ποιητὴς εἶχε ἀφιερῶσαι τὸ βιβλίο του γιὰ τὴν Πάρ-γα, καὶ ποὺ ἀνέλαβε νὰ ὑπερασπίσῃ τοὺς Παργίους στὴ Βουλὴ τῶν Λόρδων. Πράγματι στίς 28 Ἰουνίου, ἀφοῦ ἐφωδιάστηκε ἀπὸ τὸν ποιητὴ μὲ τὰ ἀναγκαῖα ἔγγραφα καὶ τὶς λεπτομέρειες τοῦ ζητήματος, ὁ Λόρδος Russel ἐπερώτησεν αὐστηρῶς τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν Castlereagh, ποὺ τοῦ ἀπήντησε, μὲ ὑπεκφυγὲς καὶ ἀοριστίες.

*
* *

Τὴν αἰτία ποὺ δὲν ἐκυκλοφόρησε τὸ βιβλίο ἀποδίδουν οἱ βιογράφοι τοῦ ποιητοῦ σὲ διαφορετικοὺς λόγους.¹ Ἄλλοι στὸ ὅτι οἱ πληροφορίαι τοῦ δὲν ἦσαν ἀκριβεῖς, λόγω τοῦ ὅτι εἶχε δώσει πίστη στίς ὑπερβολὰς τῶν Παργίων, καὶ γι αὐτὸ φοβόταν μήπως ἡ Κυβέρνησις ἀνασκευάσῃ τὸ ἔργο του, καταστρέφοντας ἔτσι τὴν φήμην του. Ἄλλοι πὼς δέιλιασε νὰ τὸ κυκλοφορήσῃ, μήπως καταδιωχθεῖ. Ἄλλοι πὼς σταμάτησε τὴν κυκλοφορίαν γιὰ νὰ μὴν ἐκθέσῃ τοὺς φίλους του, ποὺ τοῦ εἶχον προμηθεύσει τὰ ἔγγραφα. Ἄλλοι πὼς πληρώθηκε...

Τὸ βέβαιον εἶναι πὼς ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἡ πολιτικὴ κατάστασις τῆς Εὐρώπης ἦταν πολὺ θολωμένη. Ἡ Νεάπολις ἐπαναστατημένη. Τὸ Πιεμόντε, τὸ Μιλάνο, ἡ Βενετία, ὑπὸ τὸν ἐπαναστατικὸν ὄργανον τῶν Καρβονάρων. Οἱ ἀντιδραστικὲς αὐλὲς σὲ ἀνήσυχον κίνησιν. Οἱ περισσό-

1 Δὲν κατώρθωσα δυστυχῶς νὰ βρῶ καὶ λάβω ὑπ' ὄψιν μου παρὰ μόνον ἀποσπάσματα τῆς μελέτης τοῦ περιφημοῦ Φωσκολιστοῦ C. A. Martinetti: «Perché il Foscolo sopprime il libro su Parga», ποὺ δημοσιεύθηκε στὴ «Rivista d'Italia», ἔτος XI, 1903, τόμ. I, σελ. 247-271, ὅπου παραπέμπουμε ὅσους θέλουν νὰ ἐνδιαφερθοῦν περισσότερον.

τεροι καὶ στενότεροι φίλοι τοῦ ποιητοῦ συλλαμβάνονταν, ριχνόνταν στίς φρικτὰς φυλακὰς τοῦ Spielberg, ὑποβάλλονταν σὲ μαρτύρια, μερικοὶ μάλιστα ἐθανατώνονταν. Ὁ στενὸς φίλος του κόντε Κονφαλλο-νιέρι, ὁ ἀγαπημένος του Σύλβιο Πέλλικο, ὁ Οὐγκόνι, φυλακισμένοι. Ἐπαναστατοῦσε καὶ ἡ Ἰσπανία. Τὰ ἀνακτοβούλια συνεννοοῦντο πη-ρετωδῶς. Ἀποφασίζονταν ἐπεμβάσεις ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας.¹ Περισσότερον ἀπὸ ποτὲ ἐφαρμοζόταν τώρα ἐντατικὰ ἡ πολιτικὴ τῆς. Κάθε φιλελεύθερος θεωροῦντο ὑποπτος καὶ ἐπικίνδυνος, καὶ περισσότερον, φυσικά, ὅποιος τολμοῦσε νὰ καυτηριάσῃ δημοσίᾳ τὴν πολιτικὴν τῆς.² Καὶ ὁ Φώσκολος, τῆς εἶχε ὥς τότε δώσει ἀρχετὴν ἐνό-χλησιν, μὲ τὴν ἐπίθεσίν του ἐναντίον τῆς τυραννικῆς διοικήσεως τοῦ Maitland καὶ μὲ τὴν δημοσίευσιν τοῦ καυστικοῦ ἀρθροῦ του στὴν Edinburgh Review!

Οἱ σχέσεις τοῦ καὶ ἡ συνεργασία μὲ τὸν Καποδίστρια ἦταν ἐξ ἄλλου γνωστὲς.³ Γνωστὲς οἱ σχέσεις καὶ τῶν δύο μὲ τοὺς ἀντιπολιτευόμε-νους τὸν Maitland στὰ Ἐφτάνησα Ἡ παρουσία του στὸ Λονδῖνον ἀρ-

¹ Συνέδρια Leybach (1821), Troppau (1820), Βορόνης (1822).

² Ἡ πολιτικὴ τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας, ποὺ τὴν κατήυθυνε ἡ σκέψις τοῦ Μέτερνιχ, εἶχε σκοπὸ τὴν ἀλληλεγγύην τῶν ἡγεμόνων γιὰ τὴν καταστολὴ κάθε ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ποὺ θὰ μπορούσε νὰ διαταράξῃ τὸ καθεστὼς τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης. Ὁ κίνδυνος ποὺ διέτρεχε ὁ κάθε συγγραφέας, ποὺ θὰ χτυποῦσε τὴν πολιτικὴν τῆς, φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Duval στὸν De Bosset, ποὺ ἀναφέρουμε πρὸ ἄνω.

«...Μὲ βεβαιῶν πὼς ἡ πρόθεσίς σας, Κύριε, εἶναι νὰ ἀνασκευάσετε τε-λείως σ' ἐνα νέο σας ἔργο, τὸ συκοφαντικὸν καὶ προσβλητικὸν ἄρθρον τῆς Quaterly Review. Εἶναι μιὰ ἐργασία ποὺ κανεὶς δὲν μπορεῖ καλύτερα ἀπὸ σὰς νὰ τὴν κάμῃ, καὶ ποὺ θὰ σὰς τιμῇσιν στὸ πνεῦμα τῶν τιμῶν ἀνθρώπων, ἀφοῦ μάλιστα δὲν εἶναι δίχως κινδύνους. Θὰ ἐκτεθῇ εἰς τὸ μῖσος καὶ τὶς καταδιώ-ξεις ἰσχυρῶν ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων θὰ ἀναγκασθῇτε νὰ ἀποκαλύψετε τὶς ἐγκληματι-κὰς ραδιουργίας καὶ ἀδικίας. Ὑπάρχουν καιροὶ καὶ τόποι, ὅπου δὲ θὰ μπορούσε κανεὶς ἀτιμώρητα νὰ εἶναι γενναῖος καὶ φιλαλήθης!... Ἀλλὰ οἱ ἀπειλὲς δὲν κλο-νίζουν περισσότερον ἀπὸ τὶς ὑποσχέσεις ἐκείνων ποὺ, ἰσχυρὸς στὸ δίκιον του, γράφει σύμφωνα μὲ τὴν συνειδήσιν του. Θὰ βροῦν λοιπὸν σὲ σὰς, εἶμαι γι αὐτὸ βέβαιος, τὸ *justum ac tenacem propositi virum*». (De-Bosset, πρόλογος).

³ Τοῦτο φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ποιητοῦ στὸν Λόρδον Holland (4 Μαγ. 1824), εἰς τὸν ὅποιον εἶχε στείλῃ τὸ ὥς τότε τυπωμένον μέρος τοῦ βιβλίου του γιὰ τὴν Πάργαν. Τοῦ γράφει:

«Ἐλπίζω ὥσπερ πὼς ἔστω καὶ ἓνας μικρὸς ἀριθμὸς σελίδων αὐτοῦ τοῦ βιβλίου θ' ἀρκέσει, Μιλόρδε, ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ποτὲ δὲν ὑπῆρξα πράκτωρ ἢ βιβλίου θ' ἀρκέσει, Μιλόρδε, ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ποτὲ δὲν ὑπῆρξα πράκτωρ ἢ φίλος κόμματος Κυβερνήσεως, ἀλλ' ἀπεναντίας ἐπωφελήθηκα ἀπὸ τὸ γεγονὸς τῆς παραχωρήσεως τῆς Πάργας, γιὰ νὰ ἐξετάσω τὶς θλιβερὰς συνέπειαι τοῦ δικαιοῦτος τῶν ἀνθρώπων... Ἀπὸ τὸ τελευταῖον ἔγγραφο τοῦ τόμου αὐτοῦ (καὶ ἄλλα παρόμοια θὰ ἄρρεπε νὰ τὸ ἀκολουθήσουν), ἀντιλαμβάνεσθε, Μιλόρδε, πὼς δὲν μπορούσα νὰ δημοσιεύω τὸ βιβλίο, χωρὶς νὰ ἐκθέσω μερικὸν ἀν-

πρόσφατα κι ἀκαταμάχητα... Τὸ ἔργο μου ἦταν σχεδὸν ἔτοιμο, ὅταν, ἔξαφνα, οἱ ἐπαναστάσεις τῆς Ἰταλίας καὶ Ἰσπανίας ἐρέθησαν τὴν Ἱερὴ Συμμαχία καὶ τὴν ἔκαμαν νὰ ἐπεκτείνει ἀγριώτερη τὴν τυραννία τῆς καὶ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τῆς. Ἀναγκάστηκα νὰ σταματήσω τὴν ἐκδοσὴ. Πολλὰ διπλωματικὰ μυστικὰ καὶ αὐθεντικὰ ντοκουμέντα μοῦ εἶχαν ἐμπιστευθεῖ πρὸ χρόνων διάφοροι φίλοι μου, πού ἄλλοι ἀπ' αὐτοὺς ἦταν αὐτόπτες μάρτυρες καὶ ἄλλοι εἶχαν λάβει ἐνεργὸ μέρος στὶς στρατιωτικὲς καὶ πολιτικὲς ὑποθέσεις τῶν διαφόρων ἐθνῶν... Τώρα, μὲ τὴν ἐκρηξὴ τῶν νέων ἐπαναστάσεων, φοβήθηκα πὼς σὲ μερικὸς ἀπ' αὐτοὺς θάπαφτε ἡ σκληρότητα κι οἱ ὑποψίες τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας, πὼς μοῦ εἶχαν προμηθεύσει τὰ ἔγγραφα. Καὶ ἔκμα ὅ,τι ἦταν χρέος μου, καὶ ὡς ἄνθρωπος καὶ ὡς φίλος. Γιατὶ οὔτε τυπωμένα βιβλία θὰ ὠφελούσαν τότε νὰ ἐπανορθώσουν τὴν ἀδικία, οὔτε οἱ ἀποκλύψεις μου θὰ ἐμπόδιζαν τοὺς Μονάρχες νὰ μὴν τιμωρήσουν τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο, ὡς προδῶτες μυστικῶν τοῦ Κράτους».¹

* *

Ἀνάμεσα σ' ἐκείνους πού τὸν κατηγοροῦσαν, ὅτι εἶχε πουλήσει τὴ σιωπὴ του στὴν Ἀγγλικὴ Κυβέρνηση—πρᾶγμα ποῦ γινε ἀπὸ πολλοὺς πιστευτὸ—ἦταν κι ὁ Tommaseo,² πού στὴ μεροληπτικὴ βιογραφία τοῦ ποιητοῦ, σχολιάζοντας ἐχθρικά τὸ γεγονός, ἀναφέρει ὅτι, λίγο πρὶν λάβει τὴν ἀπόφαση νὰ σταματήσει τὴν ἐκδοσὴ, εἶχε πάρει μακρὰ συνέντευξη μὲ τὸν ὑπουργὸ Castlereagh, πού ὁ τελευταῖος ἐξηγόρασε τὴ σιωπὴ του. Ἡ συνάντησις ἔγινε πράγματι· ἀλλὰ δημόσια. Τὸ ὁμολογεῖ ὁ ποιητὴς σ' ἕνα γράμμα στὸ φίλο του Brown:

«Ζήτησα ἀπὸ τὸ λόρδο Castlereagh μέσῳ τοῦ λόρδου John Russel, ἕνα διαβατήριο.... Μοῦ τὸ ἀρ. ἤθηκάν... Ἡ ἄρνησις αὐτὴ μὲ ὠδήγησε σὲ μιὰ συνάντησις μὲ τὸ λόρδο Castlereagh καὶ σὲ μιὰ μακρὰ καὶ ἀρκετὰ περίεργη συνομιλία μαζί του, πού θὰ διαβάσετε στὸ γράμμα μου στὸν Κύριο Canning. Ἐμίλησα τότε ἐπαινετικὰ γιὰ τοὺς τρόπους καὶ γιὰ τὰ προσωπικὰ ἀκόμη αἰσθήματα τοῦ λόρδου Castlereagh... Ἀλλὰ τὰ συστήματά του μοῦ φάνηκαν ἀξιολύπητα καὶ ἡ ἄγνοιά του ἐκπληχτική. Ὅσο γιὰ τὸ διαβατήριο, ὑποχρεώθηκα νὰ ἀρκεσθῶ στὸ συμπέρασμα, πὼς ἦταν ἀδύνατο νὰ μοῦ παραχωρηθεῖ τέτοιο οὔτε γιὰ τὴν Ἰταλία, οὔτε γιὰ τὴν Ἑλλάδα, οὔτε γιὰ κανένα μέρος τοῦ κόσμου... Καὶ πάνω ἀπ' ὅλα τὸ σπαθὶ τοῦ Alien bill!».³

1. Βλ. Lettera Apologetica, Prose Politiche U. F. σ. 591.

2. Βλ. Tommaseo: Dizionario estetico, (1853) σ. 99...

3. Στὴ μακρὰ του ἐπιστολὴ πού ἀναφέραμε καὶ πού δημοσίεψε ὁ Μαρτινέτι στὴν περίφημη μελέτη του.

Γιὰ τὴ συνάντησις αὐτὴ μιᾶ ἀκόμη ὁ ποιητὴς στὴ Lettera Apologetica:

«.... Ἐμαθα ἀργότερα ἀπὸ πολλοὺς καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸν Σανταρόζα καὶ τὸν De-Bosset,¹ πὼς μὲ κατηγοροῦν ὅτι σταμάτησα τὴ δημοσίεψιν τοῦ βιβλίου μου, γιὰτὶ ἔλαβα μέσῳ τοῦ λόρδου Castlereagh μιὰ πλούσια ἀνταμοιβὴ ἀπὸ τὸ Ἀγγλικὸ θησαυροφυλάκιο. Μὲ τὸ λόρδο Castlereagh δὲ συνομίλησα παρὰ μία μόνη φράση, καὶ αὐτὴ δημοσίως, σ' ἕνα χορὸ. Μιὰ ἰδιότροπη κυρία μὲ παρουσίασε δίχως νὰ μὲ προειδοποιήσει. Ἡ συνομιλία μου μαζί του γιὰ τὰ ἰταλικά ζητήματα ἦταν πολὺ περίεργη, τόσο πού ἔγραψα μάλιστα μερικὲς ἐντυπώσεις, πού τις ἔκαψα ὅμως μετὰ τὸ θάνατό του. Ἴσως αὐτὴ ἡ μισὴ ὥρα τῆς συνομιλίας μας νὰ σήκωσε τίς ὑποψίες, πού ἐνισχύθησαν κατόπιν ἀπὸ τὸ σταμάτημα τῆς ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου μου, πού συνέβη ἐκεῖνες τίς ἡμέρες. Δὲν ἔλαβα ἕμως ποτὲ γι' αὐτὸ καμμιά ἀνταμοιβὴ ἢ δῶρο ἀπὸ θνητόν. Τὸ βιβλίο αὐτὸ μοῦ στοίχισε, ἐξὸν ἀπὸ ἕνα χρόνο ἀδιάκοπης ἐργασίας, 300 ἀκόμη λίρες στερλίνες γιὰ τοὺς ἀντιγραφεῖς, τὰ βιβλία πού χρειάστηκα γιὰ τὸ ἔργο, καὶ ἄλλα σημαντικὰ ἐξόδα, γιὰ νὰ ἔχω μαρτυρίες αὐτοπτῶν».

* *

Ἡ κατηγορία διεδόθηκε ταχύτατα, καὶ ἔξω ἀκόμη ἀπὸ τὴν Ἀγγλία, καὶ πιστεύθηκε ἀπὸ πολλοὺς, γιὰτὶ κατὰ κακὴ σύμπτωση ὁ Φώσκολος βρέθηκε τότες ἰδιοκτήτης σπιτιῶν. Θρύλος διαδιδόταν πὼς εἶχε ξαφνικὰ πλουτίσει. Οἱ φίλοι του ἔμεναν ἐκστατικοὶ στὴν πολυτέλεια καὶ στὸ γούστο, πού εἶχεν ἐπιπλώσει τὴν περίφημη βίλλα του, τὸ Digamma Cottage.² Ἀλλὰ τὰ πλούτια αὐτὰ ἦταν συνέχεια μιᾶς

¹ Ο κ. Ἡλ. Βουτυροῦδης στὴν ἐνδιαφέρουσα βιογραφία τοῦ Μουστοξύδη (Ἑλληνικά Γράμματα, τόμος ΣΤ' ἀριθ. 82, σελ. 27) ἀποδεικνύει ὅτι τὸ βιβλίο τοῦ Duval «Exposé des faites qui ont précédé et suivi la cession de Parga» εἶναι ἔργο τοῦ Μουστοξύδη, προσθέτοντας τὰ ἑξῆς:

«Ἡ ἀλληλογραφία πού ἔγινεν ἐξ αἰτίας τοῦ ἄρθρου τῆς Quaterly Review μεταξὺ τῶν Bosset καὶ Duval δεδαιώσε πὼς οἱ δύο τοῦτοι ὄχι μόνο δὲ γνωρίζονταν ἀναμεταξύ τους, μὰ καὶ ὅταν ὁ ἕνας τύπωνε τὸ ἔργο του δὲν ἔφερε τὸ ἔργο τοῦ ἄλλου. Ὁ Bosset σ' ἕνα ἀπὸ τὰ γράμματά του χαρακτηρίζει τὸ πούλημα τῆς Πάργας «μακριαθελικό ἔργο τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως». Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἱστορίας αὐτῆς ἦταν ὅτι μαθεύτηκε, πὼς τὸ ἔργο πού τύπωνε ὁ Duval τὸ εἶχε γράφει ὁ Μουστοξύδης, κι ὁ Ἀγγλὸς Ἀρμοστής τῶν Ἑπτὰ νησιῶν, ὁ Μαίτλαντ, γιὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ, τὸν ἔπαψε ἀπὸ ἐπίσημο ἱστοριογράφου καὶ τοῦ ἔκοψε τὸ μιστό».

² Περιγραφὴς βλ. στὸ μνημειώδες ἔργο τοῦ Traversi & Ottolini (vol IV), σελ. 225--229.—Περίεργη περιγραφὴ τῆς βίλλας καὶ τῆς τότε ζωῆς τοῦ ποιητοῦ βρίσκουμε στὴν περίφημη βιογραφία τοῦ Φώσκολου ἀπὸ τὸν G. Pecchio.

μυθιστορηματικῆς περιπέτειας, πὺν τοῦ εἶχε συμβεῖ πρὸ 17 χρόνων, καὶ εἶχε συνέχεια στὸ Λονδίνο μὲ τραγικὸ τέλος.

Ὅταν στὰ 1804 ὑπηρετοῦσε ταγματάρχης στὸ ἰταλικὸ σῶμα, ποῦχε μεταβεῖ στὴ Γαλλία γιὰ νὰ λάβει μέρος στὴν ἐπίθεση τοῦ Ναπολέοντος ἐναντίον τῆς Ἀγγλίας, στὸ στρατόπεδο τῶν πολιτικῶν αἰχμαλώτων τοῦ Valenciennes, εἶχε γνωρίσει καὶ συνδεθεῖ ἐρωτικά ὁ ποιητὴς μὲ μιὰ νεαρὴν Ἀγγλίδα, τὴ Miss Φανὴ Χάμιλτων Ἑμερυντ, μὲ τὴν ὁποία ἀπόχτησε καὶ μιὰ κόρη.¹ Γυρίζοντας ὅμως στὴν Ἰταλία ὁ ποιητὴς, ἔχασε τὰ ἔχνη της. Ἀργότερα ἡ Φανὴ παντρεύθηκε καὶ ἡ μικρὴ Φλωριὰνα ἔμεινε στὸ Λονδίνο μὲ τὴν γιὰ τῆς. Ἔτσι, ὅταν ὁ Φώσκολος γίνηκε στὸ Λονδίνο μεγάλος καὶ τρανὸς καὶ ἡ φήμη πὺς κέρδιζε ἄπειρα χρήματα εἶχε παντοῦ διαδοθεῖ, ἡ γιὰ τῆς σκέφτηκε πὺς μπορούσε νὰ ἐμπιστευθεῖ τὴ Φανή, ποῦχε γίνε σωστὴ ντεμοαζέλα, στὸ διάσημο πατέρα της. Πειθαίνοντας λοιπὸν τοῦ τὴν παρέδωσε, μαζί μὲ ὅλη της τὴν περιουσία, περὶ τὶς 3000 λίρες. Ξανάβρισκε ἔτσι ξαφνικὰ καὶ ἀνέλπιστα ὁ ποιητὴς τὴν κόρη του, πλούσια καὶ ὡραία. Ἀπερίσκεπτος ὅμως, ἀνίδεος ἀπὸ διαχείριση, σκέφτηκε νὰ τοποθετήσῃ τὴν περιουσία τῆς κόρης του σὲ οἰκόπεδα καὶ σπίτια. Καὶ ἔχτισε τὴν περίφημη βίλλα του. Ἄμυναλος καθὼς ἦταν, νομίζοντας πὺς εἶχαν πιά τελειώσει τὰ βάσανά του καὶ πὺς ὁ θησαυρὸς του ἦταν ἀνεξάντλητος, παρεσύρθη ἀπὸ τὴ μανία τῆς πολυτέλειας, καὶ ἀπλώθηκε σὲ τεράστια ἔξοδα, σ' ἐξωφρενικὰς ἐπιπλώσεις, σερβίτσια καὶ στολισμὸ τῆς βίλλας, σὲ τρόπο ὥστε μέσα σὲ λίγο καιρὸ βρισκόταν πάλι χαντακωμένος, σὲ ἀδιέξοδο. Οἱ πιστωτές του ἐπλειστηρίασαν ὅλα σὲ ἐξευτελιστικὰς τιμές. Καὶ ἡ καταστροφὴ ἦλθε. Καταδιωκόμενος ἀπ' αὐτοὺς, κρυβόταν ἀπὸ συνοικία σὲ συνοικία, ἀλλάζοντας τὸ ὄνομά του, ὡς πὺν στὸ τέλος συνελήφθη καὶ ῥίχτηκε κάμποσο στὴ φυλακὴ ἀπὸ τοὺς πιστωτές του. Ἀπὸ τὴν περιουσία τῆς κόρης του δὲν ἔμεινε πιά τίποτε. Καὶ εἶναι ἐξακριβωμένο ὅτι, παρ' ὅλα τὰ μεγάλα του κέρδη ἀπὸ τὰ συγγράμματά του καὶ τὶς δημόσιες διαλέξεις πὺς ἔδινε, ἀπέθανε πᾶμπτωχος.² Τὰ τελευταῖα, μάλιστα, χρόνια συνετηρεῖτο ἀπὸ τὴ γενναιοδωρία τῶν φίλων.

Ἀνατρέπεται λοιπὸν καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁλότελα ἡ κατηγορία. Ἡ ἐξαγορὰ ἐνὸς τόσο πολὺ ξακουσμένου συγγραφέα—παρατηροῦσε

¹ Σχετικῶς μὲ τὴν περιπέτεια τῆς κόρης του βλέπε Σπ. Μινώτου σειρά ἄρθρων στὸ «Νεολόγο» καὶ «Τηλέγραφο» (Πατρῶν) (Νοέμβριος τοῦ 1927).

² Ἡ ἄτυχη Miss Φλωριὰνα, βρέθηκεν ἔτσι, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα της, ἔρμη καὶ ἀπροστάτευτη. Ἀπὸ τὴν κληρονομία τῆς γιὰ τῆς δὲ σωζόταν πιά τίποτε. Ἐπειτα ἀπὸ λίγο καιρὸ πέθανε καὶ αὐτὴ ἀπὸ μαρasmus, ἀφοῦ στάθηκε πραγματικὸς ἄγγελος στὴν ἀρρώστεια τοῦ πατέρα της. Χαρακτηριστικὸ δὲ εἶναι τὸ ὅτι χάθηκε ἀπὸ ἓνα δυνατὸ ἀλλ' ἄτυχον ἔρωτα.

πολὺ σωστὰ ὁ ἀλησμόνητος Traversi—θᾶπρεπε νὰ ἦταν ἀρκετὰ μεγάλη, ἀνάλογη μὲ τὴ φήμη του, τόση πὺν νὰ τοῦ ἐξασφαλίσῃ γιὰ πάντα μιὰ πλούσια ζωὴ. Ἀλλὰ αὐτὸς, ὅπως εἶπαμε, ἀπέθανε πᾶμπτωχος, ἔπειτα ἀπὸ λίγα χρόνια. Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι στενοὶ του φίλοι, ὁ Σανταρόζας καὶ ὁ Καποδίστριας διατήρησαν, καὶ μετὰ τὴν κατηγορίαν, ἀκέραια τὴν φιλίαν, ἐχτίμηση καὶ ἐμπιστοσύνη τοὺς στὸν ποιητὴ. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὑποθέτουμε πὺς ὁ Καποδίστριας εἶχεν ἐπιδοκιμάσει καὶ ἴσως μάλιστα καὶ συμβουλέψῃ τὴν καταστροφὴ τοῦ βιβλίου.

Περνώντας ὁ Καποδίστριας ἀπὸ τὸ Λονδίνο γιὰ νὰ κατεβεῖ καὶ ἀναλάβῃ τὴν Κυβέρνηση τῆς Ἑλλάδος, ἔσπευσε νὰ τὸν ἐπισκεφθεῖ. Βρῆκε τὸν παλιὸ του συνεργάτη ἀναίσθητο, νὰ ψυχορραγεῖ. Σιωπηλὸς ἔμεινε δίπλα στὸ κρεβάτι του ἀρκετὴν ὥρα. Σκεφτόταν ὅτι δὲν ἔχανε μονάχα αὐτὸς ἓνα φίλο καὶ πολύτιμο συνεργάτη ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑλλάδα ἓνα μεγάλο πατριώτη καὶ ἡ Ἐπιάνησος ἓνα δοξασμένο παιδί της.

Ζάκυνθος Ἰούλιος τοῦ 1934

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

OBLIO

di LORENZO MAVILIS

Felici i morti, che anno per ristoro
L'oblio dei mali della vita. A sera
Quando vien l'ombra, chiudi in te la fiera
Doglia, se l'ài, nè piangere per loro.

Vanno ora l'ombre sitibonde in coro
Del Lete alla purissima riviera;
Ma l'acqua si fa torbida ed annera,
Quando gli amici piangono per loro.

E se bevon così, cessa l'incanto,
E attraversando d'asfodelo i prati
Li assale dei ricordi il logorio.

Che se la sera ài volonta di pianto,
Piangi deh! piangi i Vivi, i sciagurati
Vivi, che indarno cercano l'oblio!

Traduzione del Prof. VINCENZO BIACI
dell'Università di Atene

20 Maggio 1934.

Α. Χ. ΖΩΗ

ΤΙΜΑΡΙΑ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ

ΤΙΜΑΡΙΟΝ ΧΡΥΣΟΠΛΕΥΡΗ *

Ἐκ τῶν δύο θυγατέρων τοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου Χρυσοπλεύρη, τὴν μὲν Μαργετίναν ἐστέρφη τῷ 1808, ὁ Ἀντώνιος Κουερῖνος τοῦ Ἑμμανουήλ, τὴν δὲ Ματθίλδην, τῷ αὐτῷ ἔτει, ὁ Ἀναστάσιος Βολτέρρας τοῦ Δημητρίου.

Διὰ τῆς ἀπὸ 3 Ἰανουαρίου 1824 ἀποφάσεως τῆς Ἰονίου Γερουσίας, τὸ, ὡς ἀνωτέρω, τιμάριον τῶν 100 τσεκινίων διανεμηθὲν ἐδόθη κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἀντωνίου Κουερῖνου, τοὺς Φραγκίσκον, Ἰωάννην καὶ Χρυσοπλεύρη, καὶ κατὰ τὸ ἕτερον ἥμισυ εἰς τὴν οἰκογένειαν Βολτέρρα.

Ἀποθανόντος τοῦ Φραγκ. Κουερῖνου, τὸ ἀναλογοῦν αὐτοῦ μερίδιον ἐκ 50 τσεκινίων, ἥτοι τὸ τρίτον τοῦ τιμαρίου, ἰσοδυναμοῦν πρὸς δραχμὰς νέας 186,95⁰⁰ ἐκτεθὲν εἰς πλειστηριασμόν, κατεκυρώθη εἰς τὸν Γ. Κοντονῆν καὶ ἤδη κατέχεται ὑπὸ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ.

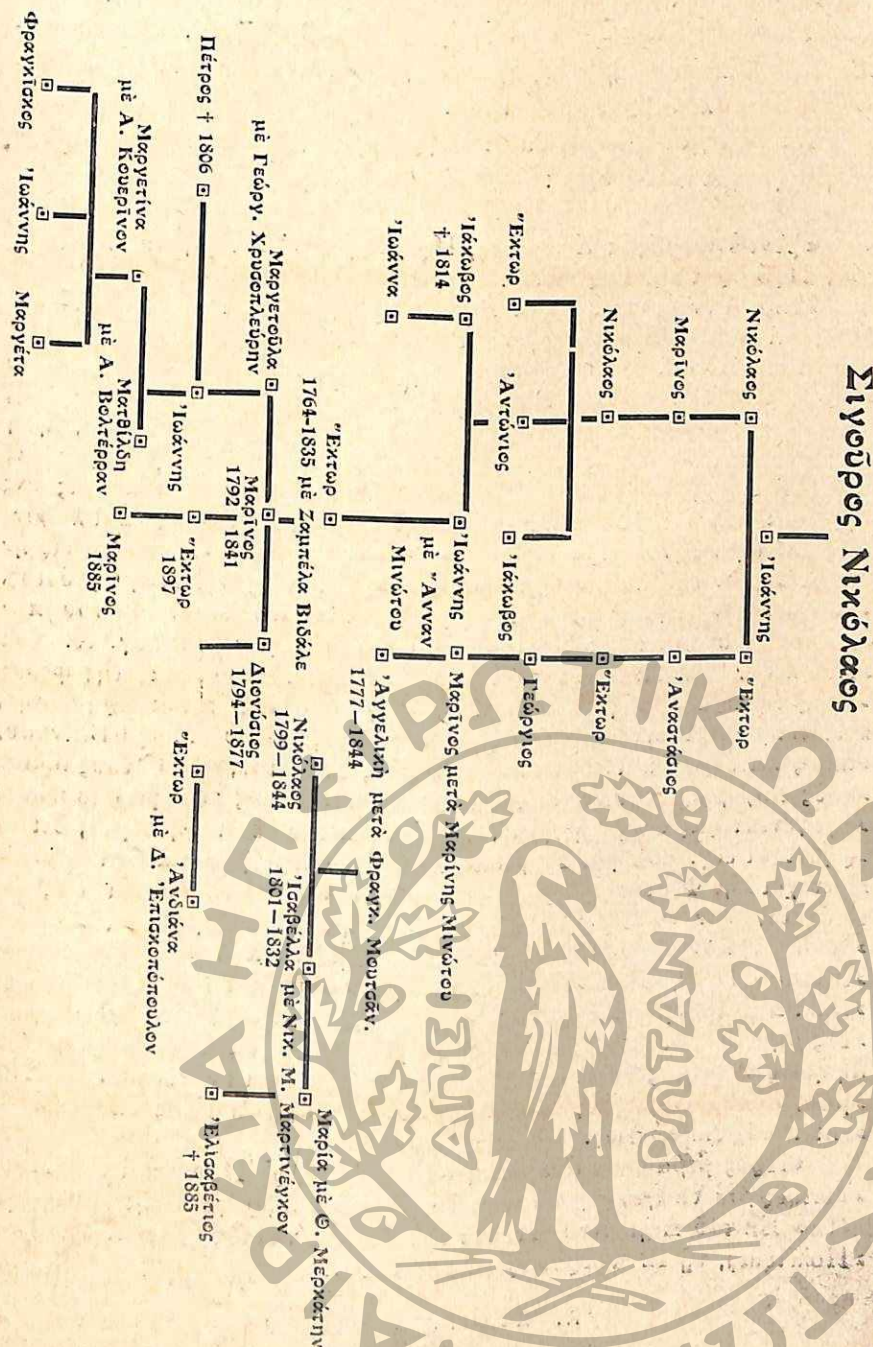
ΤΙΜΑΡΙΟΝ ΜΩΡΟΒΙΑΝΚΟΥ

Ἡ Βενετικὴ κυβέρνησις, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐν Ζακύνθῳ κυριαρχίας της, ἀμείβουσα τὰς ἐξόχους ὑπηρεσίας τὰς παρασχεθείσας εἰς αὐτὴν ὑπὸ τοῦ Μωροβιάνκου, ἐνὸς τῶν ἀρχηγῶν τῶν **Στραδιωτῶν**, οἵτινες, γενναῖοι πολεμισταί, ἀπετέλουν τὸ ἐλαφρὸν τῆς Βενετίας ἱππικόν, ἀπένειμεν εἰς αὐτὸν τιμάριον ἐν Ζακύνθῳ, συνιστάμενον εἰς τὴν ἑτησίαν εἰσπραξίν ἐξήκοντα βατσελίων σίτου.

Τὸ τιμάριον τοῦτο διὰ τοῦ ἀπὸ 22 Νοεμβρίου 1677 διατάγματος τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ θαλάσσης Α. Κορνέο, ἐκτελεστικοῦ προγενεστέρων διαταγμάτων τῆς Βενετικῆς Γερουσίας, παρεχωρήθη εἰς τὴν οἰκογένειαν Κανάλ, διαδοχικῶς δὲ περιῆλθεν εἰς τοὺς Ἀγγελον-Μαρία καὶ Ἀγγελον ποτὲ Τζάν-Φραγκίσκου, θεῖον καὶ ἀνεψιὸν Κανάλ, διὰ τοῦ ἀπὸ 30 Αὐγούστου 1769 διατάγματος, τούτων δὲ ἀποθανόντων, δι' ἑτέρου διατάγματος ἀπὸ 17 Μαρτίου 1779 εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ἀγγέλου—Μαρία Νικόλαον Κανάλ. Ἀλλὰ καὶ τοῦ Νικολάου ἀποθανόντος, τὸ τιμάριον, δι' ἄλλου διατάγματος ἀπὸ 6 Ἰουνίου 1792, παρεχωρήθη εἰς τοὺς Δημήτριον, Νικολέταν καὶ Αἰκατερίνην ἀδελφοὺς Ἀντωνίου Ραφτοπούλου καὶ εἰς τὴν ἐκ μητρὸς θεῖαν αὐτῶν Ρεγγί-

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ τεύχος τοῦ Ἰουνίου.

ΤΙΝΑΞ ΤΙΜΑΡΙΟΥ ΣΙΓΟΥΡΟΥ

ναν Κανάλ, τὴν ὁποίαν ἄνευ διαδοχῆς ἀποθανοῦσαν, ἐκληρονόμησαν οἱ ἄνω ἀνεψιοὶ αὐτῆς, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνανεώθη ἡ περιβολὴ τοῦ τιμαρίου, κατόπιν τοῦ ἀπὸ 11 Ἰουνίου 1795 διατάγματος τοῦ Δουκὸς τῆς Βενετίας Λουδοβίκου Μανίν.

Βραδύτερον, ἀποθανόντος τοῦ Δημητρίου Ραφτοπούλου, αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ Νικολέτα καὶ Αἰκατερίνη περιεβλήθησαν, διὰ διατάγματος τοῦ τότε πρίγκηπος τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας Ἀντωνίου Κομύτου ἀπὸ 12 Φεβρουαρίου 1805.

Τὸ διάταγμα τοῦτο ἰταλιστὶ γεγραμμένον, μετεφράσαμεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς :

«Ἀντώνιος κόμης Κομύτος, Πρίγκηψ τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας καὶ Πρόεδρος τῆς Γερουσίας.

»Συνενούντες εἰς τὰς ταπεινὰς παρακλήσεις τῶν εὐγ. κ. κ. Νικολέτας καὶ Αἰκατερίνης ἀδελφῶν Ραφτοπούλου, θυγατέρων τῆς ποτὲ Ρουμβίνης Κανάλ ἐκ Ζακύνθου, προσαχθείσας διὰ τοῦ Πληρεξουσίου αὐτῶν εὐγ. κ. Νικολάου Βαλσάμου καὶ σχετικὰς πρὸς ἐπίτευξιν τῆς Περιβολῆς τῆς φεουδαρχικῆς προσόδου 60 βατσελίων σίτου, ἡδὴ δηλωθείσης, ὡς αὐταῖς ἀνηκούσης, διὰ διατάγματος τῆς Γερουσίας ἀπὸ 28 Νοεμβρίου 1804 καὶ μεταγενεστέρων ὑπὲρ αὐτῶν καὶ εἰς τὰς γραμμὰς τὰς ὁρισθείσας εἰς τὰς προηγουμένας περιβολὰς καὶ λαβόντες ὑπ' ὅσιν τὴν πρᾶξιν σεβασμοῦ καὶ ὁρκωμοσίας πίστεως, εἰς ἣν παρ' Ἡμῶν ὑπεβλήθη, τῇ 12 Φεβρουαρίου, ὁ ρηθεὶς Πληρεξούσιος, δυνάμει τῶν ἀνηκουσῶν ἡμῶν Ἐξουσιῶν, περιεβάλομεν διὰ τοῦ παρόντος ἐν ὀνόματι τῆς Πολιτείας καὶ περιβάλλομεν τὰς εὐγ. Κ. Κας Νικολέταν καὶ Αἰκατερίνην ἀδελφὰς Ραφτοπούλου διὰ τῆς φεουδαρχικῆς προσόδου βατσελίων 60 (σίτου) εἰς αὐτὰς παραχωρηθείσης, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ τιμαρίου ἐπονομαζομένου Μωρο-Βιάνκου, ὅπως κατέχωσι καὶ νέμονται ὡς κυρίως Τιμάριον, ὑπὸ τοὺς ὅρους τοὺς ἐπιβεβλημένους καὶ τὰς ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἀναγνωρισθείσας προγενεστέρας ἐπιχορηγήσεις, κατὰ συνέπειαν δὲ διαδηλοῦμεν, ὅτι αἱ ρηθεῖσαι εὐγ. ἀδελφαὶ Ραφτοπούλου, εἶναι πραγματικαὶ καὶ νόμιμοι κάτοχοι τῆς Φεουδαρχικῆς προσόδου τῶν 60 βατσελίων καὶ ὅτι, ὡς τοιαῦται, δεόν νὰ θεωρῶνται παρ' οἰουδήποτε, περιβάλλοντες αὐτὰς δι' ὅλων τῶν προνομίων ὅσα εἰς τὴν τοιαύτην πρόσδοτον προσαρμόζονται καὶ μὴ ἀκυρωθέντι ὑπὸ τοῦ Νόμου τῆς 20 λήξαντος Μαρτίου. Διατάσσομεν πάσας τὰς Ἀρχὰς τῆς Πολιτείας ν' ἀναγνωρίσωσι τὰς ρηθείσας εὐγενεῖς ἀδελφὰς Ραφτοπούλου ὡς Φεουδάρχους καὶ ἀφήσωσιν αὐτὰς νὰ ἀπολαύωσιν ὅ,τι ἐπιτρέπεται αὐταῖς ὑπὸ τοῦ Νόμου, ἐκτελοῦσαι ὅμως τὰς παρ' αὐτοῦ ἐπιβαλλομένας ὑποχρεώσεις ἐπὶ ποινῇ ἐκπτώσεως.

»Πρὸς βεβαίωσιν ἀπεστάλη τὸ παρὸν παρ' Ἡμῶν καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ ὑπογεγραμμένον καὶ φέρον τὴν Σφραγίδα τῆς Πολιτείας.

»Ἐκ τοῦ Δημοσίου Παλατίου τῆς Γερουσίας τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας, τῇ 12 Φεβρουαρίου 1805 ἔ. π.

»Α. ΚΟΜΟΥΤΟΣ Πρίγκηψ καὶ Πρόεδρος
 »Ὁ Πρωθυπουργὸς ΚΟΜΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ»

Μ. Θ. ΛΑΣΚΑΡΙ

ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ*

ΕΝ ΠΟΛΥΚΡΟΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΚΕΡΚΥΡΑΙΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΤΗΣ ΙΒ' ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

Εἰς ἐν βουλγαρικὸν χειρόγραφον τοῦ ἔτους 1348, ἀποκείμενον εἰς τὴν Δημοσίαν Βιβλιοθήκην τοῦ Λένινγκραντ εὐρίσκεται θεολογικὸν ἔργον δογματικὸν περιεχομένου ἐπιγραφόμενον *Συγγραφὴ περὶ τῆς ἀληθοῦς πίστεως* καὶ ἀποδιδόμενον εἰς τὸν ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης Κωνσταντίνον (τὸν πρὸ τοῦ θανάτου μετονομασθέντα εἰς Κύριλλον) ὅστις μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ Μεθοδίου διέδωσε τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τοὺς Σλάβους κατὰ τὸ δεύτερον ἡμῶν τοῦ Θ. αἰῶνος. Ἀφ' οὗ τοῦ χειρόγραφου τοῦτο ἔγινε γνωστὸν, τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργον εἴλκυσε τὴν προσοχὴν πλείστον ἐπιφανῶν σλαβολόγων καὶ ὑπῆρξε τὸ ἀντικείμενον σοβαρῶν ἐρευνῶν καὶ συζητήσεων. Διὰ τοὺς παλαιότερους τῶν ἐρευνητῶν ἡ *Συγγραφὴ περὶ τῆς ἀληθοῦς πίστεως* εἶχεν ἀνεκτίμητον ἀξίαν ὡς τεκμήριον τῆς στάσεως τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου εἰς τὸ περιμάχητον ζήτημα τοῦ filioque, τὸ ὁποῖον ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν τῆς εἰς Μοραβίαν ἀποστολῆς τῶν δύο ἀδελφῶν, εἶχε διαιρέσει, ἐπὶ Φωτίου, τὴν Χριστιανωσύνην. Ἀλλ' ἤδη ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ΙΘ. αἰῶνος ἀνεφάνησαν ἐρευνηταὶ οἵτινες ἐθεώρησαν τὸ περιεχόμενον τῆς *Συγγραφῆς* ἀσυμβίβαστον μετὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἤκμασαν οἱ Κύριλλος καὶ Μεθόδιος. Ἰδίᾳ δὲ ὁ Ρώσος Βορονῶφ συνσχέτισε τὸ περιεχόμενον τοῦτο μετὰ τὰς θεολογικὰς συζητήσεις ἐν Βυζαντίῳ κατὰ τὸν ΙΒ. αἰῶνα περὶ τοῦ *Ὁ Πατήρ μου μείζων ἐστί*, συζητήσεις καθ' ἃς κατεδικάσθη ὡς αἱρετικὸς καὶ ὁ μητροπολίτης Κερκύρας Κωνσταντίνος ὁ Βουλγαρίας. Περὶ τοῦ Κωνσταντίνου τούτου ἐδημοσίευσεν σύντομον ἀλλ' ἐνδιαφέρουσαν μελέτην ὁ αἰμίμητος ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας Εὐστάθιος Βουλιαμᾶς καταδείξας ὅτι τὸ ὄνομα «ὁ Βουλγαρίας» ὁ Κωνσταντίνος οὗτος ἔφερε πρὸς διάκρισιν ἀπὸ ἑτέρον ὁμώνυμόν του, τὸν μητροπολίτην Κερκύρας Κωνσταντίνον «τὸν Νικαίης». Τόσον ὁ Βορονῶφ ὅσον καὶ ὁ (ἀπὸ ἐντελῶς ἄλλης σκοπῆς ἐνδιαφερόμενος διὰ τὸν Κερκύρας Κωνσταντίνον) Εὐστάθιος Βουλιαμᾶς δὲν ἠδύναντο νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὅσιν τὰ πραγματικά τῆς συνόδου τοῦ 1166 τῆς καταδικασθείσης τὸν Κερκύρας Κωνσταντίνον, ἅτινα ἐξέδωκε πολὺ ἀργότερον ὁ μετέπειτα καθολικὸς ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Louis Petit, ἐν ἁμπαρῇ μελέτῃ ὑπὸ τὸν τίτλον Documents inedites sur le concile de 1166 et ses derniers adversaires ἐν Βυζαντίῳ. Χρονικὸς (Πατρωνόλεως), τομ. XI, 1904, σελ. 465—493. (1) Διὰ τοῦτο ὁ Βορονῶφ καὶ οἱ μετ' αὐτὸν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ λύσωσι τὸ ζήτημα ὁριστικῶς, οὐδ' ἔλειψαν μεταξὺ τῶν σλαβολόγων οἱ ἀποδίδοντες τὴν *Συγγραφὴν* εἰς τὸν Κωνσταντίνον—Κύριλλον. Ἐσχάτως ἀκόμη

* Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον προτιθέμεθα νὰ ἀναλῶμεν κατὰ καιροῦς, χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς *Ἰονίου Ἀνθολογίας*, τὰ σχετικὰ μετὰ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῆς Κερκύρας δημοσιεύματα.

¹ Παραδόξως τὴν ἐργασίαν τοῦ Petit ἠγνόησε καὶ ὁ Παπαγεώργιος ὅστις ἐν τῇ *Ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κερκύρας* (Κέρκυρα 1920) σελ. 23—26, ἐξετάζων τὰ κατὰ τὸν Κερκυραῖον τοῦτον μητροπολίτην, εἰς μόνον τὸν Βουλιαμᾶν βασίζεται.

ὁ ἐπιφανὴς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Μόσχας Γ. Α. Ἰλίνσκυ ἐκδί-
δων ἐκ νέου τὴν *Συγγραφὴν*¹ πειράται νὰ εὕρῃ ἐπιχειρήματα πρὸς ἐπίρρω-
σιν τῆς γνώμης τῆς ἀποδιδοῦσης τὴν *Συγγραφὴν* εἰς τὸν Κωνσταντῖνον—Κύ-
ριλλον. Ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τοῦ δημοσιεύματος τοῦ Ἰλίνσκυ, ὁ πατὴρ V.
Grumel ὑπέβαλεν εἰς ἐπισταμένην ἐξέτασιν τὴν *Συγγραφὴν* καὶ ἐκ τῆς παραβολῆς
τοῦ περιεχομένου τῆς μὲ τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν σύνοδον τοῦ 1166 κείμενα, κατέ-
τέδειξε κατὰ τρόπον ἀναμφισβήτητον ὅτι συγγραφεὺς τοῦ ἐν λόγῳ πονήματος
(ὅπερ σημειωτέον δὲν διεσώθη εἰς τὸ ἑλληνικὸν πρωτότυπον ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν
σλαβικὴν μετάφρασιν, ὅπως ἄλλως τε καὶ ἄλλα κείμενα τῆς βυζαντινῆς ἐπο-
χῆς² εἶναι οὐχὶ ὁ Κωνσταντῖνος—Κύριλλος, ἀλλ' ὁ μητροπολίτης Κερκύρας
Κωνσταντῖνος ὁ Βουλγαρίας, ὅστις λόγῳ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ἐπωνύμου του
(ὁ Βουλγαρίας) ἐταυτίσθη ἐσφαλμένως ὑπὸ τοῦ βουλγάρου μεταφραστοῦ μὲ
τὸν ἀπόστολον τῶν Σλάβων.³

ΚΕΡΚΥΡΑ Ἰ' ΚΗ ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΝ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ

Εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδομένου περιοδικοῦ Byzanti-
nisch neugriechische Jahrbücher (X, 1933, σελ. 240) ὁ καθηγητὴς Ν. Α. Βέης
δημοσιεύει ὡραιότατην «φορητὴν εἰκόνα τοῦ Ἐλκόμενου (Χριστοῦ) ἡ ὁποία καὶ
σήμερον ἀποτελεῖ τὸ κυριώτατον καλλίστευμα τοῦ ὁμωνύμου ναοῦ ἐν Μονεμβα-
σίᾳ», ἀνακονεῖ δὲ καὶ παλαιὸν σημεῖωμα τοῦ Μονεμβασιώτου Γεωργίου-Κυριά-
κου Κοσμάκη ἔχον ὡς ἑξῆς : «1700 : σελτ. 16 : ἦρθε εἰς τὴν Μητρόπολιν ὁ καινού-
ριος ἐλκόμενος ἀπὸ τοὺς Κορφοὺς ἀφιέρωμα τοῦ ντετόρου Ἀνδρέα Λιτσινίου». Κατὰ τὸν Βέην «ὁ Ἐλκόμενος τῆς Μονεμβασίας εἶναι ἐκ τῶν ἀρίστων βυζαντι-
νοῦταλικῶν ἀγιογραφικῶν πινάκων τοὺς ὁποίους ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ σήμερον ἡ
κυρίως Ἑλλάς». Ὁ Βέης ἀφιερώνει πολλὰς σελίδας εἰς τὸν περιφημὸν Μονεμβα-
σίωτην ἱατρὸν καὶ λόγιον Ἀνδρέαν Δικίνιον ἢ Λιτσινίου ὅστις πιθανώτατα ἐγεν-
νήθη ἐν Κερκύρᾳ. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἀπτεταί καὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐν Κερ-
κύρᾳ ἐποικήσεως Μονεμβασιωτῶν μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάληψιν τῆς
Μονεμβασίας τὸ 1540, θέματος δηλονότι ὅπερ ἀπετέλεσε ἀντικείμενον ἐνδια-
φερούσης μελέτης τοῦ Λαυρεντίου Βροκίνῃ.

ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Οἱ ρουμάνοι καθηγηταὶ Γρηγοῤῃς καὶ Δραγομιρέσκου εὐρόντες ἐν λησμονη-
μένον φιλοσοφικὸν ἔργον δημοσιευθὲν ρουμανιστὶ ἀνευ σημειώσεως τοῦ τόπου
καὶ τοῦ ἔτους τῆς ἐκτυπώσεως, ἐνόμισαν ὅτι ἔκαμον σπουδαιότατην ἀνακάλυψιν·
ἐπίστευσαν δηλαδὴ ὅτι ἀνεκάλυψαν ἓνα Ρουμᾶνον φιλόσοφον μὲ πρωτοτυπίαν
σκέψεως, τὸν Πέτρον Σταματιάδην· ὁ κ. Δραγομιρέσκου ἐκφράζει μάλιστα καὶ
τὴν ἐκκληξίν του διότι τοιοῦτος φιλόσοφος παρέμεινεν ἄγνωστος μέχρι τοῦδε
καὶ φρονεῖ ὅτι ὁ Σταματιάδης δὲν ἀποτελεῖ περίπτωσιν μεμονωμένην, ἀλλ' ὅτι
τοῦναντίον κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα «ὑπῆρχεν εἰς τὰς ρουμανικὰς ἡγεμονίας μιὰ

¹ Ἐν τῷ πρὸς τιμὴν τοῦ βουλγάρου ἱστορικοῦ Ζλατάρσκυ πανηγυρικῷ
τόμῳ (Σόφια, 1925, σελ. 63—90).

² Πρβ. Μ. Θ. Λάσκαρι, Αἱ βυζαντινὰ χρονογραφαὶ ἐν τῇ παλαιο-
σλαβικῇ λογοτεχνίᾳ, Ἑπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, τόμ. Β',
1925, σελ. 330—341.

³ Βλ. V. Grumel, Le «Napisanie o pravěj vērě» de Constantin le
Philosophe, Echos d'Orient, 32e année, 1929, σελ. 283—294.

ὑψηλὴ ἐπιστημονικὴ ἀτμόσφαιρα, ἥς ὁ χαρακτὴρ θὰ δυνηθῇ νὰ καθορισθῇ
μόνον ὅταν ἐκταφῶν ἐκ τῶν ὑπογείων τῆς μονῆς τοῦ Νεάμυτς καὶ τῆς ποτὲ
Ἀκαδημίας τοῦ Μιχαὴλ Στούρτζα καὶ μελετηθῶν ἐπιμελῶς ὅλα τὰ ρουμανι-
κὰ χειρόγραφα καὶ βιβλία, ἅτινα, ὡς φαίνεται, ὑπάρχουν ἀλλὰ δὲν ἔχουν
ἀκόμη οὔτε κἀν καταγραφῇ». Ἀφορμὴν ἐκ τῶν ἀνωτέρω λαμβάνων, ἐδημο-
σίευσεν ὁ Ἕλλην καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βουκουρεστίου κ. Δη-
μοσθένης Ρούσσος σοφὸν καὶ μεστὸν λεπτῆς εἰρωνίας ἄρθρον εἰς τὴν *Ρουμα-
νικὴν Ἱστορικὴν Ἐπιθεώρησιν*, τόμ. Ι, 1931, σελ. 7—31 ὑπὸ τὸν τίτλον.
Μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρεως μεταφρασθεῖσα ρουμανιστὶ. Μὲ τὴν
χαρακτηρίζουσιν αὐτὸν πολυμάθειαν καὶ τὴν ἀληθῶς μοναδικὴν γνῶσιν τῆς
Φαναριωτικῆς ἐποχῆς, ὁ κ. Ρούσσος ἀποδεικνύει ὅτι πρόκειται περὶ μεταφρά-
σεως τοῦ *Παραρτήματος ἐν ἐπιστολῇς εἶδει κατὰ τοῦ τῶν Ὁκελλιτῶν συστή-
ματος τοῦ περὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσεως*. Ἡ διατριβὴ αὕτη ἐδημοσιεύθη κατ'
πρώτων ὡς παράρτημα τοῦ ἔργου τοῦ Βουλγάρεως *Ἀδολεσχία φιλόθεος*. Ἡ
Ἀδολεσχία φιλόθεος μετεφράσθη ρουμανιστὶ ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Μολδο-
βλαχίας Βενιαμὶν Κωστάκη καὶ ἐδημοσιεύθη ἐν Ἰασίῳ τὸ 1815—1819 μαζὺ μὲ
τὸ *Παράρτημα ἐν ἐπιστολῇς εἶδει* ὅπερ ὅμως μεταφράσθη οὐχὶ ὑπὸ τοῦ μη-
τροπολίτου Βενιαμίν, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Πέτρου Σταματιάδου.

ΜΙΑ ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΤΟΥ ΝΕΛΣΩΝΟΣ

«Il n'y a de l'inédit que l'imprimé.» Τὸ εὐφυνὲς τοῦτο ρητὸν
ὀφείλουν νὰ μὴ λησμονῶσι οἱ καταγινόμενοι μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑ-
πτανήσου.¹ Διότι ναὶ μὲν εἰς τὰ ἀρχεῖα καὶ τὰς οἰκογενεῖας τῶν
νήσων μας διεσώθη ἀφθονώτατον καὶ συχνὰ πολῦτιμον ἱστορικὸν ὕλικόν,
ἀλλ' ἐξ ἄλλου ἐπειδὴ οὐδεμία ἄλλη ἑλληνικὴ χώρα ἐγνώρισε τόσους ἱστοριο-
δίφας σχεδὸν πάντοτε τὸ ἱστορικὸν τοῦτο ὕλικόν ἔχει ἤδη μελετηθῇ. Τὸ τοι-
οῦτον ἰσχύει ἰδίως διὰ τὴν Κέρκυραν, ἥς τὰ δύο ἀρχεῖα (τὸ τῆς Νήσου καὶ τὸ
τῆς Ἰονίου Γερουσίας) ἔχουσι ἐρευνηθῇ ὑπὸ σωρείας μελετητῶν (Μουστοξύ-
δου, Λούντζη, Ρωμανοῦ, Μάνεση, Βούλγαρη, Ἀλβάνη, Ἰδρωμένου, Βροκίνῃ,
Μαυρογιάννη, Μάρκου καὶ Σπυρίδωνος Θεοτόκη καὶ ἄλλων). Ἀλλὰ καὶ τὸ παρὰ
κερκυραϊκαῖς οἰκογενεαῖς σωζόμενον ὕλικόν εἶναι πολὺ περισσότερον γνω-
στὸν (καὶ ἐν μέρει δημοσιευμένον) παρ' ὅσον ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ ἤλπιεν ὁ
κυνηγὼν ἀνέκδοτα ἔγγραφα. Ὅταν δὲ ἀναλογισθῇ τις ὅτι ἤδη πρὸ τῆς Ἐνώ-
σεως, ὁ Μένδελσον — Βαρθόλδου ἐγνώρισε τὰς ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ τῆς Ἰονίου
Γερουσίας ἀποκειμένας ἐκθέσεις τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου, ἐκπλήττεται βλέ-
πων ὅτι ἡδυνηθῇ νὰ πιστευθῇ ἀπὸ τοὺς ἐκδότας τοῦ ἱστορικοῦ περιοδικοῦ
Ἑλληνικά ὅτι ἡ ἐν Κερκύρᾳ εὐρεθεῖσα καὶ φερομένη ὡς *Ἀνέκδοτος προκή-
ρυξις τοῦ Νέλσονος πρὸς τοὺς Ἑπτανήσιους* (Ἑλληνικά, τόμ. Ε', 1933, σελ.
421—424) ἦτο πράγματι ἀνέκδοτος. Τοῦναντίον, ὡς ἔπρεπε νὰ ἀναμείνῃ τις,
ἔχει ἤδη ἐκδοθῇ, εὐρίσκεται δὲ δημοσιευμένη εἰς τὸ περὶ Νέλσονος ἔργον τοῦ
Σίτουελλ. Ἄς προστεθῇ ὅτι ἐπιστολὴν τῶν Ζακυνθίων πρὸς τὸν Νέλσονα καὶ
ἀπάντησιν αὐτοῦ ἐδημοσίευσεν ὁ *Χιώτης*, τόμ. Γ' σελ. 732—733.

Η ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΙΗΣΙΣ

Εἰς τὴν ἐνδιαφέρουσαν μελέτην ποὺ δημοσιεύει κατ'αὐτὰς, ὁ κ. Σπ. Μι-
νῶτος, ὁμιλῶν περὶ τῆς συγκινήσεως ἣν ἐγέννησεν ἐν Εὐρώπῃ ἡ πώλησις τῆς

¹ Βλ. [καὶ τὰ ὅσα σχετικῶς ἔγραψεν ἐν τῇ *Ἰονίᾳ Ἀνθολογίᾳ*, ἔτος
ΣΤ. 1932, σελ. 77—78 ὁ διαπρεπὴς Κερκυραῖος ἱστοριοδίφης Σπ. Θεοτόκης.

Πάργας, ἐμνημόνευσε (*'Ιόνιος 'Ανθολογία*, τόμ. Η σελ. 79) καὶ «τοὺς ποιητὲς πούτραγουδοῦσαν τὴ σκληρὴ τύχη τῆς Πάργας» συγκεκριμένως δὲ τὰ ποιήματα τοῦ Ἰταλοῦ Giovanni Berchet (1783 - 1851) καὶ τοῦ Γάλλου ἀκαδημαϊκοῦ Jean Guillaume Viennet (1777 - 1868). Σχετικῶς προσθετέον καὶ τοῦ Wilhelm Mueller (1794 - 1827) τοῦ δημοφίλου ποιητοῦ τῶν Griechenlieder περὶ τοῦ ὁποῖου βλ. προχείρως Καλλιτσούνaki «Ὁ Γουλιέλμος Μύλλερ καὶ ὁ Φιλελληνισμὸς ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ» (Ἀθῆναι 1928) καὶ Σ. Θ. Λάσκαρη «Ὁ φιλελληνισμὸς ἐν Γερμανίᾳ» Βλ. *'Ιόνιος 'Ανθολογία* ἔτος 1930 σ.110. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ποίημα ἐπιγραφόμενον *Ὁ ἀποχαιρετισμὸς τῶν Παργίων* (Der Pargioten Abschied) καυτηριάζει δριμύτατα τὴν παραχώρησιν τῆς Πάργας:

Diese Stadt habt ihr verhandelt, Briten, die ihr schützen wollt
Briten habt sie losgeschlagen für des alten Paschen Gold

Καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν πολωνικὴν φιλολογίαν ἀνευρίσκομεν ποίημα ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, τοῦ λησμονημένου νῦν ποιητοῦ Ἰωσήφ Μπορκόφσκι 1809 — 1843). Ἀλλὰ καὶ προκειμένου περὶ τοῦ ποιήματος τοῦ Berchet δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ λησμονηθῇ ἡ γαλλικὴ μετάφρασις τοῦ ποιήματος τούτου ἡ γενομένη ὑπὸ τοῦ ἐξόχου φιλελλήνου Φωριέλ καὶ δημοσιευθεῖσα τὸ 1823. Διὰ τὴν μεταφράσιν τὸ ποίημα τοῦ Berchet, ὁ Φωριέλ θὰ ἐπείσθη, φρονῶ, ὑπὸ τοῦ Μαντζώνη τοῦ ὁποῖου σχετικὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Φωριέλ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 29 Ἰανουαρίου 1821 (ἐπαινετικωτάτην διὰ τὸ ποίημα τοῦ Berchet) ἀνευρίσκω εἰς τὸ πολῦτιμον Carteggio τοῦ μεγάλου Ἰταλοῦ, τὸ ἐκδοθὲν ἐπιμελείᾳ τῶν Sforza καὶ Gallavresi. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσα διότι μαρτυρεῖ τὴν συμπάθειαν ἣν ἡ τύχη τῶν Παργίων ἐγέννησε καὶ παρὰ τῷ Μαντζώνη καθὼς καὶ τὰς δυσκολίας ἃς ἡ αὐστριακὴ Κυβέρνησις παρενέβαλε εἰς τὴν δημοσίευσιν τοῦ ποιήματος τοῦ Berchet.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΝ ΤΟΥ ΜΟΥΣΤΟΞΥΔΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΙΕΡΡΗ

Ἐάν παρ' ἡμῖν ὁ ἰδρυτὴς τῆς ἐπτανησιακῆς ιστορικῆς σχολῆς καὶ ἐν πολλοῖς πρόδρομος τοῦ Παπαρηγοπούλου, Ἄνδρ. Μουστοξύδης παραμένει σχεδὸν λησμονημένος, δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπου κατὰ καιροὺς ἔρχονται εἰςφῶς ἐπιστολαὶ αὐτοῦ ἢ ἐργασίαι σχετικαὶ μὲ τὴν πολυσχιδὴν δρᾶσιν του. Οὕτω εἰς τὸ λαμπρὸν περιοδικὸν Giornale storico della letteratura italiana, τόμ. 89, 1927, σελ. 127 - 135 ὁ κόμης Ἀλέξανδρος Giulini ἐδημοσίευσεν ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς οἰκογενείας Trivulzio ἀπάνθισμα ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Μουστοξύδου πρὸς τὴν πριγκίπισσαν Trivulzio τὸ γένος Serbelloni, εἰς ἣν ὁ Κερκυραῖος λόγιος εἶχεν ἀφιέρωσιν καὶ ποιήματα δημοσιευθέντα εἰς τὰς Prose Varie (Μιλᾶνον 1821).

Πολὺ σπουδαιότεραν σημασίαν παρουσιάζει ἀλληλογραφία τοῦ Μουστοξύδου μὲ τὸν ἐπιφανῆ ποιητὴν Vincenzo Monti ἡ συμπεριληφθεῖσα εἰς τὸ ἐσχάτως δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ Α. Bertoldi, ἐξάτομον Epistolario di Vincenzo Monti. Ἡ συλλογὴ αὕτη τοῦ Bertoldi, συνοδευομένη ὑπὸ ἀφθόνων σχολίων, περιέχει μακρὰν σειρὰν ἐπιστολῶν τοῦ Μουστοξύδου πρὸς τὸν Μόντην καὶ τοῦ Μόντη πρὸς τὸν Μουστοξύδην ἐκτεινομένην ἐπὶ ὁλόκληρον εἰκοσαετίαν (1806 - 1827). Ἀποτελεῖ δὲ σπουδαιωτάτην συμβολὴν εἰς τὴν βιογραφίαν οὐ μόνον τοῦ Μουστοξύδου, ἀλλὰ καὶ ἐτέρου ἐπιφανοῦς Κερκυραίου, τοῦ Μαρίου Πιέρρη ὅστις ἐπίσης εὕρισκετο εἰς ἀλληλογραφίαν μὲ τὸν Μόντην.

Η ΙΣΑΒΕΛΛΑ ΘΕΟΤΟΚΗ-ΑΛΒΡΙΤΣΗ ΚΑΙ Ο ΣΙΣΜΟΝΔΗΣ

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς ὅτι συνέβαινεν ἐν ὅσῳ ἔζη, ὁ Σισμόνδης εἶναι σή-

μερον πολὺ γνωστότερος ὥς οἰκονομολόγος καὶ κοινωνιολόγος παρὰ ὥς ιστορικός. Πρὸ τριετίας ἐδημοσίευσεν ὁγκῶδες περὶ αὐτοῦ σύγγραμμα ὁ Ἑλβετὸς ἱστορικός de Salis-Met' αὐτὸν ἡ-δεσποινὴς Θηρεσία Λόδι ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ περιοδικὸν La Civiltà moderna τοῦ 1933 λίαν ἐνδιαφέρουσαν μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον Il Sismondi e la «Staël veneziana». Βενετικὴν Staël ὠνόμασεν ὥς γνωστὸν τὴν Κερκυραίαν Ἰσαβέλλαν Θεοτόκη Ἀλβρίτση ὁ φίλος καὶ θαυμαστής τῆς Λόρδος Βύρων, ὁ δὲ χαρακτηρισμὸς οὗτος ὅσον καὶ ἂν κολακεύῃ τὴν φιλοτιμίαν τῶν Κερκυραίων δὲν δύναται παρὰ νὰ χαρακτηρισθῇ ὥς ὑπερβολικός, διότι τὰ κάπως ψυχρὰ καὶ ἄψυχα ritratti τῆς Κερκυραίας λογίας δὲν δύνανται νὰ παραβληθῶσι μὲ τὰ σφριγῶντα ζωῆς καὶ ἐνθουσιασμοῦ συγγράμματα τῆς θυγατρὸς τοῦ Νεκτέρου, ἥτις μετὰ τοῦ Σατωβριάνδ ὑπῆρξεν ἀληθὴς πρόδρομος τοῦ γαλλικοῦ ρωμαντισμοῦ. Ἡ δὲ Λόδι δημοσιεύει τὰς ἐπιστολάς τὰς διαμειφθείσας ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν μετὰ τῆς Ἰσαβέλλας Θεοτόκη καὶ τοῦ ἐπιφανοῦς Ἑλβετοῦ καὶ μετὰ τὰς ἐργασίας τοῦ Malamani καὶ τοῦ Chiarini συμπληρῶναι οὕτω λίαν ἐπιτυχῶς τὸν κύκλον τῶν πολυπληθῶν φίλων καὶ θαυμαστῶν τῆς λογίας Κερκυραίας. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν φιλελληνισμόν τοῦ Σισμόνδῃ οὐτινος ἀπὸ καὶ ἀξιόλογα δείγματα παρέθεσεν ἤδη ὁ de Salis, προσθέτει νέα στοιχεῖα ἢ ὑπὸ τῆς δος Λόδι δημοσιευομένη ἀλληλογραφία. Οὕτω π' γ. ἀποκαλύπτει τὴν πρόθεσιν τοῦ Σισμόνδῃ ὅπως, πολὺ πρὸ τοῦ Φωριέλ ἐκδόσῃ συλλογὴν τῶν δημοτικῶν μας τραγουδιῶν τῇ βοήθειᾳ τοῦ Ἀνδρέου Μουστοξύδου, ὅστις τοσοῦτον ἐβλήθησεν ἰσχυρότερον τὸν Φωριέλ καὶ τὸν Θωμαζαῖον εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν γενομένας ἐκδόσεις δημοτικῶν ἀσμάτων¹.

¹ Βλ. Fauriel, Chants populaires de la Grèce, τόμ. Α', σελ. III ὅπου ὁ Φωριέλ μνημονεύει τὴν ἀρωγὴν ἣν τῷ παρέσχεν ὁ Μουστοξύδης. Ἐπίσης τὴν ἡμετέραν μελέτην Niccolò Tommaseo ed Andrea Mustoxidi, ἀπόσπασμα ἐκ τῶν Atti e Memorie della Società dalmata di storia patria, τόμ. Γ', 1934.

Μ. Θ. ΛΑΣΚΑΡΙΣ

ΚΩΝΣΤ. ΠΑΛΑΤΙΑΝΟΥ

ΔΥΟ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΓΕΩΡΓ. ΜΑΡΚΟΡΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΟΛΩΜΟΝ

Ἐξετάζων τελευταίως τὸ ἰδιωτικὸν χαρτοφυλάκιον ἢ ἀρχεῖον τῆς οἰκογενείας τῶν Μαρκοράδων ἐν Κερκύρᾳ, εὑρον δύο ἐπιστολάς, Ἰταλιστὶ γεγραμμένας, καὶ ἐν ἀντιγράφῳ παρὰ τοῦ ἰδίου τοῦ ἐπιστέλλοντος καταγραφείσας, ἃς ὁ Γεώργιος Μαρκοράς ὁ γνωστὸς λόγιος, πατὴρ τοῦ γνωστότερου Γερασίμου, ἔστειλε τὸ 1824 καὶ 1825 πρὸς τὸν ἐν Ζακύνθῳ τότε διαμένοντα ἐθνικὸν ποιητὴν Διονύσιον Σολωμόν. Αἱ ὡραῖαι αὗται ἐπιστολαὶ νομίζω ὅτι ἔχωσι μίαν καί ποιναν σπουδαιότητα διὰ τὸ ἀναγνωστικὸν κοινὸν τῆς περισπουδάστου *'Ιονίου 'Ανθολογίας*, ἥτις τόσον εὐδοκίμως καὶ ἐπωφελῶς φέρει ἐκάστοτε εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τῶν φωστήρων τῆς Ἑπτανησιακῆς Σχολῆς.

Ἡ πρώτη ἐπιστολὴ ἀποδεικνύει ποῖαν σπουδαίαν ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν

ἐν Κερκύρα, παρὰ τοῖς διανοουμένοις, τὰ πρῶτα «τραγουδία» (Canzoni) τοῦ Σολωμοῦ, Ἑλληνιστὶ γεγραμμένα, καὶ παρὰ τοῦ Σπυρίδωνος Τριζούπη διαδοθέντα ἐνταῦθα· ἡ δὲ δευτέρα ἐπιστολὴ καταδεικνύει ὅτι ὁ «Διάλογος» τοῦ ἔθνικου ποιητοῦ γραφεῖς παρ' αὐτοῦ περὶ τὰ τέλος τοῦ ἔτους 1824, ὥς μᾶς διαβεβαιοῦσιν οἱ Τερτσέτης καὶ Πήλικας — ἀλλὰ δημοσιευθεὶς ὀφθαλμότερον, ἦτο μόλις γνωστός, γνωστότατος τοῖς Κερκυραίοις λογίοις. Ἐπὶ πλέον ἐκ τῆς δευτέρας ἐπιστολῆς διαπιστοῦται ὅτι ὁ Σολωμὸς ἐπρωτίθετο νὰ μετοικήσῃ εἰς Κέρκυραν τὸ 1825 ἔτος, ἐν ᾧ ἔπραξε τοῦτο μόλις μετὰ τριετίαν (1828).

Κέρκυρα, 30 Αὐγούστου 1934

ΚΩΝΣΤ. ΠΑΛΑΤΙΑΝΟΣ

Al Sig. Dionisio Salomon, Zante

Il 5 Agosto 1824,

Pregiatissimo Signore,

Avendo avuto il bene di Sentire dall'amico Tricupi alcune delle sue canzoni, in Greco moderno, io ne sono rimasto talmente incantato, che mi sono proposto, quantunque da lei non conosciuto di testimoniar-gliene la mia candida ammirazione, non perchè Ella se ne l'abbia a compiacere ch'io non voglio «colla veduta corta d'una spanna», a formare autorità, ma perchè Ella gradisca, se non il pregio, almeno il buon volere del mio sentimento.

Facilità ed armonia di verseggiare, pensieri delicati, immagini toc-canti e nuove, rendono le sue Canzoni tali, da far credere a giusta ragione, che il cielo abbia voluto dare alla nostra Grecia, non solo altri Temistocli e Leonida, ma anche altri Pindaro ed Anacreonte — Quella sua Xanthula vale per me un' tesoro, ed io mi unisco col pensiero agli amici, che ne *piangevano* la dispartenza, e ne riceveano i saluti.

Non ardisco chiederle qualche altra cosa del suo, ma s'ella non me ne stimasse indegno, mi farebbe piacere e grazia segnalate.

Intanto come semplice tributo d'ammirazione e per quel amor patrio che la distingue, la prego d'accettare l'offerta d'una mia Canzone, scritta al primo annunzio della Santa impresa, d'un altro scritta per l'immatura morte di Byron, e d'un Sonnetto, su lo stabilimento dell'Università Ionia.

La prego di dirmene Candidamente il suo parere, ch'io approverò moltissimo, e profitto frattanto di questa prima occasione, per dichiarar-mele, con vera stimma,

Suo Umil/mo Dev/mo Servitore

GIORGIO MARCORAN

6 Aprile 1825, S. N.

Pregiatissimo Signore,

La vostra lettera del 22 di Marzo mi fece ricordare e sentire quel bel verso «desiato piacer giunge più caro». In fatti non poteva essa riuscirci più gradita, e perchè mi fa sicuro della vostra amicizia, e perchè mi annunzia il bene di conoscervi personalmente, e di far tesoro de'vostri consigli, poichè è pur scritto nel gran Codice che tra le prove degli Scartabelli legali, e i disarmonici Concerti di due fanciulli, venga

ad assalirmi talvolta la smania di scarabocchiare de'versi.

Dante e l'Ariosto, che mi comportate a studiare, sono stati di recente malmenati da uno appunto di que' Sofolojotati, che hanno fatto un Ircocervo della nostra bella lingua, ed a cui Nannucci* diede una stregghiatra, veramente un pò troppo aspra, alla fine del primo volume del suo Corso Elementare di Letteratura, uscita ultimamente alla luce. Io paragono quel loro dialetto *minosolico* all'informe produzione del così detto *Dramma*, sconosciuto ai Padri e Fondatori del Teatro Greco e di quello del Lazio, i quali non ammettevano altro culto, che quello di Melpomene e di Talia.

Vedrò dunque assai volentieri il vostro Dialogo su la lingua, nella speranza, non già che questi Bacalari si emendino, ma che non faccian Proseliti.

Anelo il momento di abbracciarvi, per ripetervi a voce ch'io sono.

Il vostro Amico ed estimatore sincero

GIORGIO MARCORAN

Γ. ΖΩΡΑ

ΣΟΛΩΜΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Παρατηρήσεις εἰς τὸ ἄρθρον
τοῦ κ. Ν. Β. Τωμαδάκη

Μετ' ἰδιαζούσης ὁλως προσοχῆς ἀνέγνωσα τὰς πολυτίμους πληροφορίες, αἱς ὁ κ. Τωμαδάκης προσέφερε εἰς τὸ ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει τῆς Ἰονίου Ἀνθολογίας ὑπὸ τὸν τίτλον «Σολωμικὰ Σημειώματα» δημοσιευθὲν ἄρθρον του, ἰδίᾳ δὲ ὅσον ἀφορᾷ τὸν καθορισμὸν τῶν χρονολογιῶν γεννήσεως καὶ θανάτου τοῦ Ἑθνικοῦ μας Ποιητοῦ¹. Δὲν κρίνω ὅμως ἀποδεκτὴν τὴν ἐξήγησιν, ἣν ὁ συγγραφεὺς παρέχει διὰ τὴν ὑπογραφήν τοῦ Σολωμοῦ «D. Santo».

Ὡς γνωστόν, ἐν τῷ Πανηγυρικῷ τεύχει ἐπὶ τῇ 100ίδι ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Δ. Σολωμοῦ (σελ. 86—88), ὁ Ἄντ. Κομοῦτος ἐδημοσίευσε, τὸ πρῶτον, ἰταλόγλωσσον ἐπιστολὴν τοῦ Ζακυνθίου ποιητοῦ γραφεῖσαν τὴν 4 Νοεμβρίου 1815 ἐν Κρεμῶνῃ καὶ ἀπευθυνομένην πρὸς τὴν μητέρα του, ἐν ᾗ ὁ νεαρὸς εἰσέτι σπουδαστὴς μετὰ τὴν κατακλείδα «Addio, Addio. *Tuo vero figlio Dionisio*», προσθέτει ὑστερόγραφον δι' οὗ ἀναγγέλλει εἰς τὴν «φιλότιν γεννήτριαν» ὅτι οἱ καθηγηταὶ τῷ ἀπένεμαν ἐκ νέου τὸ βραβεῖον Εὐγλωττίας, καταλήγει δέ—ὡς ἀνέγνωσε ὁ ἐκδόσας—διὰ τοῦ χαιρετισμοῦ «*Ti saluta D. Santo*» (δηλ. σὲ χαιρετᾷ ὁ Διονύσιος Ἀγιός). Ἡ προσωνομίᾳ αὕτη ἐγένετο αἰτία διαφόρων ὑποθέσεων,

* Βικέντιος Νανούτσης: Καθηγητὴς Ἰταλικῆς Φιλολογίας παρὰ τῇ Ἰονικῇ Ἀκαδημίᾳ καὶ συγγραφεὺς τῆς Manuale della Litteratura del Primo Secolo della Lingua Italiana, Φλωρεντία, 1837.

¹ Ν. Τωμαδάκη: Σολωμικὰ Σημειώματα, εἰς Ἰόνιον Ἀνθολογίαν, ἀριθ. 84—86, σελ. 98—100.

καθότι, ὡς ἦτο φυσικόν, ἡ διάφορος ἐρμηνεία ἐπιτρέπει ποικίλλα συμπεράσματα.

Ποία ἡ πραγματικὴ λύσις τοῦ προβλήματος; Χωρὶς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ὧσων ἐν προκειμένῳ ἔγραψεν ὁ κ. Μωραΐτης¹ —ὅπερ θὰ ἀπῆται μακρὸν χρόνον καὶ θὰ ἔφερε ἐκτὸς θέματος—περιοριζόμεθα νὰ υποδείξωμεν ὅτι οὔτε ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Τομαδάκη προταθεῖσα ἐν τῷ ἀναφερθέντι ἄρθρῳ, ἐξήγησις, εἶναι ικανοποιητικὴ. Καὶ τῷ ὄντι τὸ «Suo» (τὸ ὅποιον κατὰ τὸν κ. Τομαδάκη θὰ ὑπάρχῃ ἐν τῷ χειρογράφῳ τοῦ Σολωμοῦ ἀντὶ τῆς λέξεως Santo), εἶναι ἀντωνυμία τρίτου ἐνικοῦ προσώπου, οἱ δὲ Ἴταλοι τὴν μεταχειρίζονται εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν καὶ τὰς συνομιλίαις των, ἐφ' ὅσον οἱ διαλεγόμενοι εὐρίσκονται εἰς σχέσεις τυπικοῦ χαρακτήρος, ὅπως ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Γάλλοι μεταχειριζόμεθα τὸ δεύτερον πληθυντικὸν πρόσωπον, οἱ δὲ Γερμανοὶ τὸ τρίτον πληθυντικόν.

Ἄλλ' ἐν τῇ παρουσίᾳ περιπτώσει ἡ χρῆσις τοῦ «Suo» ἀποκλείεται δεδομένου ὅτι ὁ Σολωμός, ἀκολουθῶν τὰ ἔθιμα τῶν Ἰταλῶν, οἵτινες εἰς τὰς μεταξὺ συγγενῶν σχέσεις μεταχειρίζονται τὸ δεύτερον ἐνικὸν πρόσωπον (tutoyer ὅπως λέγουν οἱ Γάλλοι, ἀποτείνεται εἰς τὴν μητέρα του εἰς ἐνικὸν ἀριθμόν, ὡς πᾶς τις δύναται εὐκόλως νὰ ἀντιληφθῇ: π. χ. εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς γράφει «Tuο vero figlio» (ὁ ἀληθὴς υἱός σου) καὶ εἰς τὸ ὑστερόγραφον «Ti Saluta D.» (σὲ χαιρετᾷ ὁ Διονύσιος). Ἐπομένως ἂν ἡ εἰκασία τοῦ κ. Τομαδάκη ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν πραγματικότητα, ὁ δὲ Σολωμός εἶχε σκοπὸν νὰ γράφῃ ὁ Διονύσιός σου, ἐν τῷ πρωτοτύπῳ δὲν θὰ ὑπάρχῃ οὔτε ἡ λέξις Santo, οὔτε ἡ λέξις Suo, ἀλλ' ἡ ἀντωνυμία δευτέρου προσώπου «Tuο». Εἶναι ὁμως ποτὲ δυνατόν ὁ ἀντιγράφας νὰ περιέπεσεν εἰς τόσον χονδροειδὲς σφάλμα, ὥστε νὰ συγχύσῃ δύο λέξεις ὅλως διαφόρους ὡς Santo καὶ Tuο. Διστάζω νὰ τὸ πιστεύσω.

Δύο λύσεις ἀπομένουσι ὡς αἱ μόναι δυναταί: ἡ α) τὸ χειρόγραφον περιέχει τὴν λέξιν «Santo», ὡς ἀνέγνωσε ὁ Κομοῦτος, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν μίαν τῶν ὑποθέσεων τοῦ κ. Καιροφύλα² ὅτι δηλαδή ὁ ποιητὴς μεταχειρίζεται εἰρωνικῶς τὴν προσωνομίαν, εἰς ἀντίθεσιν τοῦ εὐεξάπτου χαρακτήρος του, ἢ ὅτι πρόκειται διὰ «παρατσούκλι» τοῦ ποιητοῦ, πρᾶγμα κάπως ἀπίθανον ἀφοῦ δὲν ἔχομεν ἄλλην σχετικὴν μαρτυρίαν, ἢ β) ὁ ἀντιγράφας ἔσφαλε εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ κειμένου, κακῶς ἀναγνούς ἐν τῷ χειρογράφῳ, ὁπότε ἡ μᾶλλον ἀληθοφανὴς ὑπόθεσις γνίσσεται κατ' ἐμέ, εἰς σύγχυσιν τῶν λέξεων Santo καὶ tanto, αἵτινες τὰ μάλιστα συγγενεῦσαι εἰς τὴν γραφὴν ὁ Κομοῦτος δηλαδὴ ἀνέγνωσε «Ti Saluta D. Santo» (σὲ χαιρετᾷ ὁ Διονύσιος Ἅγιος) ἀντὶ «Ti saluta, D. tanto» σὲ χαιρετᾷ ὁ Διονύσιος πολὺ, ἢ ἐπὶ τῷ ἑλληνικώτερον, μὲ πολλοὺς χαιρετισμούς, Διονύσιος), συνηθέστατος φιλικὸς χαιρετισμὸς ἐν Ἰταλίᾳ, ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁμως προτασσομένου τοῦ ἐπιγράμματος εἰς τὸ ὑποκείμενον.

Ὅποσδήποτε διὰ μίαν τελικὴν λύσιν θὰ ἦτο ἀναγκαία ἡ ἀκριβὴς ἀντιπαραβολὴ τοῦ πρωτοτύπου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Θ. ΖΩΡΑΣ

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Ρώμης

¹ Ἐπὶ τῆς προσωνομίας Ἅγιος στηριζόμενος ὁ κ. Μωραΐτης ὅκοδόμησε εἰς τὴν γνωστὴν του σπουδὴν: «Ὁ ποιητὴς Σολωμός καὶ τὸ ἔργον του ἀπὸ ψυχολογικῆς ἀπόψεως» ὁλόκληρον θεωρίαν, φθάνων εἰς τὰ πλέον παράδοξα συμπεράσματα διὰ τὸν χαρακτήρα καὶ τὰς ιδέας τοῦ Ποιητοῦ.

² Κ. Καιροφύλα: «Ὁ Ἄγνωστος Σολωμός», σελ. 57.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Τὰ ὁσᾶ καὶ ἡ προτομὴ τοῦ Σολωμοῦ

Θόρυβος τελευταία δημιουργήθηκε γύρω ἀπὸ τὰ ὁσᾶ τοῦ Σολωμοῦ, ἐξ ἀφορμῆς ἐκκλήσεως τῆς ἐφημ. «Πρόοδος» (Ζακύνθου) καὶ τοῦ ἀνοίγματος ἐκ μέρους τῆς στήλης γιὰ τὴν κατασκευὴ κιγκλιώματος γύρω στὴν προτομὴ τοῦ Ποιητοῦ. Ὁ ἔρνος δὲν ἐπέτυχε. Ἀντίθετα ρίχτηκε ἡ γνώμη τῆς μεταφορᾶς τῶν ὁσῶν εἰς τὸ Νεκροταφεῖον.

Ὁ κ. Σπ. Μελάς, μὴ γνωρίζοντας ἀκριβῶς τὰ πράγματα, σὲ χρονογράφημά του στὸ «Ἐλ. Βῆμα», ἐκάκισε τὴν ἀπολυμνία τῶν Ζακυνθίων γιὰ τὸν ἔρνο. Ὁ κ. Δήμαρχος Ζακυνθίων ἀπήντησε μὲ ἐπιστολὴν τοῦ στὴν «Ἀνατολὴ» Ζακύνθου, ἀντικρούοντας τὴ μομφή.

Θέλουμε νὰ διαλύσουμε κάθε παρεξήγησιν. Ὁ Σολωμός τιμᾶται ἀπὸ τὸν Ἑλληνισμό. Στὴ Ζάκυνθο λατρεύεται. Τὰ ὁσᾶ του δὲν εἶναι περιφρονημένα. Βρίσκονται θαμμένα κάτω ἀπὸ τὴν προτομὴν τοῦ ποιητοῦ, στὴν ἱστορικώτερη πλατεία τῆς πόλεως, μπροστὰ στὸν ἱστορικὸ καθολικὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Μάρκου καὶ στὸ Μουσεῖο Ζακύνθου. Ὑποχρέωσις μονάχα ἔχει ὁ Δήμος Ζακυνθίων δίχως καμμίαν ἀναβολή, νὰ εὐρεπίσει τὸ μέρος, κατασκευάζοντας κιγκλίδωμα γύρω στὴν προτομὴ καὶ φροντίζοντας νὰ διατηρεῖται ἕνας μικρὸς ἀνδρώνας.

Σχετικῶς μὲ τὴν ιδέα πού ρίχτηκε, τῆς μεταφορᾶς, βρίσκουμε σκόπιμο νὰ παραπέμψουμε σὲ ἐπιστολὴν τοῦ κ. Μαρίνου Σιγούρου, ἀπὸ τοῦς περισσότερον ἀσχοληθέντας στὸ ἔργο τοῦ Μεγάλου μας Σολωμοῦ, πού δημοσιεύτηκε στὸ «Ζακυνθινὸ Ἀργότη», στίς 16 Μαρτίου 1929, ὅταν καὶ τότε ρίχτηκε ἡ ιδέα τῆς μεταφορᾶς τῶν ὁσῶν καὶ τῆς προτομῆς.

«Ἀγαπητὴ φίλε κ. Ἀμπελοράβδη,

Εἶδα ὅτι ὁ ἐκλεκτὸς Νομάρχης τῆς Ζακύνθου ἐπρονόησε ν' ἀγορασθῇ τὸ οἰκόπεδον* πού ἦταν τὸ σπίτι τοῦ Ἑθνικοῦ ποιητοῦ, καὶ ὅτι θὰ τοποθετηθεῖ ἐκεῖ ἡ προτομὴ τοῦ Σολωμοῦ, μεταφερομένη ἀπὸ τὴν ἀρχικὴν τῆς θέσιν. Ἄλλ'! Πιστεύω ὅτι αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ γίνῃ ποτέ. Ὁ χώρος εἶναι ἱερός. Ἐκεῖ ἐτάφησαν τὰ ὁσᾶ τοῦ Ὑμνητοῦ τῆς Ἐλευθερίας, ὅταν τὰ μετέφερον ὁ ἀδελφὸς του ἀπὸ τὴν Κέρκυραν. Ἡ μετακομιδὴ αὐτὴ δὲν ἔχει κανένα λόγον, ὅχι μόνον διότι οἱ ποιηταὶ δὲν ἐπιθυμοῦν τὰς μετακινήσεις οὔτε ζωντανοί, οὔτε πεθαμένοι, ἀλλὰ καὶ γιατί τὸ οἰκόπεδον τοῦ σπιτιοῦ εἶναι ἀκατάλληλον γιὰ νὰ στηθῇ ἡ προτομὴ τοῦ ἐνδοξοτέρου τέκνου τῆς Ἑλλάδος ὅλης.

Κανεῖς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μετακινήσῃ τὸν ποιητὴν. Τὸ εἶπα εἰς τὸν φίλον κ. Δήμαρχον Ζακύνθου, ὅταν εἰς κάποιαν συνεδρίασιν τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Φωσκολιανῶν ἑορτῶν, μοῦ ἀνεκοίνωσεν ὅτι οἱ κληρονόμοι τῆς οἰκογενείας Σολωμοῦ ἐσχέποντο νὰ μεταφέρουν τὴν προτομὴν εἰς τὸ νεκροταφεῖον. Ἐκεῖνο πού ἐούστησα τότε νὰ γίνῃ, ἀλλὰ δὲν ἐγένεε δυστυχῶς, εἶναι ἡ ἐναγγορὰ τοῦ σιδηροῦ κιγκλιώματος, ὡς προφυλακτικοῦ μέσου, περὶ τῆς προτομῆς, ὡς καλῶς τὴν ἐνθυμούμεθα ἡμεῖς οἱ παλαιότεροι. Δὲν γνωρίζω ποῖα ἀνόητη σκέψις ὑπηγόρευσε τὴν ἀφαίρεσιν τῆς!

Σὰς τὰ γράφω, διότι πρέπει σὲς με τὴν ἐφημερίδα σας, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι Ζακύνθιοι διανοούμενοι νὰ ἐμποδίσουν τὸ κακόν. Ἄν εὐρισκόμεν ἐγὼ εἰς τὴν Ζάκυνθον διὰ νὰ τὸ ἐμποδίσω, θὰ ἐμεταχειρίζομαι κάθε τρόπον...».

Φιλικώτατα

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

* Σημ. Ἰ. Ἀ.: Ἡ ἀγορὰ τοῦ οἰκοπέδου ματαιώθηκε τότε καὶ ὁ ιδιοκτῆτης ἀνήγειρε ἰδιωτικὸ σπίτι καὶ κάτω φθόρον.

Οἱ ἑλληνικὲς ἐκπομπὲς τοῦ ραδιοσταθμοῦ τοῦ Μπάρι

Τὰ φιλικὰ αἰσθήματα πού διαπνέουν τὴν ἐπίσημη Ἰταλία — γιὰ ἐκεῖνα τοῦ λαοῦ τῆς εἴχαμε μιλήσει ἄλλοτε—πρὸς τὴν Ἑλλάδα, δείχτηκαν τελευταῖα στὴ φιλόφρονα σκέψη τῆς νὰ ἐγκαινιάσει ἐκπομπὴ ἑλληνικῶν νέων ἀπὸ τὸ σταθμὸ τοῦ Bari. Ἡ καθημερινὴ αὐτὴ ἐκπομπὴ περιλαμβάνει ὁλόκληρο πρόγραμμα ἀπὸ ἑλληνικὰ δημοτικὰ τραγούδια, ἑλληνικὴ μουσικὴ, διαλέξεις μὲ ἐπίκαιρα καὶ ἐνδιαφέροντα ἑλληνικὰ θέματα, μὲ ὁμιλητὲς ἐπιφανεῖς Ἑλληνες, ἐπιστήμονες, ἀκαδημαϊκοὺς, πολιτικούς, λογοτέχνες, πληροφορίες γιὰ τὰ πρὸ ἀξιόλογα λογοτεχνικὰ βιβλία, ἐπιστημονικὲς καὶ στατιστικὲς ἀνακοινώσεις, καθημερινὸ δελτίο ἑλληνικῶν νέων καὶ γενικά κάθε τι, πού ἡ ἀπομακρυσμένη ἑλληνικὴ ἐπαρχία, οἱ ξενιτεμένοι Ἑλληνες, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀκόμα οἱ Ἀθηναῖοι λαχταροῦσαν ἀπὸ χρόνια ν' ἀκούσουν ἄνετα καὶ εὐχάριστα στὸ σπίτι τους. Χαρακτηριστικὸ εἶναι ἡ διαπίστωση πὼς στὴ φιλικὴ αὐτὴ ὑπηρεσία τῆς γείτονος φιλικῆς χώρας δὲν παρατηρήθηκε οὔτε καὶ ἡ πρὸ μικρὴ πρόθεση ἢ σκέψη προπαγανδιστικῆς ἐκμεταλλεύσεως. Σημειώνουμε ἰδιαίτερα τὸ γεγονός. Εἶναι ἓνα δείγμα πολιτισμοῦ καὶ πραγματικῆς φυλετικῆς εὐγένειας, πού χαρακτηρίζει ξεχωριστὰ καὶ πιότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο εὐρωπαϊκὸ λαὸ τὸν Ἰταλικό. Στὴ ραδιοφωνικὴ αὐτὴ ἐπικοινωνία ἡμεῖς βλέπουμε τὴ φυσικὴ ἀντάποκριση τῶν αἰσθημάτων τῶν δύο λαῶν, πού εἶχαν τὴ μεγαλύτερη ἱστορία καὶ πολιτισμό, πού στὰ παλιὰ χρόνια, ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς αἰῶνες, συνεργάσθηκαν στὴν πρόοδό του, καὶ πού θεωροῦνταν ἀδελφία, ὡς τὴν ἐποχὴ πού οἱ παρεξηγήσεις καὶ ἡ πολιτικὴ, ἰδίως μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον, τοὺς ψύχρηναν.

Ἡ μετάφραση τῆς Παλ. Διαθήκης

Ἀγαπητοὶ φίλοι,

Σχετικῶς μὲ τὸ χειρόγραφον τῆς παραφράσεως τῆς Παλ. Διαθήκης τοῦ Γεωργίου Κούμνου, περὶ τῆς ὁποίας κάμνει λόγον εἰς τὰ «Φιλολ. Ἀνάλεκτά» του (σ. 169) ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κατραμῆς, σωζόμενον ἄλλοτε εἰς τὴν διδασκαλίαν του, ἀπετάθη εἰς τὸν σύζυγον τῆς ἐγγονῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κ. Εὐάγγελον Μακρῆν, ὁ ὁποῖος μοῦ εἶπεν, ὅτι ὁ πενήθερός του Διονύσιος Κατραμῆς, υἱὸς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του καὶ κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ, ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν κατάρας, ἔκαυσε ὅλα τὰ κατάλοιπα χειρόγραφα τοῦ αὐτοῦ πατρὸς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, μέσα εἰς τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο θεδαίως καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος χειρόγραφον τῆς Π. Διαθήκης.

Σὰς παρακαλῶ νὰ γνωρίσετε τὴν πληροφορίαν μου ταύτην εἰς τὸν κ. Μέγαν.

Ζάκυνθος 10)2)934

Μὲ ἀγάπην

Λ. Χ. ΖΩΗΣ

Ἡ «Θεία Κωμωδία» στὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν

Σημειώνουμε μὲ ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση τὴν ξεχωριστὴν προσοχὴ πού παρακολουθοῦνται στὸ Πανεπιστήμιό μας τὰ μαθήματα τοῦ Καθ. Vincenzo Biagi πάνω στὴ *Θεία Κωμωδία*. Πάντα πυκνὸ τὸ ἀκροατήριον καὶ πάντα ἐκλεχτό. Καθηγητὲς, ἐπιφανεῖς διανοούμενοι, ξακουστοὶ ποιητὲς, καλλιτέχνες, σπουδαστὲς κάθε σχολῆς καὶ κάθε ἡλικίας. Ὁ κ. Biagi μὲ τὴν εὐγένειά του, τὴν ξεχωριστὴν εἰδικότητά του στὴ Δαντικὴ φιλολογία, διακεκριμένους ποιητὲς

καὶ ὁ ἴδιος, οὐμανιστὴς, θερμὸς καὶ εἰλικρινὴς φίλος τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ ποιήθησιν, ἔχει τραβήξει τὴν ἐχτίμησιν καὶ συμπάθειαν τοῦ ἀκροατηρίου του. πού πληθαίνει ἀπὸ μέρα σὲ μέρα περισσότερον.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν σημειώνουμε καὶ συσταίνουμε τὸ ὥραϊον βιβλίον τοῦ σοφοῦ Καθηγητοῦ «*Un grande poeta moderno—Costis Palamas*», πού ἐξέδωσε μόλις σὲ ὥραιότατη ἐκδοσὴ, μ' ἐνδιαφέροντα πρόλογον καὶ μετάφρασιν ἀπὸ ἐκλογὴν τοῦ ποιητικοῦ ἔργου τοῦ Παλαμᾶ. Γι' αὐτὸ θὰ μιλήσουμε ἰδιαίτερα.

Ἡ καταστροφὴ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Ζακύνθου

Ἀπὸ ἓνα αἰῶνα τώρα τὸ περίφημον Ἀρχιεπισκοπεῖον τῆς Ζακύνθου, τοποθετημένον στὸ ὑγρὸ ὑπόγειον τοῦ Ἐνεχυροδανειστηρίου, σαπαίνεται, μουχλιάζει, καταστρέφεται. Μὲ τίς νεροπομπὰς τὸ ὑπόγειον πλημμυρίζει, ἡ λάσπη φτάνει τὰ 30 ἑκατοστά, τὰ ράφια πέφτουν, τὰ καλύτερα ἔγγραφα ἀχρηστεύονται. Καμμιά φροντίδα δὲ λήφθηκε ποτὲ ἀπὸ τὸ Κράτος. Καμμιά συμπόνια γιὰ τοὺς θησαυροὺς τοῦ ἀπὸ τίς τοπικὰς Ἀρχεῖς, τοὺς νομάρχες, Δήμαρχους, Βουλευτὰς, Γερουσιαστὰς. Καὶ ὅμως! Ἡ ζωὴ, ἡ κίνησις, τὰ συμφέροντα, ἰδιωτικὰ καὶ τοῦ Δημοσίου, ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν καλὴν λειτουργίαν του. Αἰῶνων ἀποφάσεις τῶν Δικαστηρίων, 500 τόσοι Συμβολαιογράφοι, ληξιαρχικὰ ἀρχεῖα γάμων καὶ βαπτίσεων, κυβερνητικὰ ἀρχεῖα, βρίσκονται ἐκεῖ μέσα. Δὲν αναφέρουμε τὸ ἀνεκτίμητον ἱστορικὸν τμήμα του. Ὅλα σαπαίνονται δίχως τὴν παραμικρὴ διαμαρτυρίαν, οὔτε καὶ ἀπὸ τὸ Δικηγορικὸν Σύλλογον, πού θάπρεπε ἀμεσώτερα νὰ ἐνδιαφεροῖτο. Ὁ διαπρεπὴς Διευθυντὴς του ὑπέδειξε τὸν κίνδυνον.

Σημειώνουμε καὶ στιγματίζουμε τὴν ἐγκληματικὴ ἀδιαφορίαν τῶν ἐκάστοτε Κυβερνήσεων στὴν καταστροφὴ ἑνὸς πολιτισμοῦ, πού μᾶς ἐκκληρονόμησαν οἱ αἰῶνες καὶ πού θὰ ζήλευαν αἱ Ἀθῆναι καὶ πλεῖστες ἄλλες Προτεύουσες.

Διαλέξεις στὴ Ζάκυνθο

Ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον καὶ ἐπιτυχίαν εἶχαν οἱ διαλέξεις τοῦ κ. Διον. Ρώμα, στὴν «Ἀγγλικὴν Στοά» Ζακύνθου, μὲ θέματα: «*Εἰς τὸ μαγειρεῖον τῆς φαντασίας*» καὶ «*Ἡ γυναικονοκρατία τῆς Ροκοκό*». Ὁ κ. Ρώμας, πού ἡ ἰδιοφυΐα του εἴμεθα βέβαιοι πὼς θὰ ἀναγνωρισθεῖ σύντομα, ἔγραψε καὶ ἓνα θεατρικὸν ἔργον, ἱστορικόν, πολὺ ἐνδιαφέρον, μὲ τίτλον: «*Τρεῖς κόσμοι μιὰ ζωὴ*», ἔκδιδει ἐπίσης σύντομα καὶ μιὰ ὥραϊα συλλογὴν ποιημάτων, σὲ πολυτελὴ ἐκδοσιν.

Πένθος

Ἡ «*Ίόνιος Ἀνθολογία*» πενθεῖ τὸ θάνατον δύο διακεκριμένων συνεργατῶν τῆς, τοῦ *Μένου Φιλήντα* καὶ τοῦ διάσημου φωσκολιστοῦ *C. A. Traversi*.

Σπανίως θάνατος ἔρριψε σὲ τέτοια συγκίνησιν καὶ πένθος τὸ διανοούμενον κόσμον τῆς Ἑλλάδος, ὅσο ὁ ἀπροσδόκητος ἐκεῖνος τοῦ *Φώτου Πολίτη* Ἐθνηνοῦμε καὶ ἡμεῖς τὸ χαμό του, τόσο περισσότερον ἀφοῦ δὲ βλέπουμε στὸν ὀρίζοντα κανέναν ἄλλον πού νὰ μπορεῖ ν' ἀναπληρώσει τὸ κενὸ πού αὐτὸς ἀφῆκε.

Φωσκολιανὰ κειμήλια στὴν Ἑλλάδα

Στὸ μνημειῶδες «*Φωσκολιανὸν Λεύκωμα*» τῆς «*Ίονίου Ἀνθολογίας*» ἔχουμε δημοσιεύσει σὲ φωτοτυπίες αὐτόγραφα τοῦ Ποιητοῦ τῶν Τάφων ἀπὸ τὸ

Ἀρχεῖα Ρώμα (σ. 69,-101,-102) ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο Σικελιανοῦ (σ. 80) ἀπὸ τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Ζαζύνθου (σ. 52) καὶ ἀπὸ τὴν Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη (σ. 51,-86,-87,-89,-92). Λεπτομερὴ περιγραφή τῶν εὐρισκομένων στὴν τελευταία δημοσιεύσαμε στὴν Ἰόνιο Ἀνθολογία, Ἔτ. Α' τευχ. 3—4 σ. 20 καὶ τευχ. 5, σ. 12 ὅπως καὶ μὲ ἐπιστολή μας στὸ «Ἐλ. Βῆμα». Τὴν ὑπαρξὴ τῶν χειμηλίων αὐτῶν, τῶν ἐπιστολῶν δηλ. τοῦ ποιητοῦ στὸ Διον. καὶ Στέφανο Βούλτσο πού μελετήσαμε, γνωρίσαμε στὸν ἀλησμόνητο C. A. Traversi, πολῦτιμο φίλο καὶ συνεργάτη τῆς «Ἀνθολογίας», πού μᾶς παρακάλεσε νὰ τοῦ προμηθεύσουμε ἀντίγραφα. Ὁ Traversi ἐργάστηκε πάνω σ' αὐτὰ μὲ τὴ συνεργασία τοῦ διάσημου ἐπίσης Φωσκολιστοῦ κ. Angelo Ottolini, πλούτισαν τὸ ὕλικό μὲ ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες, σημειώσεις, παραπομπές καὶ σχετικὸ βιογραφικὸ σημείωμα γιὰ τὸ Στέφανο Βούλτσο καὶ παραχωρήσανε τὴν ὅλη ἐργασία στὴ Nuova Antologia. Τὰ δοκίμια παρέβαλε μὲ τὰ πρωτότυπα ὁ Καθ. κ. Biagi, πού εὐγενικὰ μᾶς ἔδωσε καὶ τὰ μελετήσαμε, ὅπως καὶ σ' ἄλλους φίλους. Τὸ ἐνδιαφέρον τεῦχος τῆς Nuova Antologia κυκλοφορεῖ τὴν 1ην Ἰανουαρίου.

Ἀπίστευτη ἀνακάλυψη φωσκολιανοῦ θησαυροῦ

Ὁ Καθ. κ. V. Biagi, ὁδηγηθεὶς ἀπὸ χειρόγραφο τοῦ Αἰμίλιου Τυπάλδου, ἀνακάλυψε στὸ Ἀρχεῖο τοῦ εὐγενέστατου κ. Ἀριστ. Βαλαωρίτη, ἑγγονοῦ τοῦ Ποιητοῦ, ἀπίστευτο θησαυρὸ φωσκολιανῶν χειμηλίων. Ἐξὸν ἀπὸ 320 ἐπιστολὲς στὴν contessa Arese, βρῆκε ἀνέκδοτη βιογραφία τοῦ Αἰμίλιου Τυπάλδου γιὰ τὸ Φόσκολο καὶ ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρουσα προσθήκη καὶ διόρθωση τῆς βιογραφίας τοῦ G. Pecchio ἀπὸ τὸν Ugo Brunetti.

Ἡ ἀνακάλυψη, ἀληθινὰ ἀπίστευτη καὶ καταπληκτικὴ, θὰ δώσει νέαν κατεύθυνση στὶς φωσκολιανὲς σπουδές. Συγχαίρουμε δόλοψυχα τὸν κ. Καθηγητή.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

Καμίλλος Ἀντόνα Τραβέρσι

Ὁ Καμίλλος Ἀντόνα Τραβέρσι ὑπῆρξεν ἕνας φίλος τῆς Ἑλλάδος. Στὴν Ἑλλάδα συχνὰ ἔστρεψε τὴ σκέψη του καὶ διατήρησε γιὰ περισσότερο ἀπὸ πενήντα χρόνια ζωντανεμένη καὶ σταθερὴ τὴ λατρεῖα γιὰ τὸν Οὔγκο Φόσκολο καὶ γιὰ τὴν Ἀρχαία Ἑλληνικὴν ὁμορφιά, παρ' ὅλες τὶς δυστυχίες τῆς ζωῆς του.

Γεννήθηκε στὸ Μιλάνο στίς 27 Νοεμβρίου 1857 ἀπὸ τὴν Κλαυδία Γκριμόντι καὶ τὸν Ἰωάν. Ἀντόνα Τραβέρσι. Ἀπὸ τὸ μέρος τῆς μητέρας ἐκλήρονόμησε τὴν ἀγάπην στὰ γράμματα, πού τὸν τραβήξαν ἀπὸ τὰ μικρά του χρόνια τόσο πού, ἐνῶ δὲν ἦταν ἀκόμη 15 χρονῶν, ἔγραφε κωμωδίες γιὰ παιδιὰ καὶ δεχόταν τὴν ἐπιδοκιμασίαν ὡς δραματικὸς συγγραφέας. Πῆγε στὴ Ρώμην ὅταν ὁ πατέρας του ἐγίνε βουλευτὴς στὴν Ἰταλικὴ Βουλὴ καὶ σπούδασεν ἐκεῖ στὸ Λύκειο τοῦ Κουερίνου Βισκόντι. Ἀνάθρεψε τὴν ψυχὴν του μὲ αἰσθήματα φιλελεύθερα καὶ μὲ πνεῦμα ἀνεξαρτησίας καὶ ἀγαθότητος, πού διατήρησε σ' ὅλην τὴν ζωὴν. Κατόπιν ἐπῆγε οἰκογενειακῶς στὴ Νάπολιν κ' ἐγράφηκε στὴ φιλολογία καὶ φιλοσοφία, ὅπου πῆρε καὶ τὸ δίπλωμά του μὲ «ἀριστα». Τότες ἀκριβῶς ἄρχισε τὴ σειρά τῶν μελετῶν του, πού τοῦ ἐξασφάλισαν πόρον ζωῆς. Πρωτοφάνηκε μὲ τέτοιες γιὰ τὸν Πετράρχην καὶ τὸ Βοκκάκιον, πού καὶ σήμερον ἀκόμη ἀξίζει νὰ τίς λάβει κανεὶς ὑπ' ὄψιν του. Κατόπιν ἀγάπησε τὸ Φόσκολο καὶ τὸ Λεοπάρντι κ' ἐπεβλήθηκεν ὡς μεγάλος maitre τῆς Ἰταλικῆς φιλολογίας.

Ἐνῶ ὅλα προμηνοῦσαν πὼς γρήγορα θὰ καταλάμβανε Πανεπιστημιακὴν

Ἔδρα, πού τοῦ ἄξιζε δίκαια γιὰ τὴν ιδιοφυΐαν του καὶ τὴ μόρφωσή του, ἐρωτεύθηκε καὶ παντρεύθηκε παρὰ τὴ θέλησιν τοῦ πατέρα του, πού μολονότι ἐκατομμυριοῦχος τὸν ἐγκατέλειπε τελείως καὶ τὸν ἀφήκε ἄεργον στερημένο τῶν πάντων. Ἀρχισαν τότες γιὰ τὸν Καμίλλο οἱ μαῦρες ἡμέρες... Γύρισε τότε ἀπ' ἔδω καὶ ἀπ' ἐκεῖ ζητώντας ἐργασίαν, ὡς πού νίκησε στὸ διαγωνισμὸ γιὰ τὴν Ἔδραν τῆς Ἰταλ. καὶ Λατινικῆς φιλολογίας στὸ Βασιλικὸ Στρατιωτικὸ Κολλέγιο τῆς Ρώμης, ὅπου ἐδίδασκε 11 χρόνια. Στὸ διάστημα αὐτὸ ἔξεδωσε πολλὰ βιβλία ὅπως: «Studi su Foscolo» — «U. Foscolo nella famiglia» — «La vera storia dei Sepolcri» — «Dei natali, de' parenti, della Famiglia di U. F.» — «Lettere inedite di Luigia Stolberg contessa d'Albany a U. F.» — «Lettere inedite di U. F.» — «Versi dell' adolescenza di U. F.» — «Curiosità Foscoliane» — «Poesie di U. F. giuste gli autografi e altri mss.» — «Nuovi studi letterarii» κ.τ.λ. — γιὰ νὰ μὴν ἀναφέρουμε τὸ πλῆθος τῶν ἄρθρων στὶς κυριότερες καθημερινὲς ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ τῆς Ἰταλίας.

Ἐγκατέλειπε κατόπιν πρὸς στιγμὴν τὶς ἀγαπημένες του σπουδές, ὅπου ἔθεωρεῖτο αὐθεντία, κι ἄρχισε νὰ γράφει δράματα καὶ κωμωδίες, πού εἶχαν ἐπιτυχία σ' ὅλα τὰ Ἰταλικά θέατρα καὶ πού τοῦ ἀπέδωσαν κέρδη, πού ποτὲ δὲν τὰ περίμενε. Ἀπὸ τὰ δράματά του ἀρκεῖ ν' ἀναφέρουμε: «Μαζάβριοι Χοροί», — «Τὰ παιδιὰ», — «Ὁ κισσός», — «Οἱ παράσιτοι», — «Οἱ τοκογλύφοι», — «Γῆ ἢ φωτιά». Τὰ ἔργα του ἔχουν πνεῦμα παρατηρητικὸ, πρωτοτυπία καὶ εὐφυΐα.

Ἐνῶ τὰ δράματά του ἐθριάμβευαν, τὸν ἐπλήξε μιὰ ἄλλη δυστυχία, πού τὸν ἀνάγκασε ν' ἀφήσῃ τὴν Ἰταλίαν καὶ νὰ παραπλανηθεῖ στὴ Γαλλίαν. Στὸ τέλος ἐγκαταστάθηκεν ὀριστικὰ στὸ Παρίσι, ὅπου ἐγίνε συνεργάτης τῆς Γαβριέλλας Bejane, στὸ ὁμορφ. θέατρο πού φέρνει τὸ ὄνομά της.

Μετὰ τὸ θάνατο τῆς μεγάλης ἡθοιοῦ ἐπέστρεψε μὲ νέα δύναμη καὶ μὲ ζωογονημένη θέρμην στὶς ἀγαπημένες του μελέτες. Τύπωσε «τὶς ἐπιστολὲς στὴν Ἀννα», «Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὸ Παρίσι», ὅπου διηγεῖται τὶς μεγάλες περιπέτειες τῆς ζωῆς του, «Τὸ Παρίσι μετὰ τὸν πόλεμον», ἕνα θαυμάσιο βιβλίον γιὰ τὴν Bejane, βιογραφίες γιὰ τὶς μεγάλες Ἰταλίδες ἡθοιοῦς, τὴ «Ζωὴ τῆς Ἑλεωνόρας Ντοῦζε», τὴ «ζωὴ τοῦ Ντ' Ἀννούντιο». Ἀλλὰ ἐκεῖνο πού μένει περισσότερο στὴν καρδίαν μας καὶ εἶναι πράγματι μνημειώδες εἶναι «La vita di U. Foscolo» ἔργο ὁργανικὸ καὶ ἄριστον, πλούσιον σὲ πληροφορίες καὶ σὲ γεγονότα, στὰ ὁποῖα πρέπει νὰ προστρέξουν ὅσοι θέλουν νὰ γνωρίσουν πλεονεκτήματα τῆς ζωῆς καὶ τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου ποιητοῦ. Στὸ Φόσκολο ὁ Ἀντόνα Τραβέρσι ἀφιέρωσε τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν μελετῶν του. Τὰ πρῶτα φωσκολιανὰ του ἄρθρα εἶναι στὰ 1882 καὶ τὰ τελευταῖα στὰ 1931. Νὰ τ' ἀναφέρουμε ὅλα εἶναι ἀδύνατον. Εἶναι ἑκατοντάδες ἐπὶ ἑκατοντάδων, ἄλλα σκόρπια καὶ ἄλλα μαζωμένα σὲ τόμους. Ὁ Τραβέρσι πέθανε στίς 31 Αὐγούστου 1934, στὸ Saint Briac τῆς Γαλλίας, ὅταν ἀκόμη τοῦ χαμογελοῦσε ἡ ἐλπίς νὰ δεῖ δημοσιευμένες καὶ ἄλλες ἐπιστολὲς τοῦ Φωσκόλου, πού μὲ ἀγάπην καὶ φροντίδα εἶχε προμηθευθεῖ ἀπὸ εὐγενικοὺς φίλους. Ἀλλὰ τὰ εἶχε κανονίσει ὅλα κ' εἶται θὰ ἴδουν γρήγορα τὸ φῶς στὴ Nuova Antologia.

Τὸ ὄνομα τοῦ Antonia Traversi δὲν μπορεῖ νὰ πεθάνει. Εἶναι στενὰ δεμένο μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Φωσκόλου καὶ θὰ τιμᾶται πάντα στὴν Ἰταλίαν καὶ στὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀπὸ ὅσους ἀγαποῦν τὶς μελέτες καὶ τὰ γράμματα. Ὑπῆρξε καλὸς, μὲ μιὰ καλωσύνη καὶ γενναϊότητα ἐξαιρετικὴ, μὲ καρδιὰ μεγάλη, μὲ πνεῦμα ὀξύ, μιὰ ἀπὸ τὶς γνωστότερες φυσιογνωμίας τοῦ φιλολογικοῦ καὶ δημοσιογραφικοῦ κόσμου, γιὰ τὴ νεανικὴν ψυχὴν μὲ τὴν ὁποία συμμετείχε σ' ὅλη τὴ δράσιν πού κινεῖ τὰ ἔθνη.

ANGELO OTTOLINI

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Μ. ΛΑΣΚΑΡΙ: *Νικ. Θωμαζαῖος καὶ Ἀνδρέας Μουστοξύδης*. Ζάρα 1934.—

Ὁ διακεκριμένος Ἑπτανήσιος κ. Μ. Λάσκαρις δὲν κατέχει τὴν ἔδραν τῆς Βαλκανικῆς ἱστορίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Θεσσαλονίκης σχολαστικῶς, ὅπως γίνεται συνήθως. Μὲ ἀληθινὴν ἀγάπην διὰ τὴν ἱστορίαν, τῆς ὁποίας μύστης εἶναι καὶ ἐρευνητὴς ἀκούραστος, συνδυάζει τὴν πλατεῖα πολυμάθεια μὲ δὲν κριτικὸ πνεῦμα καὶ ἀληθινὸ ταλέντο ἱστορικοῦ, προσόντα τὰ ὅποια τὸν κάμνουν νὰ μᾶς δίδει ἐκάστοτε ἱστορικὰς μονογραφίας, φλέγοντος ἐνδιαφέροντος, πραγματικῶς ἀποκαλυπτικὰς. Αἱ μελέται τοῦ πηγάζουν πάντοτε ἀπὸ βαθεῖαν γνῶσιν τοῦ θέματος, τοῦ ὁποίου οὐδεμίαν λεπτομέρεια τοῦ διαφεύγει. Εἰς ὅλας κινεῖται ἄνετα καὶ πλούσια, τοποθετῶν τὸ θέμα τοῦ ἱστορικῶς μὲ μαεστρίαν ἀληθῶς ζηλευτῇ.

Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά πού μᾶς τραβᾷ ὁ κ. Λάσκαρις τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ἄλλωστε φυσιογνωμίαν τοῦ Θωμαζαίου. Στὰ 1930 ἐδημοσίευσε ὥραϊαν μελέτην τοῦ δι' αὐτόν, ὡς μεταφραστὴν εἰς τὴν ἑλληνικὴν τῶν σερβικῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, εἰς τὴν ὁποίαν παραθέτει, μετὰ τοῦ σερβικοῦ κειμένου, τὰς ὑπὸ τοῦ Δαλματοῦ συγγραφέως δημοσιευθείσας μεταφράσεις τῶν εἰς τὴν «*Χρυσὰ ἀλλίδα*», καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ κ. Τέζα τοιαύτας. Εἰς τὴν τελευταίαν τοῦ μελέτην διὰ τὸν Θωμαζαῖον καὶ Μουστοξύδην, ἀφοῦ ἐξετάζει τὰς σχέσεις τῶν, ὅπως ἐξειλίχθησαν ἀπὸ τοῦ 1821, παραθέτει τὴν σχετικὴν ἀλληλογραφίαν τῶν, τὴν ὁποίαν ἠρεύνησε εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην τῆς Φλωρεντίας καὶ τὸ Ἀρχεῖον Μουστοξύδη ἐν Κερκύρῃ.

Ἡ μελέτη παρουσιάζει ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον, δεδομένου ὅτι πρόκειται περὶ ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον ἔπαιξαν σπουδαῖον πολιτικὸν ρόλον εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν δύο λαῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἀλλὰ καὶ σπουδαίως συνέβαλον εἰς τὴν πνευματικὴν κίνησιν τῆς ἐποχῆς τῶν. Δι' ἡμᾶς τοὺς Ἑπτανήσιους τὸ ἐνδιαφέρον εἶναι ξεχωριστό, διότι τὰ δύο ὀνόματα εἶναι συνυφασμένα μὲ τὴν Ἑπτανήσιακὴν ἱστορίαν. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ Θωμαζαίου ἐπὶ τῶν τάσεων τῆς ἰταλικῆς λογοτεχνίας καὶ φιλοσοφίας τῆς ἐποχῆς τοῦ ἡτο μεγάλης καὶ τὸ κύρος τοῦ ἀκόμη μεγαλύτερον. Ὁ δὲν κριτικὸν πνεῦμα, ἀνώτερο γούστο, συντηρητικότης καὶ πρωτοπορεία συγχρόνως. Τὰ προσόντα τοῦ αὐτὰ συνεδύαζε μὲ χαρακτῆρα δξύθυμον καὶ ὑπεροπτικόν. Ἐκδικητικὸς, ἐγωϊστὴς, ἀπέτυχε πολλάκις εἰς τὰς κρίσεις τοῦ διὰ συγχρόνους τοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐδικαιώθη δι' ἄλλους τοὺς ὁποίους ἐθαύμαζε. Αἱ ὑπὸ τοῦ κ. Λάσκαρι δημοσιευόμεναι ἐπιστολαὶ (1821—1853) ἐνδιαφέρουν διότι δεικνύουν τὴν προθυμίαν μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Μουστοξύδης ἐβοήθει τὸν φίλον τοῦ καὶ τὸν εὐθὺν καὶ τίμιον χαρακτῆρα τοῦ.

Εἰς τὴν «*Ἰόνιον Ἀνθολογίαν*», ἡ ὁποία εἶναι εὐτυχῆς συγκαταλέγουσα μεταξὺ τῶν συνεργατῶν τῆς τὸν διαπρεπῆ Ἑπτανήσιον συγγραφέα, θὰ δημοσιευθοῦν ἀργότερα τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα σημεῖα τῆς μελέτης τοῦ κ. Λάσκαρι.

Σ. Μ.

— Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ: «*Ὁθων*». Ἀθήναι, 1934.— Σὲ ἓνα ἱστορικὸν ἔργον τοῦ Παπαντωνίου δὲν εἶναι, βέβαια μόνον, ἡ ἱστορικὴ ἀποψη πού θὰ σύρει τὴν προσοχὴν τοῦ κριτικοῦ, γιατί ὁ Παπαντωνίου εἶναι πρὸ πάντων λογοτέχνης. Ἐτσι καὶ στὸ τελευταῖον αὐτοῦ ἔργον, τόσο καλὰ ἐξακριβωμένο καὶ γεμάτο ἐνδιαφέροντες πληροφορίες, ἐκεῖνο πού μᾶς μαγεύει καὶ μᾶς συγκρατεῖ περισσότερον εἶναι τὸ γοργὸ ὕψος τοῦ καὶ ἡ χαριτωμένη φράση,

Ἡ ζωὴ τοῦ πρώτου βασιλεῦς τῆς Ἑλλάδος δλοκληρῶνεται σὲ χτυπητὲς γραμμὲς μέσα σ' ἓνα ἱστορικὸν πλαίσιον, πού μᾶς δίνει τὴ ζωὴ τῆς Ἀθήνας, καὶ τὴν πνευματικὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ Μονάχου. Παράλληλα μὲ τὴ ζωὴ τοῦ Ὁθωνα, σκιαγραφεῖται καὶ ὁ βίος τοῦ πατέρα τοῦ Λουδοβίκου, τοῦ μεγάλου φιλέλληνα, τοῦ ἐστεμμένου ἐκείνου Γερταίου.

Περιτετεῖ ἐκτενέστερη ἀνάλυση τοῦ ὥραϊου αὐτοῦ βιβλίου, καὶ ἐπειδὴ ἐμίλησε ὅλος ὁ ἑλληνικὸς Τύπος καὶ ἐπειδὴ ὅσοι ἀγαποῦν τὰ ὥραϊα ἔργα δὲν θὰ παραλείψουν νὰ τὸ ἀποκτήσουν.

— ΑΓΑΘ. ΞΗΡΟΥΧΑΚΗ: «*Ἡ Βενετοκρατομένη Ἀνατολή*». Ἀθήναι, 1934.

Ὁ σοφὸς Ἀρχιμανδρίτης τῆς ἐν Βιέννῃ ἑλληνικῆς ἐκκλησίας ἐξακολουθεῖ νὰ πλουτίζει μὲ νέα ἱστορικὰ ἔργα τὴν φιλολογίαν μας. Στὸ τελευταῖον τοῦ αὐτοῦ ἔργον, προσκομίζει σπουδαιότατες πληροφορίες ὅσον ἀφορᾷ τὴν Βενετικὴν κυριαρχίαν ἐν Ἑπτανήσῃ καὶ Κρήτῃ. Δημοσιεύει ἐκτενὴ περίληψιν τῆς ἐκθέσεως τοῦ Βενετοῦ ὑπαλλήλου Καστροφύλακα περὶ τῆς ἐν γένει ἐν Κρήτῃ καταστάσεως κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα. Ἐπίσης ἐκθεσιν τῶν Βενετῶν ἀπεσταλμένων Garzoni καὶ Gritti, περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ καὶ Ζακύνθῳ κοινωνικῆς, πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς καταστάσεως κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Τὸ ἔργον τοῦ Ἀρχιμανδρίτη Ξηρουχάκη ἐκρίθη εὐμενῶς παρὰ τῶν ἀρμοδίων καὶ θὰ ἀποτελέσῃ ἐφεξῆς πηγὴν διὰ πᾶσαν σχετικὴν ἱστορικὴν ἔρευναν.

Ω.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

— Vincenzo Biagi: «*Un grande poeta moderno Costis Palamas*» (Poesie scelte e tradotte). Pisa, 1933, lire 10.

— Nicolas Segur: «*Mystère charnel*». Roman. Tallandier, Paris, fr. 12.

— Sp. D. Minotto: «*La Cession de Parga*». Les peripeties d'un ouvrage d'Ugo Foscolo. Athènes, 1934, fr. 20.

— Σπύρου Μαρίνου: «*Ρόδα καὶ Ἀγκάθια*» (ποιητικὴ συλλογὴ). Ζάκυνθος, 1934, δραχ. 25).

— Δημ. Κ. Μάργαρη: «*Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῶν ἑλληνικῶν περιοδικῶν—Ἑστία*». Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Ἡμερολογίου τῆς Μεγ. Ἑλλάδος, Ἀθήναι 1935.

— Σπύρ. Θεοτόκη: «*Μνημεῖα Ἑλληνικῆς Ἱστορίας*». — Ἐκδοσις Ἀκαδημίας, Ἀθήναι, 1934, Δρ. 700.

— Μαριέττας Μινώτου: «*Τζιάκομο Λεοπάρδι, ὁ ποιητὴς τοῦ παγκόσμιου πόνου, τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ θανάτου*». — Ἐκδοσις «Ἀνεξαρτήτου», Ἀθήναι, 1934, δραχ. 20.

— Νίκου Βέρτη (μετάφρ.): «*Κανόνες τοῦ ἀλφαβητικοῦ καταλόγου τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου*». — Ἀθήναι, 1934. — Ἐπίσης τοῦ ἰδίου: «*Κανόνες τοῦ ἀλφαβητικοῦ καταλόγου τῶν ἰταλικῶν δημοσίων βιβλιοθηκῶν*, μὲ πρόλογον τοῦ κ. Γ. Χαριτάκη.

— Γ. Κ. Κατσίμπιλη: «*Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης*», πρῶτες κρίσεις καὶ πληροφορίες. — Βιβλιογραφία. — Ἀθήνα, 1934, δραχ. 30.

— Ἀριστ. Καμπάνη, Ρήγα Γκόλφη, Γ. Ἡλιάδη, Louis Roussel: «*Τὰ Παράκαιρα τοῦ Κωστῆ Παλαμά*». — Ἀθήναι 1934, δραχ. 10.

— Francesco Moroncini: 1) «*Il non chiamato Amante, G. Leopardi*», — 1934. — 2) «*Il Leopardi Morale*». — 1934.

- 'Εμμ. Μαυρογιάννη: *Μυρσίνη* (δράμα).—'Αλεξάνδρεια, 1934.
 —Σόλωνος Βογιατζάκη καὶ Νικ. Τομαδάκη: *«Βιβλιογραφία Διονυσίου Σολωμοῦ»* (1826—1933).—Χανιά, 1934, δραχ. 30.
 —'Αναστ. Σκιαδαρέση: *«Πάει πιά...»* (ποιητική συλλογή).—'Αθήναι, 1934.
 —Γιάννη Σφακιανάκη: *«Κένταυροι»* (δράμα πρωτοπορίας).—'Αθήναι, 1934.
 —'Αθω Τριγκώνη: *«Χρονικά τοῦ Βόλου»*.—Βόλος, 1934, δραχ. 35.
 —Λεφτέρη Ξανθοῦ: *«Μάσκες ἀνθρώπων»* ('Αθήναι, 1934).—Διηγήματα.
 —'Εθν. Βιβλιοθήκης: *«Ἑλληνική Βιβλιογραφία»* (Α') 1931.—'Αθήναι, 1934.
 —Στυλ. Κυριακίδου: *«Δι' ιστορικαὶ ἀρχαὶ τῆς Δημόδους νεοελληνικῆς ποιήσεως»*.—Θεσσαλονίκη, 1934.
 —Dr. Ernst Gerland: *«Das Studium der Byzantinischen Geschichte vom Humanismus bis zur Jetztzeit»*.—Athen, 1934.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Στὴν *«Ἐπτάνησο»* (Κερκύρας): *«Ὁ Κερκυραῖος καλλιτέχνης Ἄγγελος Γιαλλινᾶς»*.—'Επίσης σὲ συνέχειες: *«Ἰάκωβος Πολυλάς»*.
 —Στὶς *«Μοῦσες»* (Ζακύνθου), ποὺ μῆκαν στὸ 43 χρόνο τῆς ἐκδόσεώς των, στὸ φύλλο τῆς 7 'Ιουλ., ἐνδιαφέρουσαι πληροφορίαι γιὰ τὶς τελευταῖες ἀρχαιολογικὲς ἀνασκαφές τῆς Ζακύνθου.
 —Τὸ Α' τεῦχος τῆς νέας περιοδικῆς ἐκδόσεως, ποὺ ἐκδίδει ἡ «Τουριστικὴ Ἑλλάς», *«Die Griechischen Horizonte»*, περιέχει ἄρθρον τοῦ Wilhelm Dörpfeld *«Das Homerische Ithaka»*. 'Επίσης Ein grosses Griechisches Jubilaum. Die Vereinigung des Sieben jonischen Inseln mit Griechenland», τοῦ Σπύρου Μινώτου.
 —Στὴν *«Κέρκυρα»* (4 Αὐγ.): *«Ὁ Thiersch εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αἱ ἑλληνικαὶ ἀρχαιοτήτες ἐπὶ Καποδιστρίου»* (πολὺ ἐνδιαφέρον), τοῦ κ. Παπαδημητρίου Στὶς 9 'Ιουνίου: *«Ἀντ. Δούσμανης καὶ τὸ κόμμα τῶν Καταχθονίων»*, μετ' ἐπεξήγηση (ἐπανόρθωση) στὸ ἐπόμενο φύλλο ἀπὸ τὴ Διεύθυνση. Στὶς 8 Δεκ.: *«Ἐπιτανησιακαὶ φυσιογνωμίαι. Φωτεινὸς Πανᾶς»*.
 —Στὸ *«Messager d'Athènes»* (21, 22, 23 'Ιουνίου): *«Un poète Grec et Italien.—L'âme Grecque d'Ugo Foscolo — ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ Σπ. Μινώτου «Ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ τοῦ Φωσκόλου», (Ἐλευθερουδάκη 1927).—Μὲ τὸν ἴδιο τίτλο σημειώσεις τοῦ κ. Καιροφύλα γιὰ τὸ σύνδεσμο Φωσκόλου καὶ Βούλτσου.—Ἀναδηροσιεῦνται ἐπίσης ἀπὸ τὸ Corriere Padovano οἱ ὥραϊες ἀνταποκρίσεις τοῦ κ. Carlo Brighenti: «A l'ombre de Parthenon». Στὶς 21—25 'Ιουλίου: «La Communità de Venise».—2 Αὐγ.: «Une grande institution Grecque qui disparaît».—Le compositeur de l'Hymne national Grec».—«La patriarchesse de Constantinople».—«Touristes du moyen age».—«La fable de la Papesse Jeanne».—«Un Grec, Spyros Souris de Cephalenie, premier ministre Allemand en Grèce», ὅλα τοῦ κ. Κ. Καιροφύλα.
 Στὶς 18 Μαΐου: *«Un grand jubilé Grec.—Les bases de l'Union des îles Joniennes à la Grèce furent posées par Capodistrias»*, τοῦ Σπύρου Μινώτου.—Στὶς 16 Νοεμβρ.: *«Folklore zacynthien. Les Homilies»*, τῆς Κας Μαρ. Μινώτου.—Στὶς 24 Νοεμβρ.: Ὁραία ἀνάλυση τῶν *Ὀμιλιῶν*, μετὰ φραση ἀπὸ τὸν *Κρίνο* καὶ *Μυρτίλο*, ἀπὸ τὴν Κα Στεφανόπολι. Πολὺ ἐνδιαφέροντα ἐπίσης τὰ σημειώματα: *«Dans les coulisses de la science»*,*

τοῦ κ. 'Αρδαγιάννη Λιβεράτου. Σημειώνουμε 7 Δεκ. *«Les hopitaux de la Crète sous la domination vénitienne»*.

'Επίσης ἐνδιαφέροντα ἄρθρα: *«Sur les traces de Iefkadios Hearn. Une grecque à Japon»*.—Στὶς 8 Δεκ.: *«L'Iliade et la guerre de Troie, ἀνάλυσις τοῦ πολέμου βιβλίου «Ἡ Ἰλιάς καὶ ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος» τοῦ στρατηγοῦ κ. Β. Δούσμανη. Σὲ σειρά ἐπιφυλλίδων (3—15 'Οκτ.): «La Cession de Parga, les peripeties d'un livre d'Ugo Foscolo»*, τοῦ κ. Σπ. Μινώτου.

—Στὸ *«Κερκυραϊκὸ Βῆμα»* (Σεπτέμβριος) ἐκτενὲς ἄρθρον τοῦ κ. Κ. Δαφνῆ γιὰ τὴν ἐν γένει ἐργασία τῆς Κας Μινώτου. Στὶς 20 Μαΐου: *«Ριζοσπάστῃς καὶ Καταχθόνιοι»*.—*«Ἐνωσις καὶ Σάτυρα»* τῆς Κας Μινώτου. 'Επίσης καὶ ἡ *«Ὠδὴ στὰ Ῥιφάνησα»* τοῦ Μ. Σιγούρου. Ὁμοίως: *«Τὰ καλλιτεχνικὰ Μνημεῖα Κερκύρας»*. Στὶς 14 'Ιουνίου *«Νικόλαος Μάντζαρς»*.

—Στὴν *«Ἀνατολή»* (Ζακύνθου) ὥραϊα πεζογραφήματα τοῦ 'Ανατολίτη, Στὶς 11 Νοεμβρίου ἄρθρον τοῦ Σπ. Μινώτου: *«Ἡ ἐγκληματικότητα ἐν Ζακύνθῳ»*, ἐπὶ τῆς σχετικῆς διαλέξεως τοῦ Πρωτοδίκου κ. Χονδρογιάννη.

—Στὴν *«Ἐστία»* (6 'Ιουλίου) πολὺ ἐνδιαφέρον ἄρθρον: *«Ἡ Ἀγγλία τοῦ 1863 καὶ ἡ Ἀγγλία τῆς σήμερον»* (σχετικῶς μετὰ τὴν πολιτικὴν τοῦ Φόρεϊν Ὁφφίς τὰς παραμονὰς τῆς Ἐνώσεως).—Στὶς 24 Νοεμβρίου εὐμενὲς κριτικὴ γιὰ τὸν *Τζάκομο Λεοπάρντι*, τῆς Κας Μινώτου.

Στὶς 5 'Ιουλίου: *«Δημοκρατία τῶν Ἀθηνῶν, 1831»*. *«Γόησσα καὶ θαυμασταί»*. Στὶς 23 Σεπτ. ἐνθουσιῶδες ἄρθρον τοῦ Παύλου Νιρβάνα γιὰ τὴ βιβλιογραφικὴ ἐργασία τοῦ κ. Κασιμίπαλη, ἐξ ἀφορμῆς τῆς τελευταίας του γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη. Ἀπὸ τὶς *«Παρενθέσεις»* τοῦ Ἀνανδρόμαρη (Καμπούρογλου), σημειώνουμε ἰδιαίτερα: *«Τὸ Συνεδριὸ τῆς Καλλιόρης»*.

'Ενδιαφέροντα ἱστορικὰ σημειώματα τοῦ κ. Ἀντ. Κριεξῆ γιὰ τὰ ναυτικὰ γεγονότα τοῦ 21. Ἄρθρον τοῦ Μακαριωτάτου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου *«Ἑλλήνες καὶ Σουηδοί»*, ποὺ μᾶς πληροφορεῖ πὼς ὁ Βασίλεὺς Ἀδόλφος Β' βρισκόταν σὲ συνεννοήσεις μετὰ τὸν Πατριάρχη Λάσκαρι πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς καθολικῆς προπαγάνδας. Στὶς 6 Νοεμβρ. ἐπιστολὴ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Α. Ἀνδρεάδου γιὰ τὴ φιλελληνικὴ δράση τοῦ Fr. Lenorman ἐξ ἀφορμῆς τῆς παρουσίας στὰς Ἀθήνας τοῦ υἱοῦ του. Σχετικὴν ἐπιστολὴν ἔστειλε καὶ ὁ καθ. κ. Ἀλιβιζάτος. Στὶς 16 Νοεμβρ. ἡ *«Ἐστία»* γράφει γιὰ τὴν κατάστασιν τοῦ Ἀρχιεπισκοπείου Ζακύνθου καὶ τὴν ἀπειλούμενην ὁλοσχερῇ καταστροφὴν του.

—Στὴ *«Νέα Ἐστία»* (15 'Ιουνίου): *«Ὁ Διονύσιος Σολωμὸς καὶ τὰ μεγάλα ἰδανικά»*, ἡ διάλεξις ποὺ δώσε στὴ Ζακύνθο ὁ καθ. κ. Δ. Μπαλάνος. *«Χαράλαμπος Ἀννίνος»*, τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου.—Στὶς 16 'Ιουλίου, ὥραιότατο διήγημα τοῦ Σεγκύρ: *«Ὁ θάνατος τοῦ ποιητοῦ»*, (ἀπὸ τὴ σειρά τῆς ζωῆς τοῦ Δάντη). Κριτικὴ βιογραφία τοῦ Γρ. Ξενοπούλου ἀπὸ τὸν Καμπάνη. Ἀπὸ τὶς βιβλιοκρίσεις σημειώνουμε ἐκεῖνη τοῦ κ. Συκουτρίη γιὰ τὰ *«Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας»* καὶ ἰδίως γιὰ τὸ Β' τεῦχος τοῦ Σπ. Θεοτόκη, ποὺ περιέχει τὰ Κρητικὰ Μνημεῖα δηλ. τὶς ἀποφάσεις τοῦ Maius Consilium Venetiarum (1255—1669). Τὴν 1ην Αὐγ.: *«Ἡ μεγάλη δημοκρατικὴ περίοδος τοῦ Σολωμοῦ»*, τοῦ Σπαταλά.—Τὴν 1 Σεπτ.: *«Ἀλεξ. Πάλλης»*, τοῦ Ρήγα Γκόλφη.

—Στὸν *«Ἑβδομαδιαῖον Τύπον»* (7 'Οκτ.) δημοσιεύεται ὥραϊα ἐπιστολὴ τοῦ Κωστή Παλαμά στὴν Κα Μινώτου, σχετικῶς μετὰ τὸ Λεοπάρντι.—Δημοσιεύεται *«Ἡ ζωὴ τοῦ Ντ' Ἀνούντσιο σὲ διάφορα χαριτωμένα ἀνέκδοτα»*, ἀπάνθισμα ἀπὸ τὸ τελευταῖον βιβλίον τοῦ ἀλχημονήτου Α. Traversi, ἀπὸ τὴν Κα Μινώτου.

—Στὸ Β' τόμο τοῦ *«Νεοελληνικοῦ Ἀρχείου»*, ποὺ ἐκδίδεται στὰ Χανιά, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Κρήτης, συναργάτης μας κ. Νικ. Τομαδάκης, περιέχει τὴ *«Σολωμικὴ Βιβλιογραφία»*, τὴ διάλεξιν τοῦ κ. Τομαδάκη γιὰ

τὸν Ἀνδρέα Κάλβο, «Συμπληρωματικά εἰδήσεων ἐκκλησίας Κρήτης» κλπ.

—Στὴν «**Ἀλήθεια**» (Κερκύρας) ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον τὸ φύλλον τῆς 21 Μαΐου : «**Εὔκαιροι ἱστορικοὶ σημειώσεις**». — Ἡ Κέρκυρα ὑπὸ τὴν Προστασία ὑποδέχεται τὸν βασιλέα Ὁθωνα καὶ ἐλεύθερον, πρὸ 70 χρόνων, τὸν βασιλέα Γεώργιο τῆς Κας Μαριέττας Μινώτου. — Στὸ ἴδιο φύλλον : «**Συνεργασία Καποδιστρίου καὶ Φωσκόλου πρὸς ἀποτροπὴν τῆς προσαρτήσεως τῆς Ἑπτανήσου εἰς τὴν Αὐστρίαν**», τοῦ κ. Σπ. Μινώτου. Ἐπίσης πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἀνέκδοτος ἐπιστολὴ τοῦ Καποδιστρίου πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰγνάτιον.

Στὶς 26 Μαΐου ἐκτενὴς περιγραφὴ τῶν μεγάλωπρεπων ἐορτῶν τῆς 70ης ἐπετείου τῆς Ἑνώσεως. Στὸ ἴδιο φύλλον δημοσιεύεται ἡ μελέτη τοῦ καθηγητοῦ κ. Μ. Θ. Λάσκαρι : «**Ὁ Καποδίστριας καὶ ἡ Σερβικὴ Ἐπανάστασις**».

Σημειώνουμε ἐπίσης τὰ ἄρθρα τοῦ κ. Παπαδημητρίου, Ἐφόρου ἀρχαιοτήτων : «**Ἡ Νεκρόπολις τῆς ἀρχαίας Κερκύρας**». Στὶς 8, 9 Νοεμβρ. : «**Ἐθνικαὶ ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴν 8ην Νοεμβρ. 1912 — Σπυρομήλιος**» τοῦ κ. Μ. Λάνδου.

—Στὴν «**Πρόδοσ**» (Ζακύνθου) 30 Μαΐου : «**Ἡ Ζάκυνθος τὰ πρῶτα χρόνια τῆς Ἑνώσεως**». — Ἀπὸ τὶς ἐντυπώσεις τοῦ περιηγητοῦ Μπόλλ. — Στὶς 17 Ἰουνίου ὑποδείξεις τοῦ Δημ. Συμβ. κ. Δημ. Κούμανη, γὰρ τὰ φλέγοντα τοπικὰ ζητήματα τῆς Ζακύνθου. — Στὶς 3 Ἰουν. «**Ἡ μεταβυζαντινὴ Ζάκυνθος**» τοῦ Ι. Παναγιωτοπούλου. — Στὸ ἴδιο φύλλον : «**Οἱ ἱεροὶ ἀγῶνες τῶν Ἑπτανήσων**», ὁ λόγος τοῦ κ. Ἀντ. Μάτεσι, Προέδρου τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἑπτανήσων ἐν Ἀθήναις, στὸν ἐορτασμὸ τῆς 60ετηρίδος τῆς Ἑνώσεως. — Στὶς 4 Νοεμβρ. : ἄρθρο τοῦ κ. Ι. Λαγούση, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ θανάτου τοῦ βιβλιοφύλακος τῆς Φωσκολιανῆς καὶ Δημοσίας Βιβλιοθήκης : «**Φρουρήσατε τὰς βιβλιοθήκας μας**». Στὶς 11 Νοεμβρίου : «**Ὁ Λομβάρδος καὶ Βοῦλτσος, διπλωματικαὶ ἐνέργειαι τῶν εἰς τὴν Ἰταλίαν**» — «**Ὁ ποιητὴς Βαλαωρίτης μᾶς διδάσκει τὸ καθήκον μας**».

Στὶς 2 Σεπτ. ἀναδημοσιεύεται ἡ κριτικὴ τοῦ καθ. κ. Γ. Ζώρα στὴν Europa Orientale γὰρ τὸ «**Ρεμπელიὸ τῶν Ποπολάρων**» τῆς κ. Μινώτου. — Στὶς 11 Σεπτ. ὁ κ. Λάσης φέρει τὶς ἀντιρρήσεις του στὴν παραπάνου κριτικὴ. Ἀπαντᾷ ἡ κ. Μινώτου (17 Σεπτ.). Ἐπανερχεται ὁ κ. Λάσης στὸ φύλλον τῆς 23 Σεπτ.

Στὶς 8 Σεπτ. : «**Ἡ Ἑλλάδα χρωστᾷ τὴ δημοτικὴν τῆς γλώσσης στὰ ἑφτά-νησα**» τῆς κ. Μινώτου. — Στὶς 2 Σεπτ. ἄρθρο τοῦ Μητροπολίτου Χρυσοστόμου γὰρ τὸν Ἅγιο Γιάννη (Γαϊτανίου) : «**Ὁ Ὅσιος Ἰωσήφ ὁ Κρής**» κλπ.

—Στὴ «**Νέα Ἐποχὴ**» (Κερκύρας) σειρά ἀπὸ πολὺ ἐνδιαφέροντα ἄρθρα τοῦ κ. Κωνστ. Παλατιανοῦ, μὲ τὸν τίτλο «**Κερκυραϊκαὶ φυσιογνωμίαι**». Σημειώνουμε : «**Ἰερώνυμος Μάρκος Παδοβάνης**», «**Σταμάτιος Λάσκαρης**», «**Ἀλταβέλλας Χαλκιόπουλος Βιλλέτας**», «**Σταμάτιος Ταγκάδης**», «**Στυλιανὸς Βλασσόπουλος**», «**Ἀντώνιος Μαρίας Πολυλᾶς**», «**Λάζαρος Δε Μόρδος**», «**Γεώργιος Ρίγκης**», «**Ἰωάννης Βαπτιστὴς Καλοσγοῦρος**», «**Γεώργιος Προσαλένδης**», «**Γεώργιος Μαρχοῦας**», «**Στέφανος ὁ Παδοβᾶς**», «**Ἀντώνιος Λάνδαλος**», «**Λεωνίδας Ἀλβάνης**», «**Γεώργιος Δρακάτος**», «**Παπανικόλας**», «**Ἰωάννης Γενατᾶς**» κ.τ.λ. — Ἐπίσης «**Πέτρος Βράϊλας**», «**Φρανκίσκος Σορδίνης**», τοῦ κ. Μ. Λάνδου. — Στὶς 30 Ὀκτ. διαβάζουμε γὰρ τὴ σύστασιν καὶ τὸ πρόγραμμα Ἑταιρείας στὴν Κέρκυρα, «**πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑπτανήσιων μελετῶν**».

—Στὴν «**Europa Orientale**» (Ἰούλ.—Ὀκτ.) «**La Società storica ed etnologica di Grecia nel 50mo anno della sua fondazione**». — Costantino Cava-
fis, il poeta alessandrino τοῦ καθηγ. κ. Γ. Ζώρα.

Στὸ τεῦχος Ἰουνίου (ἔτ. XIV, τεῦχος V—VI) «**La Collezione Greca**» per conoscere Costis Palamas. — Ἐπίσης κριτικὴ γὰρ τὸ Rebellion des Popo-
lari τῆς Κας Μαρ. Μινώτου καὶ τὴν «**Ἀργώ**» τοῦ κ. Θεοτοκά.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Η' ΤΟΜΟΥ

ΤΕΥΧΗ 81 - 92 (1934)

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Μάρκος Τσιριμῶκος : Παράξενη μπαλάντα, σ. 46—47.

Στέφανος Δάφνης : Τὸ παιδί καὶ ἡ θάλασσα, σ. 48.

Μαρίνος Σιγοῦρος : Τὸ ξωκλήσι τῆς σπηλιᾶς, σ. 71—72, Τὸ Οὐράνιο Τόξο, σ. 118, Στὸ Κοιμητῆρι τοῦ Κάστρου, σ. 173.

Ραμπιτρὰνὰθ Ταγόρ : (Μετάφρ. Α. Σκιαδαρέση, σ. 73.

Θ. Σ. Ἀντωνιάδης : Σούρουπο, σ. 73.

Φῶτος Γιοφύλλης : Γὰρ τὸ Διθύραμβο τοῦ Ρόδου, σ. 74.

Μ. Μαλακάσης : Ρεμβασμοί, σ. 161.

Lorenzo Mavilis : L'oblio (Μετάφρ. V. Biagi) σ. 189.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Μαριέττα Μινώτου : Τραγοῦδια ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο. — Τοῦ Γάμου — τοῦ Χάρου — Συγγενικά — Περιπαιχτικά — Διάφορα — Περιγραφικά ὁμορφιάς — Ἐρωτικά — Ἀπελπισιᾶς — Γνωμικά — Λαϊκὲς προσευχὲς, σ. 1—42. Λεξιλόγιο, σ. 43—45, Ὁμιλίαι (Ζακύνθου), σ. 139—140 — Ὁ «Κοῖνος» σ. 141—151, «Ὁ Μυρτίλος καὶ ἡ Δάφνη», σ. 152—160, «Ἡ Χρυσανγή», σ. 161—172.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Μ. Θ. Λάσκαρις : Ὁ Καποδίστριας καὶ ἡ Σερβικὴ Ἐπανάστασις, σ. 65—71, 127—132.

Σπύρος Μινώτος : Ἡ Παραχώρησις τῆς Πάργας καὶ ἡ περιπέτεια μιᾶς ἱστορικῆς ἐκδόσεως, σ. 78—86, 133—138, 174—189.

ΣΟΛΩΜΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Θεοδ. Μακρῆς : Μεταθανάτιοι τιμαὶ εἰς τὸν Σολωμόν, σ. 95—87.

Ν. Β. Τομαδάκης : «**Σολωμικὰ Σημειώματα**», σ. 98—100.

Κ. Παλατιανὸς : Δύο ἰταλικαὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Γεωργ. Μαρχοῦ πρὸς τὸν Σολωμόν, σ. 197—198.

Γ. Ζώρας : Σολωμικὰ Σημειώματα — Ἀπάντησις εἰς τὸν κ. Ν. Τομαδάκη σ. 199—200.

ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Μ. Θ. Λάσκαρις : Ἐν πολύκροτον σύγγραμμά Κερκυραίου Μητροπολίτου τῆς ἸΒ' ἑκατονταετηρίδος — Κερκυραϊκὴ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ ἐν Μονεμβασίῳ — Ρουμανικὴ μετάφρασις ἔργου τοῦ Εὐγενίου

Βουλγάρεως — Μία προκήρυξις τοῦ Νέλσωνος — Ἡ παραχώρησις τῆς Πάργας καὶ ἡ σύγχρονος ποίησις. — Ἀπὸ τὴν ἀλλογραφίαν τοῦ Μουστοξύδη καὶ Πιέρρη. — Ἡ Ἰσαβέλλα Θεοτόκη. Ἀλμπρίτσι καὶ ὁ Σισμὸνδης, σ. 193—197.

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Κ. Καιροφύλας : « Ἡ Ζάκυνθος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος », σ. 55, 101—103,

Λ. Χ. Ζώης : « Τιμάρια ἐν Ζακύνθῳ », σ. 53—54, 89—91, 190—192.

Δημ. Μάργαρης : Στὰ Καλαρύτικα (Ζακύνθου), σ. 75—77.

Μαριέττα Μινώτου : Δύο ἀνέκδοτοι ἐρωτικὲς ἐπιστολὲς τοῦ Κάλβου, σ. 86—88.

Γ. Ζώρας : Ἀνάγκη ὑπάρξεως Ἰονίου Ἀκαδημίας, 104—106.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Γρ. Ξερόπουλος : « Νικόλαος Ἐπισκοπόπουλος Σεγκύρ », σ. 113—118,
Angelo Ottolini : Καμίλλος Ἀντόνα Τραβέρσι, σ. 204.

ΘΕΑΤΡΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Μ. Βάλας : Τὸ Βυζαντινὸ θέατρο, σ. 49—52, 92—94.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Nicolas Segur : Ὁ θάνατος τῆς Βεατρίκης, σ. 120—126.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Ἰωάννης Συκουτρῆς : Ἡ βιβλιογραφία τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, σ. 57.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Σπύρος Μινώτος : Πένθη, Ἐθνικὸ Θέατρο, Διαλέξεις, σ. 59, 107. Μπάμπης Ἀννίνος, ἡ 70ετηρίδα τῆς Ἐνώσεως, Οἱ Καταχθόνιοι καὶ ἡ Ἐνωση τῆς Ἐπτανήσου, Ἡ Ἰταλικὴ Φιλολογία στὸ Πανεπιστήμιο, σ. 108—110. — Τὰ ὁστὰ καὶ ἡ προτομή τοῦ Σολομοῦ, Οἱ ἑλληνικὲς ἐκπομπὲς τοῦ ραδιοσταθμοῦ τοῦ Μπαρι. — Ἡ μετάφρασις τῆς Παλ. Διαθήκης. — « Ἡ Θεία Κωμωδία » στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. — Φωσκολιανὰ κειμήλια. — Ἀπίστευτη ἀνακάλυψις φωσκολιανοῦ θησαυροῦ, σ. 201—204.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Μ. Δ. Στασινόπουλος : Τ. Ν. Πιπινέλη : Ἡ μοναρχία ἐν Ἑλλάδι, σ. 60—62.
Σπύρος Μινώτος : « Μ. Θ. Λάσκαρι : — Νικ. Θωμαζαῖος καὶ Μουστοξύδης » σ. 206.

Ω : Ζ. Παπαντωνίου : Ὅθων — Ἀγαθ. Ξηρουχάκη : « Ἡ βενετοκρατουμένη Ἀνατολή », σ. 206—207.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ : σ. 62, 110, 160, 207, 208.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ : σ. 63, 111, 208—212.

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Η ΠΡΩΤΗ

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΥΡΟΣ

Ἐργαζομένη ἀπὸ τοῦ 1720 μὲ Κεφάλαια ἰδικὰ τῆς

ΛΙΡΑΣ 18.000.000

Πράκτωρ ἐν Ζακύνθῳ Δ. Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΗ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δραχ. 1.250.000.000
Καταθέσεις (τῇ 30ῇ Ἰουλίου 1934) » 9.189.000.000

Κεντρικὸν Κατάστημα ἐν Ἀθήναις
Ὑποκαταστήματα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα
Ὑποκαταστήματα καὶ Πρακτορεῖα ἐν Αἰγύπτῳ:
Κάϊρον, Ἀλεξάνδρεια, Ζαγαζί.

Ἀνταποκριταί : εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἑξωτερικοῦ
Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως
τραπεζιτικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἑξωτερικὸν
ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὅρους. Δέχεται καταθέσεις
(εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου) εἰς
δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST CO. NEW-YORK

51, MADEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος,
συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Ν. Ὑόρκης
πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

Κεφάλ. ὁλοσχερῶς καταβεβλημένα 1.500.000 δολ.

ΤΙ ΘΑΥΜΑΣΙΑ
ΛΕΥΚΑ ΔΟΝΤΙΑ
ΠΟΥ ΕΧΕΤΕ!...

ΑΠΛΟΥΣΤΑΤΟΝ
ΑΡΚΕΙ Ν' ΑΚΟ-
ΛΟΥΘΗΣΗΤΕ
ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
ΜΟΥ

Ἐντὸς ὀλίγων
ἡμερῶν θ' ἀντι-
ληφθῆτε ὅτι, ἡ
«Κολυνὸς» ἐπι-
τυγχάνει ὅτι δὲν
δύναται νὰ ἐπιτύχη οὐδεμία
ἄλλη ὁδοντόκρεμα.

Ἀφαιροεῖ τὰς κιτρίνας κηλίδας.
Μεταβάλλεται εἰς ἀφρόν, ὃ
ὅποιος διεισδύει εἰς ἐκάστην
σχισμὴν, χωρὶς νὰ προσβάλλῃ
τὸ σμάλτον.

Ἡ «Κολυνὸς» φέρει τὰ ἀκό-
λουθα ἀποτελέσματα.

ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ: ΜΩΡΙΣ ΦΑΡΑΤΖΗ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ, 4 - ΑΘΗΝΑΙ

Καθαρὰ δόντια - φυσικὴ λευ-
κότητα, οὐλα ζωηρά.

Υἱοθετήσατε τὴν τεχνικὴν τῆς
«Κολυνὸς». Ἐν ἑκατοστό-
μετρον ἐπὶ ξηρᾶς ψήκτρας,
δις τῆς ἡμέρας.

Ἀγοράσατε ἓν σωληνάριον

ΚΟΛΥΝΟΣ